

**Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης
Παράρτημα Αγ. Νικολάου**

**ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ**

Πτυχιακή Εργασία:

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΥΚΛΩΝ

ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : κος ΠΕΤΡΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗ ΑΘΗΝΑ-Α.Μ.40

ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2012

**Στην οικογένεια μου
και στους φίλους μου Ελένη, Χάρη και Μανώλη.**

~~~~~  
~~~~~

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

Η παρούσα Πτυχιακή εργασία με τίτλο «Ανάλυση των Οικονομικών Κύκλων στις περιφέρειες της Ευρωζώνης» εκπονήθηκε στα πλαίσια της ολοκλήρωσης των προϋποθέσεων, για τη λήψη του πτυχίου μου από το Α.Τ.Ε.Ι. Κρήτης τμήμα Χρηματοοικονομικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης, με έδρα τον Άγιο Νικόλαο Κρήτης. Η ανάληψή της ορίστηκε τον Απρίλιο του 2011, με υπεύθυνο καθηγητή τον κ. Νικόλαο Πετράκη. Η ολοκλήρωσή της πραγματοποιήθηκε εντός των προβλεπόμενων, από το Α.Τ.Ε.Ι. Κρήτης, χρονικών ορίων, τον Απρίλιο του 2012.

Σκοπός μου κατά τη διάρκεια της συγγραφής, δεν ήταν μόνο η ορθή και όσο το δυνατόν πληρέστερη ανάλυση του θέματος. Έγινε προσπάθεια, έτσι ώστε το περιεχόμενο της εργασίας να είναι κατανοητό και σαφές, γι' αυτό η ανάλυση του θέματος έγινε με χρήση πληθώρας διαγραμματικών αναπαραστάσεων, παραδειγμάτων, γραφημάτων και συγκεντρωτικών πινάκων. Ελπίζω το περιεχόμενο του να καλύπτει, όχι μόνο το εξεταζόμενο θέμα, αλλά να ανταποκρίνεται και στις απαιτήσεις των καθηγητών μου.

Θα ήθελα εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Νικόλαο Πετράκη, για τη βοήθεια και τις χρήσιμες ιδέες του, που συνέβαλαν στην βελτίωση της εργασίας. Ευχαριστώ επίσης τον καθηγητή κ. Ιωάννη Παντελάδη, χάριν στον οποίο ήμουν άρτια προετοιμασμένη για τη συγγραφή της εργασίας. Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την Προϊσταμένη του Τμήματος, κυρία Φωτεινή Ψιμάρνη-Βούλγαρη και τον καθηγητή Εφαρμογών κύριο Ευάγγελο Τσουκάτο, για όλες τις φορές που στάθηκαν στο πλευρό μου και προσέφεραν τη βοήθεια τους. Ευχαριστώ τους καθηγητές της σχολής που συνέβαλαν στην απόκτηση των απαραίτητων γνώσεων για την επιτυχή φοίτησή μου και την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας, αλλά κυρίως που ενίσχυσαν την αγάπη μου για τον κλάδο των Οικονομικών, που υπήρχε από τα παιδικά μου χρόνια.

Περισσότερο από όλους, οφείλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, διότι χωρίς εκείνους η απόκτηση ενός πτυχίου θα ήταν αδύνατη ή έστω, πολύ δύσκολο εγχείρημα. Τους ευχαριστώ που στάθηκαν δίπλα μου όλα αυτά τα χρόνια και για την υπομονή που υπέδειξαν, μέχρι την επιστροφή μου στην οικογενειακή εστία.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

Δηλώνω υπεύθυνα ότι είμαι η συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, έχω κάνει σαφείς αναφορές (συντάκτη, χρονολογία, εργασία, σελίδα) τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, προτάσεων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε είναι παραφρασμένες. Καταλαβαίνω ότι η αποτυχία να γίνει αυτό, ανέρχεται σε λογοκλοπή και θα θεωρηθεί λόγος αποτυχίας, σε αυτή την Πτυχιακή Εργασία και του συνολικού βαθμού της. Ακόμα δηλώνω ότι αυτή η γραπτή εργασία, προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι θα αναλάβω πλήρως τις συνέπειες εάν η εργασία αυτή αποδειχθεί ότι δεν μου ανήκει.

Όνομα:

Ανδρουλάκη Αθηνά

Υπογεγραμμένη:

Ανδρουλάκη

Ημερομηνία:

Δευτέρα, 30 Απριλίου 2012

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ τον Επιβλέπων καθηγητή κ. Νικόλαο Πετράκη, γιατί μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ με ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον θέμα,βγια την αμέριστη και ουσιαστική επιστημονική βοήθεια και καθοδήγηση που μου παρείχε. Τον ευχαριστώ θερμά για τις εξαιρετικά ωφέλιμες κριτικές παρατηρήσεις του στην επεξεργασία του θέματος αυτού.

Ακόμη ευχαριστώ όλους τους καθηγητές και τις καθηγήτριες που με δίδαξαν στα μαθήματα της Σχολής, αφού μου έδωσαν τα κατάλληλα κίνητρα και τις απαραίτητες γνώσεις για να φθάσω σε αυτό το στάδιο παρουσίασης της πτυχιακής μου εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συμφοιτητές και τις συμφοιτήτριες μου, για τη συμπαράσταση τους, αφού όλοι βρισκόμαστε στην ίδια κατάσταση, αλλά και την οικογένεια μου για τη στήριξη τους σε όλη την διάρκεια των σπουδών μου. Επιπλέον, ευχαριστώ την Ελένη, τον Χάρη και τον Μανώλη για την πολύτιμη και ουσιαστική στήριξη και συμπαράσταση τους, καθώς και για την πεποίθηση τους ότι πιστεύουν σε εμένα και ότι θα τα καταφέρω να πετύχω έναν-έναν τους στόχους και τα όνειρα μου, με προτεραιότητα την διεκπεραίωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

Τέλος, θα ήθελα να απευθύνω τις ευχαριστίες μου στα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής, οι οποίοι ευγενικά δέχθηκαν να αξιολογήσουν την παρούσα πτυχιακή εργασία.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Βασικό αντικείμενο, αυτής της εργασίας, όπως μαρτυρά και ο τίτλος της είναι η ανάλυση των Οικονομικών Κύκλων στις Περιφέρειες της Ευρωζώνης. Συγκεκριμένα, γίνεται ανάλυση για τις 185 περιφέρειες της Ευρωζώνης. Για τη διεξαγωγή της μελέτης, χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία της Eurostat που αφορούν το ΑΕΠ σε πραγματικές τιμές των περιφερειών, για 30 έτη, από το 1980 έως το 2009, καθώς επίσης και των αντίστοιχων χωρών για τα ίδια έτη. Στη συνέχεια με τη βοήθεια του φίλτρου H-P υπολογίστηκε η τάση της κάθε χρονοσειράς και η απόκλιση από αυτήν, η οποία αποτελεί στην ουσία τον οικονομικό κύκλο.

Η μελέτη μας δείχνει ότι από την δεκαετία 1980-1989 στην δεκαετία 1990-1999 φαίνονται τα θετικά αποτελέσματα των κοινοτικών πακέτων στήριξης καθώς παρατηρήθηκε σταδιακή σύγκλιση μεταξύ των οικονομιών των χωρών της Ευρωζώνης και των περιφερειών της. Την Τρίτη δεκαετία 2000-2009 όμως, διαπιστώθηκε στασιμότητα και μάλιστα για ορισμένες χώρες όπως η Ελλάδα διαπιστώθηκε αντίθετη τάση με συνέπεια η οικονομία οπισθοδρομεί αντί να συγκλίνει με το μέσο όρο των Χωρών της Ευρωζώνης.

Μία πρώτη παρατήρηση είναι ότι, εντέλει, τα κοινοτικά πακέτα στήριξης έδωσαν μία νέα ώθηση στις περιφέρειες αλλά η απορρόφηση και αξιοποίηση των πόρων δεν έγινε με τον αποδοτικότερο τρόπο. Συμπεραίνουμε δηλαδή, εκ του αποτελέσματος, ότι μετά από 20 και πλέον χρόνια κοινοτικής στήριξης, η Ευρωπαϊκή Οικονομική Σύγκλιση δεν επιτεύχθηκε πλήρως .

Έπειτα, παρατηρήθηκαν σε αρκετές χώρες αποκλίσεις μεταξύ των περιφερειών, ιδιαίτερα υψηλές, ενώ ο εθνικός μέσος όρος δεν πρόδιδε αυτές τις αποκλίσεις. Χώρες όπως η Ιταλία και η Ελλάδα παρουσιάζουν μία διαχρονική ανισότητα μεταξύ των περιφερειών τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	σελ.3
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ.....	σελ.4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	σελ.6
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	σελ.7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο.....	σελ.10
1.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	σελ.10
1.2.Εννοιολογικοί Προσδιορισμοί.....	σελ.11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο.....	σελ.14
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΣΥΓΚΛΙΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ.....	σελ.14
2.1.Η πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση.....	σελ.14
2.2.Η έννοια και ορισμός της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ολοκλήρωσης.....	σελ.15
2.3.Η έννοια της Οικονομικής Σύγκλισης.....	σελ.16
2.4. Τα κριτήρια της Σύγκλισης.....	σελ.14
2.5.Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης.....	σελ.18
2.6.Πακέτα Delors.....	σελ.23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο.....	σελ.25
Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ.....	σελ.25
3.1.Ορισμός Ευρωζώνης.....	σελ.25
3.2. Ορισμός της Περιφέρειας.....	σελ.26
3.3.Περιφέρειες της Ευρωζώνης.....	σελ.27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο.....	σελ.28
Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΦΙΛΤΡΟ HODRICK-	

PRESCOTT.....σελ.28	
4.1. Στατιστικά Χαρακτηριστικά Οικονομικών Κύκλων.....σελ.28	
4.2. Το φίλτρο των Hodrick-Prescott.....σελ.32	
4.3. Ανάλυση των Οικονομικών Κύκλων.....σελ.34	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο.....σελ.44	
Η ΣΥΓΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΥΚΛΩΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ.....σελ.43	
5.1. Περιφερειακός Συγχρονισμός των Οικονομικών Κύκλων στην Ευρώπη.....σελ.43	
5.2. Προηγούμενες Μελέτες.....σελ.44	
5.3. Στοιχεία και Μεθοδολογία.....σελ.46	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο.....σελ.53	
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ...σελ.53	
6.1. Εμπειρική Διερεύνηση ανά χώρα.....σελ.53	
6.2. Συγκεντρωτική Ανάλυση ανά δεκαετία.....σελ.60	
6.3. Παρουσίαση των Οικονομικών κύκλων μεταξύ των περιφερειών... ..σελ.63	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο.....σελ.68	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....σελ.68	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....σελ.71	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.87	
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΠΙΝΑΚΕΣ-ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ:	
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	
Διάγραμμα 1: Εύρος Διακυμάνσεων και Βαθμός Συγχρονισμού Οικονομικών κύκλων.....σελ.29	
Διάγραμμα 2: Αντικυκλική Συμπεριφορά Μισθών –Απασχόλησης.....σελ.37	
Διάγραμμα 3: Προκυκλική Συμπεριφορά Μισθών-Απασχόλησης.....σελ.38	
Διάγραμμα 4: Αντικυκλική Συμπεριφορά Τιμών-Προϊόντος εξαιτίας Ομόροπων μεταβολών Προσφοράς και Ζήτησης.....σελ.39	

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας στις περιφερειακές κυκλικές οικονομικές διακυμάνσεις.....σελ.44
Πίνακας 2: Κριτήρια Ταξινόμησης NUTS (αριθμός κατοίκων).....σελ.47
Πίνακας 3: Αντιστοιχία μεταξύ NUTS και Εθνικών Διοικητικών Μονάδων (2007).....σελ.48

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1: Μέσος Συντελεστής Συσχέτισης Περιφερειών Αυστρίας με Ευρωζώνη ανά δεκαετία.....σελ.53
Γράφημα 2 :Μέσος Συντελεστής Συσχέτισης Περιφερειών Βελγίου με Ευρωζώνη ανά δεκαετία.....σελ.54
Γράφημα 3: Μέσος Συντελεστής Συσχέτισης Περιφερειών Φιλανδίας με Ευρωζώνη ανά δεκαετία.....σελ.55
Γράφημα 4: Μέσος Συντελεστής Συσχέτισης Περιφερειών Γαλλίας με Ευρωζώνη ανά δεκαετία.....σελ.55
Γράφημα 5: Μέσος Συντελεστής Συσχέτισης Περιφερειών Γερμανίας με Ευρωζώνη ανά δεκαετία.....σελ.56
Γράφημα 6: Μέσος Συντελεστής Συσχέτισης Περιφερειών Ελλάδας με Ευρωζώνη ανά δεκαετίασελ.57
Γράφημα 7: Μέσος Συντελεστής Συσχέτισης Περιφερειών Ιρλανδίας με Ευρωζώνη ανά δεκαετία.....σελ.57
Γράφημα 8: Μέσος Συντελεστής Συσχέτισης Περιφερειών Ιταλίας με Ευρωζώνη ανά δεκαετία.....σελ.58
Γράφημα 9: Μέσος Συντελεστής Συσχέτισης Περιφερειών Κάτω Χωρών με Ευρωζώνη ανά δεκαετία.....σελ.58
Γράφημα 10: Μέσος Συντελεστής Συσχέτισης Περιφερειών Πορτογαλίας με Ευρωζώνη ανά δεκαετία.....σελ.59
Γράφημα 11: Μέσος Συντελεστής Συσχέτισης Περιφερειών Ισπανίας με Ευρωζώνη ανά δεκαετία.....σελ.60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το θέμα της Πτυχιακής εργασίας είναι η ανάλυση των οικονομικών κύκλων στις περιφέρειες της Ευρωζώνης. Η πτυχιακή εργασία εστιάζει στην ανάλυση των οικονομικών κύκλων των περιφερειών σε σχέση με το σύνολο της Ευρωζώνης. Στόχος είναι να γίνει μια εκτίμηση της απόδοσης των κοινοτικών πακέτων στήριξης στην Ζώνη του Ευρώ, δηλαδή εάν τελικά αποδίδουν στην πραγματική οικονομική δραστηριότητα της κάθε χώρας σε βάθος χρόνου, ή εάν η απορρόφηση και η αξιοποίηση των πόρων δεν ήταν άρτια και αποτελεσματική. Αυτός είναι ο κύριος λόγος που με οδήγησε στην πραγματοποίηση αυτής της μελέτης.

Για τη διεξαγωγή της μελέτης, χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία της **EUROSTAT-Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία**, που αφορούν το ΑΕΠ σε πραγματικές τιμές των 185 περιφερειών της Ευρωζώνης για 30 έτη από το 1980 μέχρι και το 2009. Στη συνέχεια με τη βοήθεια του φίλτρου H-P υπολογίστηκε η τάση της κάθε χρονοσειράς και η απόκλιση από αυτήν, η οποία αποτελεί στην ουσία τον οικονομικό κύκλο. Αναλύουμε τον περιφερειακό συγχρονισμό των οικονομικών κύκλων στην περιοχή του Ευρώ, χρησιμοποιώντας το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν σε 185 περιφέρειες του NUTS επιπέδου 2, για μία περίοδο 30 ετών (από το 1980-2009) χρησιμοποιώντας το φίλτρο Hodrick-Prescott.

Η δομή της εργασίας έχει ως εξής:

Στην συνέχεια του **Πρώτου κεφαλαίου** της εργασίας παρατίθενται κάποιοι χρήσιμοι εννοιολογικοί προσδιορισμοί

► **Στο Δεύτερο Κεφάλαιο** γίνεται η εισαγωγή του αναγνώστη στις έννοιες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ολοκλήρωσης και της Οικονομικής Σύγκλισης των Ευρωπαϊκών Περιφερειών. Παρατίθενται οι σημαντικοί ορισμοί που τις αφορούν καθώς και τα Κοινοτικά Πλαίσια στήριξης και τα Πακέτα Delors, όπου αναλύονται εκτενώς.

► **Το Τρίτο Κεφάλαιο** αφορά την έννοια της Ευρωζώνης και της περιφέρειας και γίνεται αναφορά των περιφερειών που επεξεργάζομαι.

► **Το Τέταρτο Κεφάλαιο** πραγματεύεται τον ορισμό του Οικονομικού Κύκλου με βάση τον Lucas(1977) τα Στατιστικά Χαρακτηριστικά των Οικονομικών Κύκλων, όπως επίσης και το φίλτρο Hodrick-Prescott το οποίο χρησιμοποιείται για την ανάλυση των

οικονομικών στοιχείων μέσω του στατιστικού προγράμματος E-views. Επίσης, γίνεται προσέγγιση στην Ανάλυση των Οικονομικών Κύκλων.

► **Το Πέμπτο Κεφάλαιο** αφορά τη Συγχρονικότητα των Οικονομικών Κύκλων στις περιφέρειες της Ευρωζώνης.

► **Στο Έκτο Κεφάλαιο** παρατίθεται το μέρος της εργασίας που αφορά την εμπειρική ανάλυση των οικονομικών κύκλων, περιλαμβάνοντας πίνακες, γραφήματα και συμπεράσματα που εξάγονται από αυτούς.

► Η εργασία ολοκληρώνεται στο **Έβδομο Κεφάλαιο** με επιλογική σύνοψη και απόδοση των συμπερασμάτων που προκύπτουν.

1.2. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

► **Σύγκλιση δύο περιφερειών σημαίνει:** Όταν δύο περιφέρειες συμβαδίζουν και έχουν την ίδια κυκλική συμπεριφορά τα προϊόντα τους, σημαίνει ότι έχουν παρόμοια παραγωγικά συστήματα, σημαίνει ότι συγκλίνουν.

► **Απόκλιση δύο περιφερειών σημαίνει:** Όταν δύο περιφέρειες δεν συμβαδίζουν και δεν έχουν την ίδια κυκλική συμπεριφορά τα προϊόντα τους, σημαίνει ότι δεν έχουν παρόμοια παραγωγικά συστήματα, σημαίνει ότι αποκλίνουν.

► **Προκυκλικότητα:** Όταν οι κύκλοι μεταβάλλονται προς την ίδια κατεύθυνση, τότε ο συντελεστής συσχέτισης έχει πρόσημο θετικό, και η τιμή του πλησιάζει κοντά στο +1 τότε, υπάρχει ισχυρή προκυκλικότητα. Προκυκλικότητα σημαίνει ότι όταν ο κύκλος της Ευρωζώνης ανέρχεται προς τα πάνω, ανέρχεται και ο κύκλος της περιφέρειας προς τα πάνω. Αυτό σημαίνει ότι οι κύκλοι συγχρονίζονται. Δηλ. ο κύκλος της Ευρωζώνης συγχρονίζεται με τον κύκλο της Ευρωπαϊκής περιφέρειας.

► **Αντικυκλικότητα:** Όταν οι κύκλοι μεταβάλλονται προς την αντίθετη κατεύθυνση, τότε ο συντελεστής συσχέτισης έχει πρόσημο αρνητικό, και η τιμή του πλησιάζει κοντά στο -1 τότε υπάρχει ισχυρή αντικυκλικότητα. Αντικυκλικότητα σημαίνει ότι όταν ο

κύκλος της Ευρωζώνης ανέρχεται προς τα πάνω, ο κύκλος της Ευρωπαϊκής περιφέρειας κατέρχεται προς τα κάτω. Δηλ. οι κύκλοι δεν συγχρονίζονται μεταξύ τους. Δηλ. ο κύκλος της Ευρωζώνης δεν συγχρονίζεται με το κύκλο της Ευρωπαϊκής περιφέρειας.

► **Ισχυρός βαθμός Συγχρονισμού:** Όταν η τιμή του συντελεστή συσχέτισης μεγαλώνει, με πρόσημο θετικό, τότε λέμε ότι ο βαθμός συγχρονισμού είναι ισχυρός.

► **Τέλεια Συγχρονισμός:** Όταν η τιμή του συντελεστή συσχέτισης είναι +1(η μεγαλύτερη τιμή που μπορεί να πάρει) τότε λέμε ότι ο συγχρονισμός είναι τέλειος. Δηλ. ο κύκλος της Ευρωζώνης συγχρονίζεται τέλεια με τον κύκλο της Ευρωπαϊκής περιφέρειας

► **Πλήρης Ασυγχρονία των κύκλων σημαίνει ότι :** Όταν ο συντελεστής συσχέτισης λαμβάνει την τιμή -1(η μικρότερη τιμή που μπορεί να πάρει) τότε λέμε ότι υπάρχει πλήρης ασυγχρονία των κύκλων μεταξύ του κύκλου της Ευρωζώνης και του κύκλου της Ευρωπαϊκής περιφέρειας.

► **Κανένας Συγχρονισμός μεταξύ των κύκλων σημαίνει ότι:** Όταν ο συντελεστής συσχέτισης λαμβάνει την τιμή μηδέν τότε λέμε ότι δεν υπάρχει κανένας συγχρονισμός μεταξύ του κύκλου της Ευρωζώνης και του κύκλου της Ευρωπαϊκής περιφέρειας.

► **Οι κύκλοι συμπίπτουν, σημαίνει ότι:** Όσο περισσότερο είναι κοινά τα χαρακτηριστικά μεταξύ της κάθε περιφέρειας μιας χώρας με το σύνολο της Ευρωζώνης, τόσο περισσότερο συγκλίνουν οι κύκλοι μεταξύ τους και η τιμή του συντελεστή συσχέτισης μεγαλώνει με πρόσημο θετικό. Στην ιδεατή περίπτωση που η τιμή του συντελεστή συσχέτισης είναι +1, τότε οι κύκλοι συμπίπτουν ακριβώς και επίσης ο συγχρονισμός είναι τέλειος

► **ΑΕΠ(Πραγματικό Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν):** Είναι το σημαντικότερο μέγεθος των οικονομικών παραγόντων μιας χώρας . Το μέγεθος αυτό μετράει τη συνολική παραγωγή της χώρας και έτσι αποτελεί ένα δείκτη της γενικής οικονομικής κατάστασης και της συνολικής δραστηριότητας της εθνικής οικονομίας. Εξ ορισμού, το ΑΕΠ μετράει την αξία όλων των αγαθών και υπηρεσιών σε σταθερές τιμές μιας συγκεκριμένης περιόδου βάσης, που παράγονται από τους κατοίκους της χώρας σε μία δεδομένη χρονική περίοδο.

► **ΑΧΠ (Πραγματικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν):** Το ΑΧΠ ορίζεται ως η συνολική αξία των τελικών προϊόντων που παρήχθησαν μέσα στα όρια της χώρας. Προκύπτει από το ΑΕΠ αν αφαιρέσουμε το εισόδημα που πραγματοποιούν οι μόνιμοι κάτοικοι της Ελλάδας στο εξωτερικό και προσθέσουμε το ποσό του εισοδήματος των αλλοδαπών που πραγματοποιείται εντός της Ελλάδας.

► **Κατά Κεφαλήν Εισόδημα (per capital income)**

Κατά κεφαλήν εισόδημα είναι το εισόδημα που αναλογεί κατά μέσο όρο σε κάθε κάτοικο της χώρας ανεξάρτητα από τη συμμετοχή του στην παραγωγική διαδικασία. Διαιρώντας το πραγματικό ΑΧΠ με τον πληθυσμό της χώρας το αντίστοιχο έτος, παίρνουμε το πραγματικό Κατά Κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΚΚΑΧΠ), το οποίο αποτελεί τον πιο διαδεδομένο δείκτη αναφοράς για το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας.

► **NUTS** Είναι η κοινή ονοματολογία των εδαφικών στατιστικών μονάδων, στην οποία στηρίζεται ο προσδιορισμός των περιφερειών και περιοχών προτεραιότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

► **Πληθωρισμός:** Η τάση αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών στην οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΣΥΓΚΛΙΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ.

2.1. Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ.

Η πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), όπως τη γνωρίζουμε σήμερα, ξεκίνησε το 1952 με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ). Ιδρυτικά μέλη ήταν το Βέλγιο, η Γερμανία, η Γαλλία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες. Σκοπός τους ήταν να πάσουν τα κράτη να ασκούν κυριαρχικά δικαιώματα στους πόρους που διαδραμάτισαν ζωτικό ρόλο στους παγκόσμιους πολέμους –δηλ. τον άνθρακα και το χάλυβα– ούτως ώστε να διασφαλιστεί διαρκής ειρήνη.

Λίγα χρόνια μετά την πρώτη τους επιτυχία, οι χώρες αυτές αποφάσισαν να προβούν στην ολοκλήρωση άλλων τομέων της οικονομίας τους, όπως η γεωργία, με στόχο την άρση των εμπορικών φραγμών και τη δημιουργία κοινής αγοράς. Το 1958 δημιούργησαν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ). Το 1967 τα όργανα των τριών αυτών κοινοτήτων συγχωνεύθηκαν. Με την πάροδο του χρόνου και άλλες χώρες της Ευρώπης εντάχθηκαν στις τότε Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ΕΚ) –ή στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), όπως καλείται μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1993)– έπειτα από διάφορους γύρους ενταξιακών διαπραγματεύσεων.

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας, η οποία είναι περισσότερο τροποποιητική παρά συνταγματική συνθήκη, τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009. Τροποποιεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη του Μάαστριχτ) και τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Συνθήκη της Ρώμης). Καθορίζει ένα νέο θεσμικό πλαίσιο το οποίο αποσκοπεί στην ενίσχυση της δημοκρατίας, της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας στη σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 κρατών μελών. Επιπλέον, επιδιώκει να καταστήσει τη δράση της ΕΕ πιο συνεκτική και ορατή στην παγκόσμια σκηνή.

Στο πλαίσιο αυτό, Ολοκλήρωση σημαίνει ότι οι χώρες λαμβάνουν κοινές αποφάσεις για πολλά θέματα εγκρίνοντας “πολιτικές” που καλύπτουν ένα ευρύτερο πεδίο, από τη

γεωργία ως τον πολιτισμό, από θέματα καταναλωτών μέχρι τον ανταγωνισμό και από το περιβάλλον και την ενέργεια ως τις μεταφορές και το εμπόριο.

Αν και, επίσημα, η ενιαία αγορά έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί στα τέλη του 1992, απαιτείται ακόμη σημαντική πρόοδος σε ορισμένους τομείς –για παράδειγμα, απαιτείται η δημιουργία μιας πραγματικά ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

2.2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ.

Με τον όρο Οικονομική Ολοκλήρωση ή Οικονομική Ενοποίηση εννοούμε τη σταδιακή απομάκρυνση όλων των εμποδίων και περιορισμών που υπάρχουν στο εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, καθώς και τη μετακίνηση των παραγωγικών συντελεστών μεταξύ δύο ή περισσότερων χωρών. Οι χώρες που αποφασίζουν από κοινού τη δημιουργία κάποιας μορφής Ένωσης, στόχος τους είναι η ελεύθερη και χωρίς περιορισμούς διακίνησης αγαθών, υπηρεσιών και παραγωγικών συντελεστών στο εσωτερικό τους. Με τη διαδικασία της Οικονομικής Ολοκλήρωσης, αυτό που ενοποιείται είναι οι αγορές των χωρών που συμμετέχουν στην Οικονομική Ένωση. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται μια αγορά μεγαλύτερη σε μέγεθος από αυτήν που έχει η κάθε χώρα και η οποία αποτελούσε εμπόδιο στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και την ευημερία. Στην προσπάθεια ενοποίησης των οικονομιών της κάθε χώρας σε ένα ενιαίο σύνολο, έχει σαν αποτέλεσμα να καταργούνται όλες οι διακρίσεις που υπάρχουν για τα προϊόντα και τους παραγωγικούς συντελεστές των αντίστοιχων χωρών.

Στην οικονομική θεωρία, σύμφωνα με τον Tinbergen (1954) η Οικονομική Ολοκλήρωση διακρίνεται σε θετική και αρνητική ολοκλήρωση. Με τη θετική ολοκλήρωση εννοεί τη δημιουργία μηχανισμών παρέμβασης, συντονισμού και άσκησης οικονομικής πολιτικής. Με την αρνητική ολοκλήρωση εννοεί την απομάκρυνση των διακρίσεων και περιορισμών καθώς και την καθιέρωση της ελευθερίας στις οικονομικές συναλλαγές.

Σύμφωνα με το Balassa (1973), η Οικονομική Ολοκλήρωση ορίζεται είτε σαν διαδικασία, δηλαδή τη σταδιακή απομάκρυνση διακρίσεων μεταξύ διαφορετικών

εθνικών κρατών, είτε σαν μια κατάσταση πραγμάτων, όπου απουσιάζουν κάθε μορφής διακρίσεις.

Σύμφωνα με το Holzman (1976) , με τη διαδικασία της Οικονομικής Ολοκλήρωσης ενισχύεται η τάση εξίσωσης των τιμών ομοειδών αγαθών και παραγωγικών συντελεστών μεταξύ των διάφορων χωρών ή περιοχών μιας Οικονομικής Ένωσης .

Η Οικονομική Ολοκλήρωση είναι μια πολύπλοκη διαδικασία. Το μεταφορικό κόστος εμποδίζει την εξίσωση των τιμών στις διάφορες χώρες ή περιοχές. Παράγοντες όπως οι προτιμήσεις των καταναλωτών, οι πολιτιστικές παραδόσεις, το εισόδημα, το κλίμα κ.λπ. αποτελούν αιτίες που εμποδίζουν την ολοκλήρωση και την ομογενοποίηση μιας Οικονομικής Ένωσης. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και σε μία χώρα. Έτσι, σύμφωνα με τον Jonanovic (1993) η Οικονομική Ολοκλήρωση είναι μια ατέλειωτη διαδικασία, όπως ακριβώς είναι αυτή και μέσα στη χώρα.

2.3. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ.

Γενικότερα ως Σύγκλιση νοείται ως η πορεία μιας μεταβλητής προς μία συγκεκριμένη τιμή η οποία μπορεί να παραμένει σταθερή ή να μεταβάλλεται διαχρονικά.

Το σκεπτικό του στόχου «**σύγκλιση**» είναι η προώθηση των συνθηκών που ευνοούν την ανάπτυξη καθώς και των παραγόντων που οδηγούν σε πραγματική σύγκλιση των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών μελών και περιφερειών.

Ο στόχος «Σύγκλιση», αποσκοπεί στην επιτάχυνση της σύγκλισης των λιγότερο ανεπτυγμένων κρατών μελών και περιφερειών, μέσω της **βελτίωσης των συνθηκών ανάπτυξης και απασχόλησης**. Αφορά τα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη μέλη και περιφέρειες. Οι τομείς δράσης θα είναι το φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο, η καινοτομία, η κοινωνία της γνώσης, η προσαρμοστικότητα στις αλλαγές, το περιβάλλον και η διοικητική αποτελεσματικότητα. Θα χρηματοδοτηθεί από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ταμείο Συνοχής.

Ο στόχος «**Σύγκλιση**» καλύπτει τα κράτη - μέλη και τις περιφέρειες των οποίων η ανάπτυξη υστερεί. Οι περιφέρειες που καλύπτονται από το στόχο «Σύγκλιση» είναι εκείνες των οποίων το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕγχΠ), το οποίο

μετράται σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, είναι **μικρότερο από το 75%** του **κοινοτικού μέσου όρου**. Οι περιφέρειες που πάσχουν από τη στατιστική επίπτωση η οποία συνδέεται με τη μείωση του κοινοτικού μέσου όρου μετά τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνουν, για το λόγο αυτό, σημαντική μεταβατική ενίσχυση προκειμένου να ολοκληρώσουν τη διαδικασία σύγκλισής τους. Η ενίσχυση αυτή θα παύσει το 2013 και δεν θα την ακολουθήσει άλλη μεταβατική περίοδος.

Τα κράτη - μέλη τα οποία υπάγονται στο στόχο «Σύγκλιση» και των οποίων το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ) είναι **λιγότερο από το 90 %** του κοινοτικού μέσου όρου λαμβάνουν ενίσχυση δυνάμει του Ταμείου Συνοχής.

2.4. ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί διατηρήσιμη σύγκλιση, η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συνθήκη της Λισσαβώνας) θέτει κριτήρια που πρέπει να πληροί το κάθε κράτος μέλος της ΕΕ για να συμμετάσχει στο Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) που αφορά την ενοποίηση του κοινού νομίσματος, τα οποία αφορούν τα κριτήρια Σύγκλισης:

- Δεν πρέπει να έχει ληφθεί απόφαση του Συμβουλίου που να αφορά την ύπαρξη υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος στο εν λόγω κράτος μέλος.
- Πρέπει να υπάρχει διατηρήσιμος βαθμός σταθερότητας των τιμών και μέσος ρυθμός πληθωρισμού, καταγεγραμμένος επί ένα έτος πριν από τον έλεγχο, που να μην υπερβαίνει εκείνον των τριών κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών, κατά περισσότερο από 1,5 εκατοστιαίες μονάδες.
- Το μέσο μακροπρόθεσμο ονομαστικό επιτόκιο δεν πρέπει να υπερβαίνει εκείνο των τριών κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών κατά περισσότερο από 2 εκατοστιαίες μονάδες.
- Τα κανονικά περιθώρια διακύμανσης που προβλέπει ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών πρέπει να τηρούνται χωρίς σοβαρή ένταση κατά τα δύο, τουλάχιστον, τελευταία έτη πριν από τον έλεγχο.
- Κάθε κράτος μέλος πρέπει να διασφαλίζει ότι η εθνική του νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της οικείας εθνικής κεντρικής

τράπεζας (ΕθνΚΤ), είναι συμβατή τόσο με τα άρθρα 130 και 131 της Συνθήκης όσο και με το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Η υποχρέωση αυτή που ισχύει και για τα κράτη μέλη με παρέκκλιση αναφέρεται επίσης και ως “νομική σύγκλιση”.

Με τα κριτήρια σύγκλισης επιδιώκεται να διασφαλιστεί ότι η οικονομική ανάπτυξη εντός της ΟΝΕ είναι ισορροπημένη και δεν προκαλεί εντάσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ότι τα κριτήρια που αφορούν το δημοσιονομικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος πρέπει να εξακολουθούν να πληρούνται μετά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ (1η Ιανουαρίου 1999). Για αυτόν το λόγο, κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ τον Ιούνιο του 1997, εγκρίθηκε το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

2.5. ΤΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ.

Το Α' ΚΠΣ (1989-1993) είχε έξι βασικούς σκοπούς:

- i) Εκσυγχρονισμός των βασικών υποδομών
- ii) Ανάπτυξη της γεωργίας με την προώθηση διαρθρωτικών μεταβολών.
- iii) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
- iv) Ενίσχυση του κλάδου του τουρισμού.
- v) Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.
- vi) Μείωση των διαπεριφερειακών ανισοτήτων

Για την επίτευξη των παραπάνω σκοπών καταρτίστηκαν 12 τομεακά προγράμματα και 13 περιφερειακά.

Με το Α' ΚΠΣ αυξήθηκε το ΑΕΠ και δημιουργήθηκαν νέες θέσεις εργασίας. Το ποσοστό απορρόφησης έφθασε το 93%. Παρά το γεγονός ότι τα αποτελέσματα στον τομέα της βιομηχανίας δεν ήταν τα αναμενόμενα κατά την εν λόγω περίοδο ξεκίνησε η κατασκευή των μεγάλων έργων υποδομής εθνικής σημασίας και αποκτήθηκε η απαραίτητη διοικητική και διαχειριστική τεχνογνωσία για την υλοποίηση των ΚΠΣ.

Κατά την περίοδο υλοποίησης του **Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (1994-1999)** δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση σε έργα υποδομής εθνικής σημασίας που ενισχύουν την εξωστρέφεια της οικονομίας και τη γενικότερη διασύνδεση της χώρας με το εξωτερικό. Χωρίς να εγκαταλείπεται η εφαρμογή μέτρων ισόρροπης ανάπτυξης της χώρας, δόθηκε προτεραιότητα στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης μέσα από ένα ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων και με κύριο στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την αναβάθμιση του περιβάλλοντος και τη δημιουργία καλύτερων συνθηκών διαβίωσης στα αστικά κέντρα. Κύριο χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής είναι η προετοιμασία της χώρας για την ένταξή της στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση καθώς και η υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής σε ολόκληρη τη χώρα όπως οδικοί άξονες (ΠΑΘΕ, Εγνατία Οδός), λιμενικά έργα, εκσυγχρονισμός του Ελληνικού Σιδηροδρομικού Δικτύου, μετρό της Αθήνας, ενεργειακά έργα (αιολικά πάρκα, φυσικό αέριο), τηλεπικοινωνίες, νοσοκομεία κ.α.

Στον σχεδιασμό της αναπτυξιακής στρατηγικής της περιόδου αυτής συνέβαλαν το ελληνικό Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 1994-1999, οι επιδιώξεις της περιφερειακής πολιτικής της Κοινότητας και οι στόχοι της Λευκής Βίβλου. Έτσι υπάρχουν τρεις κατηγορίες στόχων:

- i) Η πρώτη κατηγορία περιελάμβανε την ενίσχυση του παραγωγικού τομέα και την αναστροφή της τάσης μείωσης των επενδύσεων, τις μεγάλες επενδύσεις υποδομής στις μεταφορές, τις τηλεπικοινωνίες και την ενέργεια και την ανάπτυξη και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.
- ii) Η δεύτερη κατηγορία περιελάμβανε τρεις επιμέρους στόχους: οι Κοινοτικοί Πόροι του ΚΠΣ να φθάσουν σε ετήσιο μέσο όρο το 4,8% του ΑΕΠ, οι ίδιοι πόροι να αυξήσουν κατά 0,9% τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ και να δημιουργηθούν 100.000 νέες θέσεις εργασίας.
- iii) Η τρίτη κατηγορία περιελάμβανε έργα στον τομέα του περιβάλλοντος, του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, της υγείας κ.α. καθώς και ενέργειες που θα χρηματοδοτούνταν για να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που προσέφερε το άνοιγμα των αγορών των χωρών της Κεντρικής Ανατολικής Ευρώπης και ιδιαίτερα των Βαλκανίων.

Τα Τομεακά και Κλαδικά προγράμματα του Β' ΚΠΣ εντάσσονταν σε 4 αναπτυξιακούς άξονες και τα περιφερειακά σε ένα. Οι άξονες αυτοί ήταν:

- i) Άξονας 1: Μείωση της «Περιφερειακότητας» και προώθηση της εσωτερικής ολοκλήρωσης με την ανάπτυξη των μεγάλων δικτύων υποδομής.
- ii) Άξονας 2: Βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- iii) Άξονας 3: Ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα.
- iv) Άξονας 4: Ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και ενίσχυση της απασχόλησης.
- v) Άξονας 5: Μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και άρση της απομόνωσης των νησιωτικών περιοχών.

Κατά την περίοδο της εφαρμογής του Β' ΚΠΣ η βελτίωση των συνθηκών της ελληνικής οικονομίας και τα μέτρα για την επίτευξη μακροοικονομικής σταθερότητας και διαρθρωτικών αλλαγών καθώς και η συμβολή του ίδιου του ΚΠΣ δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για μεγαλύτερη απόδοση της αναπτυξιακής προσπάθειας της χώρας η οποία συνεχίστηκε και κατά την περίοδο 2000-2006. Ωστόσο, την εφαρμογή του δυσχέρανε μια σειρά προβλημάτων και δυσλειτουργιών που αφορούσαν τους μηχανισμούς διαχείρισης και υλοποίησης, οι οποίοι δεν ήταν επαρκείς για να αντιμετωπίσουν μια αυξημένη κλίμακα παρεμβάσεων.

Η Ελλάδα κατά τη χρονική περίοδο **2000-2006** ενισχύθηκε με σημαντικούς πόρους από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής. Οι πόροι αυτοί είχαν σαν στόχο τη δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων για υψηλότερη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, την πραγματική σύγκλιση των οικονομιών των κρατών μελών και την αντιμετώπιση των βασικών οικονομικών και κοινωνικών ελλείψεων κυρίως στους τομείς των υποδομών, των ανθρώπινων πόρων και της παραγωγικότητας¹. Η στήριξη αυτή της ΕΕ πραγματοποιείται μέσω:

- α. του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης
- β. των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών
- γ. του Ταμείου Συνοχής

Έπειτα από τις σχετικές διαπραγματεύσεις επί του Σχεδίου Ανάπτυξης, το οποίο αποτελεί «το έγγραφο που υποβάλλει το κράτος-μέλος στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για έγκριση και περιλαμβάνει: α) τη διάγνωση των αναπτυξιακών χαρακτηριστικών, των

¹ ΕΛΛΑΔΑ 2000-2006 ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ/ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ – ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ, <http://www.hellaskps.gr>

προβλημάτων και των δυνατοτήτων και β) τη διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής, των προτεραιοτήτων δράσης, των ειδικών στόχων και των ενδεικτικών χρηματοδοτικών πινάκων, με την προτεινόμενη κατανομή των πόρων», καταρτίστηκε το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006.

Ως Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης ορίζεται «το έγγραφο που καταρτίζεται από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σε συνεργασία με το Ελληνικό Δημόσιο, εκπροσωπούμενο από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας, και εγκρίνεται από την Επιτροπή και στο οποίο περιλαμβάνεται η στρατηγική ανάπτυξης της χώρας, οι προτεραιότητες δράσης και οι ειδικοί στόχοι των διαρθρωτικών Ταμείων και του Κράτους και οι πηγές χρηματοδότησης²». Αναλυτικότερα, «το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (σύμφωνα με την ΕΕ) είναι το έγγραφο που εγκρίνεται από την Επιτροπή σε συμφωνία με το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος, μετά από εκτίμηση του Σχεδίου Ανάπτυξης που έχει υποβληθεί από το κράτος-μέλος και το οποίο περιέχει τη στρατηγική και τις προτεραιότητες δράσης των Ταμείων και του κράτους-μέλους, τους ειδικούς στόχους τους, τη συμμετοχή των Ταμείων και τους λοιπούς χρηματοδοτικούς πόρους. Το έγγραφο αυτό εξασφαλίζει το συντονισμό του συνόλου της Κοινοτικής Διαρθρωτικής ενίσχυσης στις αφορώμενες περιφέρειες και στους τομείς δραστηριότητας του κράτους μέλους (συμπεριλαμβανομένης και της παρέμβασης για την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων). Υλοποιείται μέσω ενός ή περισσότερων επιχειρησιακών προγραμμάτων.»

Για την επίτευξη του Γ' ΚΠΣ προβλέπεται η υλοποίηση 25 Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. «Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα είναι το εγκριθέν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έγγραφο, (το οποίο υποβάλλεται από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας) που αποσκοπεί στην εφαρμογή ενός ΚΠΣ και περιέχει ένα συνεπές σύνολο αξόνων προτεραιότητας αποτελούμενων από πολυετή μέτρα, για την πραγματοποίηση του οποίου μπορεί να ζητηθεί η συνδρομή ενός ή περισσότερων Ταμείων και ενός ή περισσότερων από τα άλλα υφιστάμενα χρηματοδοτικά όργανα, καθώς και της ΕΤΕ. Ολοκληρωμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα είναι το επιχειρησιακό πρόγραμμα, του οποίου η χρηματοδότηση γίνεται από περισσότερα του ενός Ταμεία»

² Άρθρο 1 § α), Νόμος υπ' αριθ. 2860 Διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχος του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 251/14-11-2000

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 – 2013 (ΕΣΠΑ) αποτελεί το έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2007-2013.

Εκπονήθηκε στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την οποία το ΕΣΠΑ «εξασφαλίζει ότι η συνδρομή από τα Ταμεία συμβαδίζει με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και προσδιορίζει το σύνδεσμο μεταξύ των κοινοτικών προτεραιοτήτων αφενός και του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων αφετέρου».

Για τη διαμόρφωση του ΕΣΠΑ 2007-2013 ως εγγράφου προγραμματισμού, αξιοποιήθηκαν εισροές από ένα σημαντικό αριθμό προτάσεων που υπεβλήθησαν στο Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών, κατευθύνσεων - πολιτικών επιλογών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και ποσοτικών δεδομένων και μελετών.

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2005, με τις οποίες διασφαλίστηκαν έως το 2013 οι πόροι της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής για τη χώρα, οι νέοι Κανονισμοί των Ταμείων της ΕΕ, καθώς και οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πολιτική Συνοχής, αποτέλεσαν το πλαίσιο στο οποίο βασίστηκαν, μεταξύ των άλλων, οι εθνικές αρχές προκειμένου να προσεγγίσουν τις βασικές παραμέτρους του αναπτυξιακού προγραμματισμού και να καταρτίσουν το ΕΣΠΑ.

Επιπλέον, τα κυριότερα έγγραφα της ΕΕ που αναφέρονται στην αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβόνας και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005-2008, ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαμόρφωση των βασικών στρατηγικών επιλογών - προτεραιοτήτων, καθώς συνιστούν κεντρικές μακροπρόθεσμες επιλογές για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στις οποίες κλήθηκε να συμβάλει και η αναπτυξιακή πολιτική του νέου ΕΣΠΑ.

Βάσει των ανωτέρω, η στοχοθεσία του ΕΣΠΑ διατυπώθηκε σε 4 επίπεδα:

- στο επίπεδο των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ,
- στο επίπεδο των θεματικών (5) και χωρικών (3) προτεραιοτήτων, όπως απαιτείται από το Γενικό Κανονισμό των Ταμείων,
- στο επίπεδο των Γενικών Στόχων (17), στους οποίους αναλύεται κάθε θεματική προτεραιότητα,
- στο επίπεδο των ειδικών στόχων και των κύριων μέσων επίτευξης.

Παράλληλα, η αναπτυξιακή στρατηγική διαμορφώθηκε και με γνώμονα εθνικές πολιτικές που διατυπώνονται σε στρατηγικά έγγραφα όπως η Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2006-2008, η Ψηφιακή Στρατηγική 2006-2013, το «Σχέδιο Ανάπτυξης Μεταφορών 2007-2013 και εικοσαετίας», Εθνική Λιμενική Πολιτική, το Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 κλπ.

Το πλαίσιο χρηματοδότησης διαμορφώθηκε στη βάση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2005 και των προδιαγραφών - περιορισμών των νέων Κανονισμών και προέκυψε με βάση τις αναπτυξιακές ανάγκες ανά τομέα και Περιφέρεια στην επόμενη περίοδο, συνεκτιμώντας τις ανάγκες ολοκλήρωσης των συνεχιζόμενων έργων της προηγούμενης περιόδου και τις απαιτήσεις για δράσεις που εξυπηρετούν τη Στρατηγική της Λισσαβώνας. Βασική επιλογή ήταν η βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων της νέας προγραμματικής περιόδου προς όφελος της ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.

Οι βασικές αρχές που διέπουν το πλαίσιο διαχείρισης, παρακολούθησης & ελέγχου των ΕΠ της περιόδου 2007-2013 αποτέλεσαν αντικείμενο ευρείας διαβούλευσης και αποτυπώθηκαν σε κείμενα θέσεων των συμμετεχόντων φορέων. Συμπληρώθηκαν από τα πορίσματα συστηματικής ανάλυσης των απαιτήσεων των νέων Κανονισμών της ΕΕ (Γραμματεία σχεδιασμού του ΕΣΠΑ, ΜΟΔ ΑΕ, ΔΑ ΚΠΣ/ΕΥΣ) και σχετικής μελέτης που εκπονήθηκε για το ΥΠΟΙΟ με θέμα τη «Βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του ΚΠΣ 2000 – 2006, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής και στην προσαρμογή αυτών για την περίοδο 2007 – 2013».

2.6. ΠΑΚΕΤΑ DELORS.

Πρώτο Πακέτο Delors (Α΄ ΚΠΣ) : Το πρώτο Πακέτο Delors το παρουσίασε το 1987 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και περιλάμβανε προτάσεις μεταρρύθμισης που αφορούσαν το σύστημα χρηματοδότησης της τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τον περιορισμό των γεωργικών δαπανών, την αύξηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων καθώς και τη θέσπιση νέων κανόνων για την εκτέλεση του προϋπολογισμού.

Δεύτερο Πακέτο Delors (Β΄ ΚΠΣ) : Μετά την υπογραφή της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Επιτροπή παρουσίασε το δεύτερο Πακέτο Delors, το οποίο προέβλεπε ένα μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της χρηματοδότησης της Ε.Ε. Κυριότεροι

στόχοι ήταν η ανταγωνιστικότητα, η κοινωνική και οικονομική συνοχή των κρατών μελών καθώς και η διεύρυνση των καθηκόντων της Ε.Ε. Το Δεκέμβριο του 1992 το πακέτο αυτό εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και προέβλεπε εκτός των άλλων τη σταδιακή αύξηση των ίδιων πόρων της Ε.Ε. από 1,2 σε 1,27% του ΑΕΠ μέχρι το 1999, την αύξηση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων καθώς και τη δημιουργία του Ταμείου Συνοχής. Στην Ελλάδα, στο πλαίσιο του Β' πακέτου Delors, διατέθηκαν πόροι ύψους 9,6 τρις δρχ. στην περίοδο 1994 -1999, για τη χρηματοδότηση έργων και προγραμμάτων σε όλη την ελληνική επικράτεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

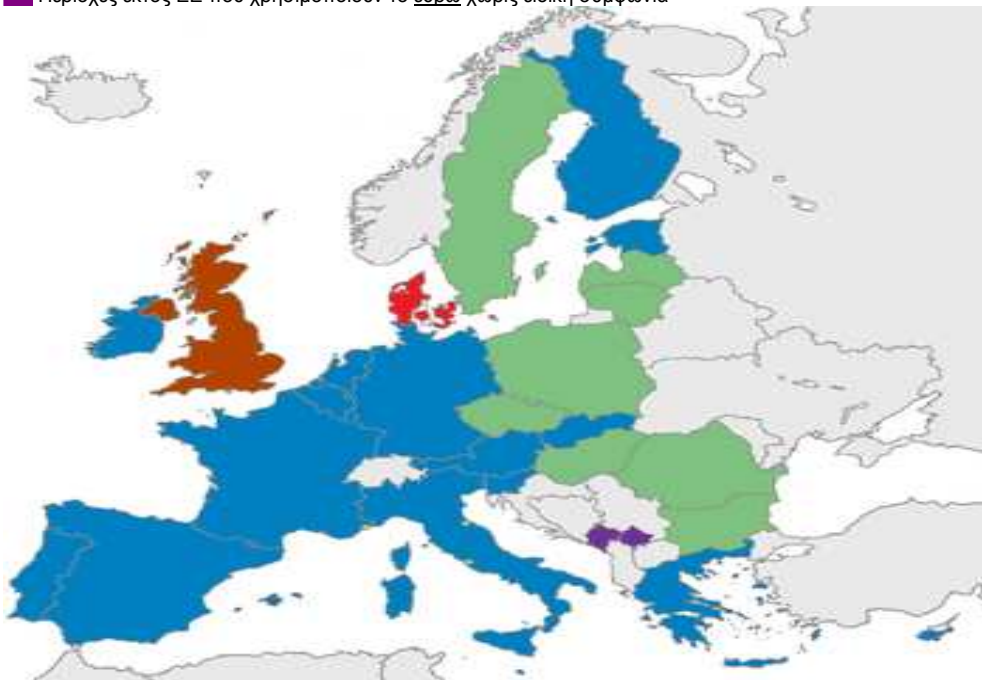
Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΤΗΣ

3.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ.

Ευρωζώνη, ονομάζεται μία ομάδα χωρών, οι οποίες έχουν καταργήσει οικειοθελώς το ενιαίο νόμισμα τους και το έχουν αντικαταστήσει με το ευρώ. Αυτές οι 17 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι:

1.Αυστρία,2.Βέλγιο3.Γαλλία,4.Γερμανία,5.Εσθονία,6.Ελλάδα,7.Ιρλανδία,8.Ισπανία,9.Ιταλία,10.Κύπρος,11.ΚάτωΧώρες,12.Λουξεμβούργο,13.Μάλτα,14.Πορτογαλία,15.Σλοβενία,16.Σλοβακία,17.Φιλανδία.

- Ευρωζώνη³
- Κράτη της ΕΕ που είναι υποχρεωμένα να υιοθετήσουν το ευρώ
- Δημοψήφισματα που αφορούν το ευρώ πρόκειται να πραγματοποιηθούν
- Κράτη της ΕΕ που έχουν αποσύρει τη συμμετοχή τους απο την Ευρωζώνη
- Περιοχές εκτός ΕΕ που χρησιμοποιούν το ευρώ με ειδική συμφωνία
- Περιοχές εκτός ΕΕ που χρησιμοποιούν το ευρώ χωρίς ειδική συμφωνία

3 - Πηγή Εικονογραφηματος:http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fa/Euro_accession.png/350px-Euro_accession.png

3.2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ.

Περιφέρειες ονομάζονται οι 210 διοικητικές μονάδες της Ευρωζώνης, η καθεμιά από τις οποίες έχει συγκροτηθεί σε μια ευρύτερη περιοχή της Ευρωζώνης. Διαθέτει δικά της αυτοτελή όργανα - υπηρεσίες και είναι αρμόδια για το σχεδιασμό, το συντονισμό και την εφαρμογή των πολιτικών που άπτονται των ζητημάτων της περιοχής, καθώς και για επιμέρους καθήκοντα της κεντρικής διοίκησης που μπορεί να της ανατεθούν με νόμο. Ο όρος εμπεριέχει επίσης γεωγραφική σημασία, υπό την έννοια ότι κάθε περιφέρεια διαθέτει συγκεκριμένη έκταση, πληθυσμό και έδρα. Πλέον με το νόμο του Καλλικράτη οι περιφέρειες είναι αιρετές με αιρετό περιφερειάρχη και περιφερειακό συμβούλιο. Οι πρώην νομαρχίες αποτελούν τις περιφερειακές ενότητες, στα πλαίσια της κάθε ενιαίας περιφέρειας.

Προκειμένου να εφαρμοσθεί η κατάλληλη στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης είναι αναγκαία η κατάτμηση του εθνικού χώρου σε Οικονομικές Περιφέρειες. Οικονομική Περιφέρεια είναι μια δυναμική γεωγραφική ενότητα που τα όρια της επηρεάζονται από τις διαχρονικές μεταβολές των κοινών ή συμπληρωματικών χαρακτηριστικών των χωρικών μονάδων, από τις οποίες συντίθενται. Σύμφωνα με το κλασικό πρότυπο του Boudeville οι περιφέρειες ταξινομούνται ως εξής:

α. Ομοιογενής Περιφέρεια

Ομοιογενής Περιφέρεια μπορεί να θεωρηθεί το σύνολο ενοποιημένων χωρικών μονάδων, μέσα στα όρια του οποίου ελαχιστοποιούνται οι αποκλίσεις από τα προσδιοριζόμενα κοινά χαρακτηριστικά (μεταβλητές), ενώ έξω από τα όρια του μεγιστοποιούνται.

β. Πολική Περιφέρεια

Η Πολική Περιφέρεια μπορεί να ορισθεί ως σύνολο ιεραρχικά διαρθρωμένων ετερογενών χωρικών μονάδων (πόλεις, κωμοπόλεις, χωριά), που έχουν λειτουργική συνεκτικότητα και αλληλεξάρτηση μεταξύ τους, με σειρά σχέσεων και ροών, και επηρεάζονται από ένα κεντρικό πόλο (αστικό, δηλαδή, κέντρο που λειτουργεί ως περιφερειακή πρωτεύουσα).

γ. Περιφέρεια Προγραμματισμού. Περιφέρεια Προγραμματισμού είναι τμήμα του χώρου το οποίο καθορίζεται για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων στόχων της περιφερειακής πολιτικής, που η πραγματοποίησή τους από εθνικούς ή

περιφερειακούς φορείς, απαιτεί ενότητα «διοικητικής δικαιοδοσίας» στη διαδικασία λήψης οικονομικών αποφάσεων.

3.3. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ.

Στην υπάρχουσα πτυχιακή εργασία, ο αριθμός των περιφερειών που χρησιμοποιούνται είναι 185 στο σύνολο τους και όχι 210 ενώ, οι χώρες της Ευρωζώνης που χρησιμοποιούμε είναι 11 σε σύνολο 17.

Οι περιφέρειες που χρησιμοποιώ για να επεξεργαστώ στο πρόγραμμα E-views, είναι αυτές των εξής χωρών:

1)Αυστρίας (AT), 2)Βελγίου(BE), 3)Φιλανδίας (FI), 4) Γαλλίας (FR), 5)Γερμανίας (DE), 6) Ελλάδας (GR), 7)Ιρλανδίας (IE), 8) Ιταλίας (IT), 9)Κάτω Χωρών (NL), 10)Πορτογαλίας (PT), 11) Ισπανίας (ES)

Αυτές είναι οι χώρες των οποίων συσχετίζω τον κύκλο του προϊόντος της κάθε Ευρωπαϊκής Περιφέρειας της κάθε χώρας με τον κύκλο του μέσου προϊόντος όλης της Ευρωζώνης.

Οι περιφέρειες που δεν χρησιμοποιώ είναι αυτές των εξής χωρών:

1) Της Κύπρου(CY), 2) της Εσθονίας (EE) 3) του Λουξεμβούργου (LU), 4) της Μάλτας (MT), 5) της Σλοβακίας (SK), 6) της Σλοβενίας (SI)

Όταν στο βαθμό που οι μεταβολές των κύκλων μεταξύ των περιφερειών κάθε χώρας εναρμονίζονται περισσότερο με τον εθνικό τους μέσο όρο απ'ότι με το μέσο προϊόν της Ευρωζώνης τότε λέμε ότι η διαδικασία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης δεν οδηγεί σε κοινά Ευρωπαϊκά χαρακτηριστικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο**Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΦΙΛΤΡΟ HODRICK-
PRESCOTT****4.1. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΥΚΛΩΝ.**

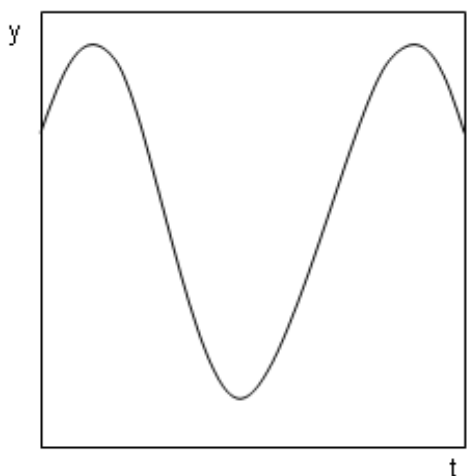
Η ανάλυση που ακολουθούμε στην μελέτη στηρίζεται στη μεθοδολογία των Kydland και Prescott (1990) ως προς τον προσδιορισμό των στατιστικών χαρακτηριστικών που πρέπει να εξετάσουμε και τον τρόπο παρουσίασής τους. Η μεθοδολογία των Kydland και Prescott ακολουθεί τον ορισμό των οικονομικών κύκλων του Lucas(1977), δηλαδή είναι οι αποκλίσεις της μεταβλητής από την ομαλοποιημένη τάση της. Για τον υπολογισμό της τάσης η μεθοδολογία αυτή χρησιμοποιεί το φίλτρο των Hodrick και Prescott(1980). Η μεθοδολογία αυτή περιλαμβάνει τρία στάδια: Πρώτον, η συνιστώσα της τάσης υπολογίζεται εφαρμόζοντας το φίλτρο των Hodrick και Prescott (στο εξής H-P). Δεύτερον, λαμβάνουμε τις αποκλίσεις της πραγματικής σειράς από την εκτιμημένη τάση της προκειμένου να έχουμε την κυκλική συνιστώσα. Για να λάβουμε τις αποκλίσεις αυτές σε ποσοστιαίες τιμές, συνιστάται ο λογαριθμικός μετασχηματισμός των αρχικών μεταβλητών στο πρώτο στάδιο πριν την εφαρμογή του φίλτρου, εκτός αν οι μεταβλητές εκφράζουν ποσοστά από μόνες τους, οπότε αρκούν οι απλές διαφορές. Τέλος υπολογίζονται τα ακόλουθα στατιστικά στοιχεία με βάση τα οποία γίνεται η διερεύνηση της συμπεριφοράς των οικονομικών κύκλων:

- (1) Το εύρος των διακυμάνσεων του οικονομικού κύκλου (volatility).
- (2) Ο βαθμός συγχρονισμού των οικονομικών κύκλων της μεταβλητής X σε σχέση με αυτούς της μεταβλητής Y (comovements).
- (3) Η κατεύθυνση της προπορείας ή της υστέρησης των οικονομικών κύκλων της μεταβλητής X σε σχέση με αυτούς της μεταβλητής Y (leading or lagging).

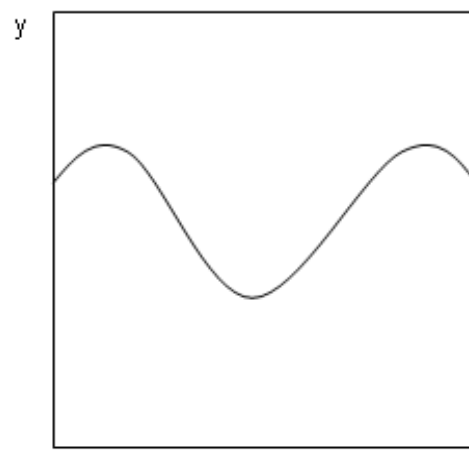
Τα σχήματα του Διαγράμματος 1 απεικονίζουν τα παραπάνω χαρακτηριστικά και βοηθούν στην κατανόηση τους:

Διάγραμμα 1:

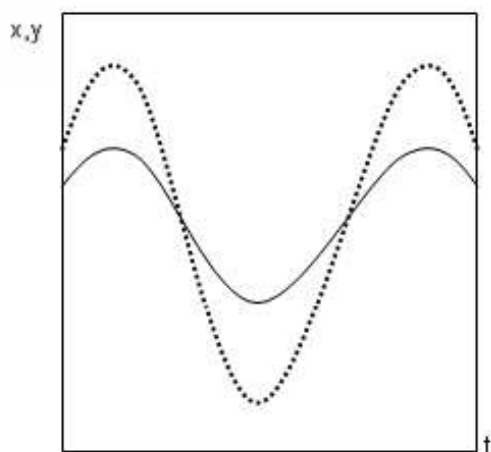
Εύρος Διακυμάνσεων και Βαθμός Συγχρονισμού Οικονομικών Κύκλων.

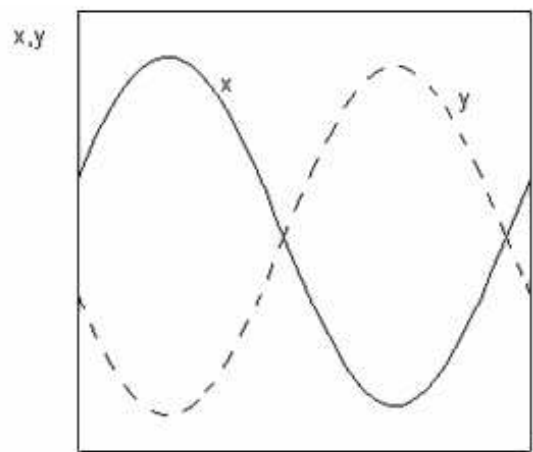
(α): Μεγάλο εύρος διακυμάνσεων

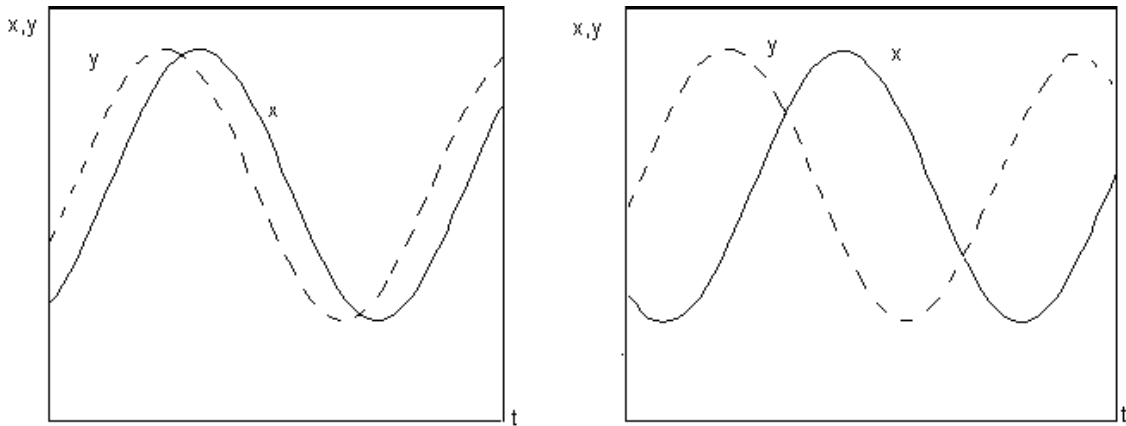
(β): Μικρό εύρος διακυμάνσεων

(γ): Προκυκλικοί Συγχρονικοί Οικονομικοί Κύκλοι των X και Y

(δ): Αντικυκλικοί Συγχρονικοί Οικονομικοί Κύκλοι των X και Y

(ε): Προκυκλική Υστέρηση της X έναντι της Y ή Προκυκλική Προπορεία της Y έναντι της X

(στ): Αντικυκλική Υστέρηση της X έναντι της Y ή Αντικυκλική Προπορεία της Y έναντι της X

Αναλυτικότερα, για τη μέτρηση του εύρους χρησιμοποιείται η ποσοστιαία τυπική απόκλιση κάθε μεταβλητής. Μια μεγάλη τιμή της τυπικής απόκλισης σημαίνει ότι οι οικονομικοί κύκλοι χαρακτηρίζονται από μεγάλη μεταβλητότητα (volatility ή variability) και θα έχουν μια μορφή όπως το σχήμα (α) στο Διάγραμμα 1 σε αντίθεση με το σχήμα (β) που έχει μικρότερο εύρος.

Για τη μέτρηση του βαθμού συγχρονισμού ή μετατόπισης δύο μεταβλητών ως προς τον οικονομικό κύκλο χρησιμοποιούνται οι συντελεστές σταυροειδούς συσχέτισης. Πιο συγκεκριμένα, έστω ότι X και Y συμβολίζουν τις αποκλίσεις των αντίστοιχων μεταβλητών από την τάση τους (οικονομικοί κύκλοι) και $\rho(j), j=0, \pm 1, \pm 2, \dots$, συμβολίζει το συντελεστή συσχέτισης μεταξύ της μεταβλητής X τη στιγμή t+j, έστω X(t+j) και της μεταβλητής Y τη χρονική στιγμή t, έστω Y(t), οπότε:

$$P(j) = \frac{\sum_{t=1}^N [X(t+j) - \bar{X}][Y(t) - \bar{Y}]}{[\sum_{t=1}^N (X(t+j) - \bar{X})^2]^{1/2} [\sum_{t=1}^N (Y(t) - \bar{Y})^2]^{1/2}} \quad (4.1)$$

Στην περίπτωση (2) εξετάζουμε τη συσχέτιση μεταξύ X(t) και Y(t), δηλαδή τις τιμές του $\rho(0)$. Λέμε ότι η μεταβλητή X είναι προκυκλική (procyclical), ασυσχέτιστη (uncorrelated) ή αντικυκλική (countercyclical) ως προς τη μεταβλητή Y, αν το $\rho(0)$

είναι θετικό και στατιστικά σημαντικό, κοντά στο μηδέν, ή αρνητικό και στατιστικά σημαντικό, αντίστοιχα. Τιμές των συντελεστών συσχέτισης ρ μικρότερες του 0,33 εκλαμβάνονται ως μη στατιστικά σημαντικές. Η τιμή αυτή αντιστοιχεί στην κριτική τιμή απόρριψης της Αρχικής Υπόθεσης (Null Hypothesis) ότι $\rho=0$ σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05 και για μέγεθος δείγματος 30 παρατηρήσεων (1980-2009).

Στην περίπτωση (3) εξετάζουμε τη συσχέτιση μεταξύ των υστερήσεων $X(t-j)$ ή των προηγήσεων $X(t+j)$ της X και της $Y(t)$. Έτσι, αν το $\rho(j)$ έχει τη μεγαλύτερη (απόλυτη) τιμή του για τιμές του j αρνητικές, μηδέν, ή θετικές τότε λέμε ότι η μεταβλητή X προπορεύεται του κύκλου (leading), είναι συγχρονική με τον κύκλο (synchronous), ή ακολουθεί τον κύκλο (lagging) σε σχέση με τη μεταβλητή Y .

Για παράδειγμα, αν $\rho(0) > 0,33$, τότε η μεταβλητή X είναι, σε στατιστικά σημαντικό βαθμό, προκυκλική ως προς την Y . Αυτό σημαίνει ότι οι κύκλοι της μεταβλητής X κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση και συμπορεύονται με τους κύκλους της Y . Δηλαδή, όταν η X έχει άνοδο (ύφεση), αντίστοιχα θα έχει και η Y . Επιπλέον, αν το $\rho(0)$ είναι συγχρόνως και το κατ'απόλυτη τιμή μέγιστο των $\rho(j)$, τότε η μεταβλητή X είναι συγχρονική της Y . Όταν δηλαδή οι κύκλοι της X φθάνουν στο ανώτατο (κατώτατο) σημείο και οι κύκλοι της Y θα είναι στο ανώτατο(κατώτατο)σημείο τους, όπως το Διάγραμμα 1 – σχήμα (γ) και (δ). Αλλιώς, αν για παράδειγμα το $\rho(-2)$ είναι το μέγιστο κατ'απόλυτη τιμή, τότε η μεταβλητή X είναι προκυκλική της Y , αλλά προπορεύεται του κύκλου της τελευταίας. Οι κύκλοι δηλαδή της Y φτάνουν στο ανώτατο σημείο μετά από δύο περιόδους από το ανώτατο σημείο των κύκλων της X . Αντίστοιχα για $\rho(0)$ θετικό και έστω $\rho(2)$ το μέγιστο κατ'απόλυτη τιμή, τότε η X είναι προκυκλική της Y αλλά υστερεί κατά δύο περιόδους όπως στο Διάγραμμα 1(ε). Τέλος για $\rho(0)$ αρνητικό και έστω $\rho(2)$ το μέγιστο κατ'απόλυτη τιμή, τότε έχουμε την περίπτωση της αντικυκλικής υστέρησης της X έναντι της Y όπως στο Διάγραμμα 1 (στ).

Για την ανάλυση των οικονομικών κύκλων θα ήταν προτιμότερο να χρησιμοποιηθούν στοιχεία μεγαλύτερης συχνότητας, όπως τριμηνιαία ή και μηνιαία στοιχεία.

4.2. ΤΟ ΦΙΛΤΡΟ ΤΩΝ HODRICK-PRESCOTT.

Η μεθοδολογία αυτή αναπτύχθηκε από τους Hodrick και Prescott (1980) για το σχεδιασμό του φίλτρου που παράγει την ομαλοποιημένη τάση μιας οικονομικής μεταβλητής. Πιο συγκεκριμένα η μέθοδος αυτή στηρίζεται στα εξής κριτήρια (Kydland και Prescott, 1990):

α) Η συνιστώσα της τάσης θα πρέπει να είναι γραμμή που ένας μελετητής των οικονομικών κύκλων μπορεί να σύρει κατά μήκος του χρονοδιαγράμματος της σειράς αυτής.

β) Η τάση μιας χρονολογικής σειράς θα πρέπει να είναι ένας γραμμικός μετασχηματισμός της ίδιας της σειράς και ο μετασχηματισμός αυτός θα πρέπει να είναι ο ίδιος για όλες τις σειρές.

γ) Μια επέκταση της περιόδου του δείγματος δεν θα πρέπει να αλλάζει σημαντικά την τιμή των αποκλίσεων της τάσης από τη σειρά σε μία δεδομένη χρονική στιγμή, εκτός πιθανόν κοντά στο τέλος του δείγματος, και

δ) Το σχήμα θα πρέπει να είναι καλά καθορισμένο, να μην επιδέχεται θεμελιώδη κριτική και να μπορεί εύκολα να αναπαραχθεί.

Με βάση αυτά τα κριτήρια το φίλτρο των Hodrick- Prescott μπορεί να διατυπωθεί ως ακολούθως. Έστω η χρονολογική σειρά X_t για $t=1, \dots, T$, όπου το T δηλώνει το πλήθος των διαθέσιμων παρατηρήσεων της σειράς. Εδώ χρησιμοποιούμε τη μεταβλητή σε λογαριθμικές τιμές, εκτός αν εκφράζεται σε ποσοστιαίες μονάδες, επειδή συνήθως είναι πιο ενδιαφέρον να εξετάζει κανείς τις ποσοστιαίες αποκλίσεις των διαφορών μεγεθών πράγμα που διασφαλίζει τη συγκρισιμότητα. Έστω επίσης, ότι τ_t , $t=1, \dots, T$, συμβολίζει τη συνιστώσα της ομαλοποιημένης τάσης της σειράς X_t . Ισχύει η υπόθεση ότι η συνιστώσα της τάσης είναι στοχαστική και δεν συσχετίζεται με την κυκλική συνιστώσα.

Τότε σύμφωνα με το φίλτρο Hodrick – Prescott, η συνιστώσα αυτή προκύπτει από την ελαχιστοποίηση του αθροίσματος των τετραγώνων των διαφορών της τάσης, τ , από τις τιμές της σειράς, X , υπό τον περιορισμό ότι το άθροισμα των τετραγώνων των δεύτερων διαφορών της τάσης να μην υπερβαίνει ένα κατάλληλο όριο Λ .

Το πρόβλημα αυτό λοιπόν διατυπώνεται ως:

$$\min_{\tau_t, t=1, \dots, T} \sum_{t=1}^T (X_t - \tau_t)^2 \quad (4.2)$$

Υπό τον περιορισμό ότι

$$\sum_{t=2}^{T-1} [(\tau_{t+1} - \tau_t) - (\tau_t - \tau_{t-1})]^2 \geq \Lambda, \Lambda \in R_+ \quad (2) \quad (4.3)$$

Όσο πιο μικρή είναι η τιμή του Λ , τόσο πιο ομαλή θα είναι η τάση που προκύπτει από τη λύση του παραπάνω προβλήματος. Πρέπει να σημειωθεί ότι όταν το Λ γίνεται μηδέν, η υπολογιζόμενη τάση με βάση την (4.2) συγκλίνει με την εκτίμηση της γραμμικής τάσης των ελαχίστων τετραγώνων. Το παραπάνω πρόβλημα της ελαχιστοποίησης της (4.2) υπό τον περιορισμό της (4.3) είναι ισοδύναμο προς το ακόλουθο πρόβλημα ελαχιστοποίησης:

$$\min_{\tau_t} \sum_{t=1}^T (X_t - \tau_t)^2 + \lambda \sum_{t=2}^{T-1} [(\tau_{t+1} - \tau_t) - (\tau_t - \tau_{t-1})]^2, \lambda \in R_+ \quad (4.4)$$

για μια κατάλληλη τιμή του πολλαπλαστή του Lagrange λ . Όσο μεγαλύτερο είναι το λ , τόσο πιο ομαλή θα είναι η τάση και καθώς το λ τείνει στο άπειρο, τότε η ομαλοποιημένη τάση συγκλίνει προς την εκτίμηση των ελαχίστων τετραγώνων της τάσης.

Οι αναγκαίες συνθήκες για την ελαχιστοποίηση του προβλήματος (4.4) προσδιορίζουν ένα σύστημα εξισώσεων από το οποίο υπολογίζεται η τάση ως ένας γραμμικός μετασχηματισμός της X :

$$\tau = A X \quad (4.5)$$

Όπου A είναι ένας πίνακας τάξεως $T \times T$, του οποίου τα στοιχεία προσδιορίζονται από τις συνθήκες πρώτης τάξεως του προηγούμενου προβλήματος και επομένως είναι συναρτήσεις του λ . Εμπειρικά, έχει βρεθεί ότι για τριμηνιαία στοιχεία η τιμή του λ που

παράγει την πιο κατάλληλη ομαλοποίηση είναι η τιμή 1600, ενώ για ετήσια στοιχεία η τιμή 100.

Μετά τον υπολογισμό της συνιστώσας της τάσης της X , η συνιστώσα του οικονομικού κύκλου, έστω κ_t , για $t=1, \dots, T$, προκύπτει από τις αποκλίσεις

$$\kappa_t = X_t - \tau_t \quad t=1 \dots T. \quad (4.6)$$

Έχει δειχθεί ότι η διαδικασία κατασκευής της ομαλής τάσης μέσω του φίλτρου Hodrick Prescott είναι αντίστοιχη με τη διαδικασία υπολογισμού της τάσης από τη λύση μιας εξίσωσης διαφορών τέταρτης τάξης (Prescott, 1990). Οι οικονομικοί κύκλοι των βασικών μεγεθών της οικονομίας προέκυψαν με βάση την παραπάνω μεθοδολογία και τιμή εξομάλυνσης $\lambda=100$.

4.3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΥΚΛΩΝ.

4.3.1. Προϊόν και Απασχόληση.

Στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας παρατηρούμε ότι η απασχόληση παρουσιάζει πολύ μικρότερη μεταβλητότητα από αυτήν του προϊόντος. (όσο μικρότερη είναι η τυπική απόκλιση, τόσο μικρότερη είναι η μεταβλητότητα, τόσο μικρότερο είναι και το εύρος των διακυμάνσεων).

Στην μεγάλη βιομηχανία, η μεταβολή της απασχόλησης προηγείται της μεταβολής του προϊόντος σε όλες σχεδόν τις ανθήσεις και υφέσεις της μεταπολεμικής περιόδου. Οι επιχειρήσεις, φαίνεται να προσλαμβάνουν προσωπικό με την προοπτική της αυξημένης παραγωγής, και να το απολύουν με τη προοπτική της μειωμένης ζήτησης. Η χρονική αυτή διαφορά, έχει ως αποτέλεσμα να αυξάνει ακόμα περισσότερο τη ζήτηση στην πρώτη περίπτωση και να τη μειώνει στη δεύτερη, με αποτέλεσμα οι μεταβολές στην παραγωγή να γίνονται οξύτερες μέσω των πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων της μεταβολής της απασχόλησης. Στο σύνολο όμως της μεταποίησης, η μεταβολή της απασχόλησης προηγείται λίγο της μεταβολής του προϊόντος, ενώ στο σύνολο του μη αγροτικού τομέα (μεταποίηση + υπηρεσίες) αυτή συγχρονίζεται με το προϊόν.

Για την κατανόηση του φαινομένου της μεγαλύτερης μεταβολής της απασχόλησης σε σχέση με το προϊόν, ας θεωρήσουμε μια συνάρτηση παραγωγής Cobb-Douglas $Y=AK^aL^{1-a}$ με εισροές το κεφάλαιο και την εργασία.

Μια εξωγενής μεταβολή της ζήτησης κατά dX θα οδηγήσει βραχυχρόνια σε ποσοστιαία μεταβολή της απασχόλησης κατά

$$\frac{dL}{L} = \frac{1}{1-a} \frac{dX}{Y} \quad (4.7)$$

Όπου $0 < a < 1$ είναι το μερίδιο αμοιβής του κεφαλαίου και $1-a$ της εργασίας. Αν υποθέσουμε μια απλή κεϋνσιανή συνάρτηση κατανάλωσης ως προς το εισόδημα θα έχουμε ως αποτέλεσμα και μια επιπλέον μεταβολή στη ζήτηση που θα οφείλεται στην μεταβολή του εισοδήματος

$$dC = \beta dY \quad (4.8)$$

Όπου $0 < \beta < 1$ είναι η οριακή ροπή προς κατανάλωση. Η συνολική μεταβολή του προϊόντος θα είναι με βάση τις (4.1) και (4.7) :

$$dY = dC + dX = \beta dY + (1-a) Y \left(\frac{dL}{L} \right) \quad (4.8a)$$

Και διαιρώντας με το εισόδημα Y θα πάρουμε:

$$\frac{dY}{Y} = \frac{1-a}{1-\beta} \left(\frac{dL}{L} \right) \quad (4.9)$$

Επειδή τώρα το a είναι της τάξεως του 0,40 και το β της τάξεως του 0,80 προκύπτει ότι $\frac{dY}{Y} > \frac{dL}{L}$.

Το πολλαπλασιαστικό φαινόμενο εξηγεί λοιπόν ως ένα βαθμό, τη μεγαλύτερη μεταβλητότητα του προϊόντος. Άλλοι λόγοι, που συντελούν στην ίδια κατεύθυνση είναι οι θεσμικές ακαμψίες που υπάρχουν στην αγορά εργασίας σε συνδυασμό με τη στενότητα εξεύρεσης του κατάλληλου εργατικού δυναμικού. Σε μια άνθηση η

επιχείρηση μπορεί να συναντήσει δυσκολίες στην εξεύρεση επαρκούς δυναμικού, ενώ σε περίοδο ύφεσης υπάρχουν αρκετοί περιορισμοί που σκοπό έχουν την αποθάρρυνση των απολύσεων. Και τα δύο αυτά χαρακτηριστικά κάνουν την επιχείρηση να επιλέγει τη διαφύλαξη του προσωπικού της, σχεδόν ανεξάρτητα από τις διακυμάνσεις της παραγωγής.

4.3.2. Αμοιβές Εργασίας και Παραγωγικότητα

Η παραγωγικότητα της εργασίας εμφανίζει σχεδόν πανομοιότυπη συμπεριφορά με την αντίστοιχη του προϊόντος του κάθε κλάδου. Σε περιόδους άνθησης η παραγωγικότητα τείνει να αυξάνεται, ενώ σε περιόδους ύφεσης να μειώνεται. Ο πρώτος λόγος εξήγησης του φαινομένου αυτού είναι, η μικρή μεταβλητότητα της εργασίας σε σχέση με το προϊόν. Αν η απασχόληση διαφυλάσσεται στα ίδια επίπεδα, τότε είναι προφανές ότι αυξομειώσεις της παραγωγής θα αντανακλώνται σε αντίστοιχες μεταβολές της παραγωγικότητας. Η παραγωγικότητα εργασίας εξαρτάται όμως και από τις μεταβολές του πάγιου κεφαλαίου, και οι οποίες είναι σημαντικές και προκυκλικές τόσο στον τομέα της μεταποίησης όσο και στον τομέα των υπηρεσιών.

Για την κατανόηση της συνδιακύμανσης προϊόντος και παραγωγικότητας, ας θεωρήσουμε όπως και στο προηγούμενο τμήμα μια παρόμοια συνάρτηση παραγωγής Cobb-Douglas:

$$Y = AK^\alpha L^{1-\alpha} \quad (4.10)$$

Όπου Y παριστάνει το προϊόν, A τις τεχνολογικές εξελίξεις, L την εισροή εργασίας και K το πάγιο κεφάλαιο. Εκφράζοντας τις ποσοστιαίες μεταβολές του κάθε μεγέθους με το διαφορικό του λογαρίθμου (π.χ. $d \ln Y = dY/Y$), μπορούμε να πάρουμε ύστερα από μερικές απλές παραγωγίσεις τη σχέση μεταξύ μεταβολής της παραγωγικότητας (Y/L) και μεταβολής των εισροών:

$$\frac{d(Y/L)}{Y/L} = \alpha \left(\frac{dK}{K} - \frac{dL}{L} \right) + \frac{dA}{A} \quad (3.11)$$

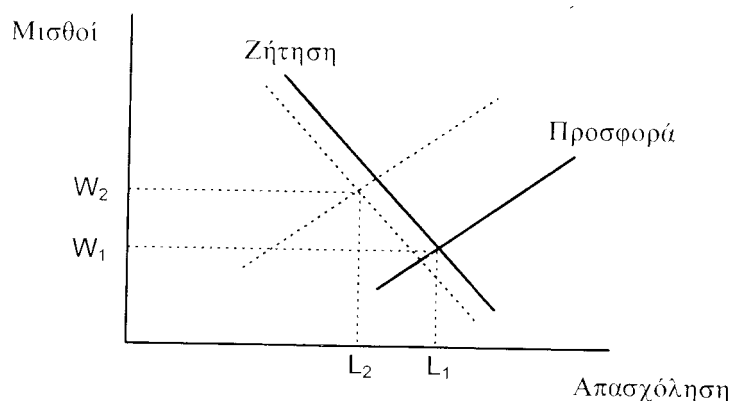
Όταν το πάγιο κεφάλαιο μεταβάλλεται προκυκλικά και εντονότερα από την εργασία, λιγότερο έντονα όμως από το προϊόν, τότε, ο πρώτος όρος είναι θετικός, αλλά δεν επαρκεί για να εξηγήσει τη σχεδόν ισοποσοστιαία μεταβολή Παραγωγικότητας και

προϊόντος. Το υπόλοιπο μέρος πρέπει κατά συνέπεια να αποδοθεί στον παράγοντα των τεχνολογικών μεταβολών και λοιπών εξωγενών επιδράσεων στην παραγωγικότητα.

Οι πραγματικές αμοιβές εργασίας στη μεγάλη βιομηχανία εμφανίζονται να έχουν πολύ εντονότερη διακύμανση (διπλάσια σχεδόν) από αυτή της απασχόλησης. Ανάλογα με το αν οι μεταβολές τους οφείλονται στη ζήτηση ή την προσφορά εργασίας, παρατηρείται προκυκλική ή αντικυκλική συμπεριφορά μισθών/απασχόλησης αντίστοιχα. Κατά τα μέσα της δεκαετίας του '60 παρατηρείται κάμψη της έντονης μεγεθυντικής πορείας της οικονομίας με αποτέλεσμα την προς τα κάτω μετατόπιση της καμπύλης ζήτησης εργασίας. Ταυτόχρονα όμως υπήρξε και έντονη αύξηση της μετανάστευσης πράγμα που δημιούργησε σοβαρές στενότητες στην αγορά εργασίας μετατοπίζοντας την καμπύλη προσφοράς προς τα αριστερά (Διάγραμμα 2)

Διάγραμμα 2: Αντικυκλική Συμπεριφορά Μισθών- Απασχόλησης

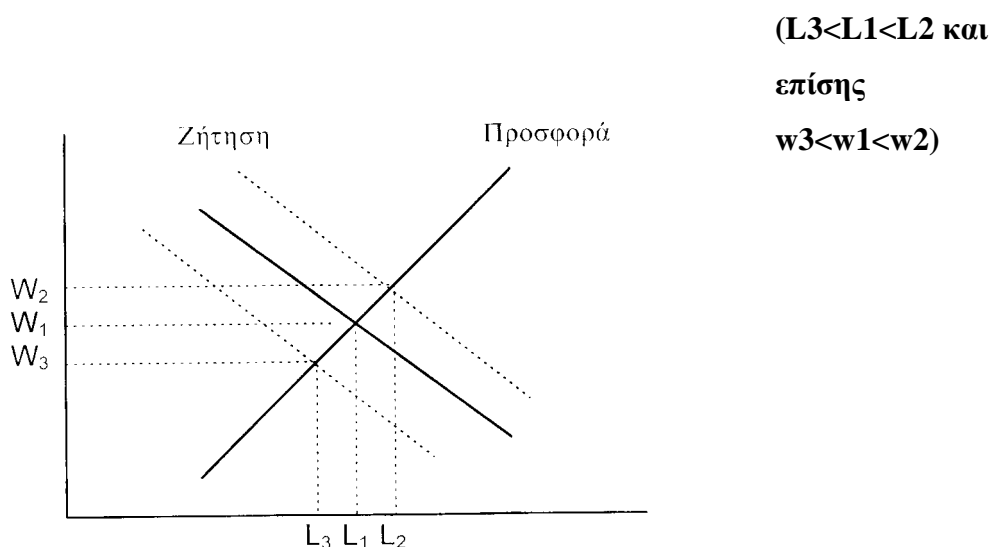
($L_2 < L_1$, ενώ $w_2 > w_1$)

Το αποτέλεσμα ήταν η μείωση της απασχόλησης με ταυτόχρονη αύξηση των πραγματικών αμοιβών.

Κατά τη δεκαετία του '70 δεν σημειώθηκαν αξιόλογες θεσμικές μεταβολές στην αγορά εργασίας με αποτέλεσμα οι μισθοί να προσδιορίζονται κυρίως από τις μετατοπίσεις της ζήτησης δημιουργώντας προκυκλική συμπεριφορά. (Διάγραμμα 3)

Διάγραμμα 3: Προκυκλική Συμπεριφορά Μισθών – Απασχόλησης

Η εμφάνιση αντικυκλικής συμπεριφοράς μισθών/απασχόλησης μετά το 1982 μπορεί πάλι να εξηγηθεί από την εισαγωγή νέων θεσμικών μεταβολών στην αγορά εργασίας που ώθησαν την καμπύλη προσφοράς υψηλότερα.

4.3.3. Επενδύσεις και Εισροές Κεφαλαίων

Στο σύνολο της οικονομίας, οι ιδιωτικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου συμπεριφέρονται συγχρονικά και ομόρροπα με τον κύκλο του προϊόντος, παρουσιάζουν όμως πολύ εντονότερη διακύμανση. Σε ετήσια βάση, οι ιδιωτικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου χαρακτηρίζονται από τετραπλάσια μεταβλητότητα σε σχέση με το προϊόν. Η αυξημένη ποσοστιαία μεταβλητότητα των ιδιωτικών επενδύσεων οφείλεται κατά βάση στο γεγονός ότι οι επενδυτικές αποφάσεις καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό από τις προσδοκώμενες μεταβολές της συνολικής ζήτησης και επηρεάζονται έτσι εντονότερα από την αβεβαιότητα των διαφόρων διαταραχών του οικονομικού περιβάλλοντος. Οι μεταβολές των επενδύσεων επηρεάζουν βέβαια και οι ίδιες την τρέχουσα συνολική ζήτηση, αλλά σε μικρότερο ποσοστιαίο βαθμό, αφού η συνιστώσα των επενδύσεων είναι μικρή.

Ας θεωρήσουμε, για παράδειγμα, μια μικρή μεταβολή των ιδιωτικών επενδύσεων κατά dI . Αγνοώντας την επίδραση του επιταχυντή, η μεταβολή αυτή προκαλεί μια ισόποση μεταβολή στο συνολικό προϊόν κατά $dY=dI$. Σε ποσοστιαία μορφή θα έχουμε:

$$\frac{dY}{Y} = \left(\frac{I}{Y}\right) \left(\frac{dI}{I}\right) \quad (4.12)$$

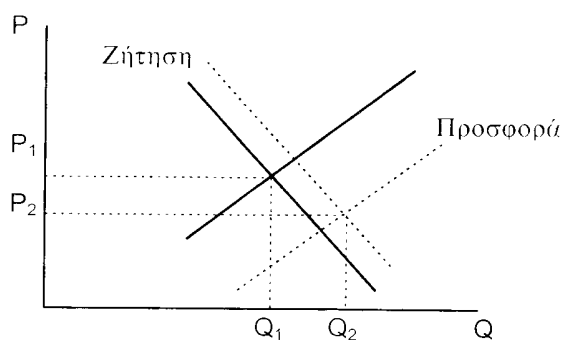
Ο λόγος I/Y είναι της τάξεως του 6-18% ανάλογα με το είδος της επένδυσης και αυτό εξηγεί τη μικρή αυτόνομη συμβολή των επενδυτικών διακυμάνσεων στον οικονομικό κύκλο.

Όλες οι συνιστώσες των ιδιωτικών επενδύσεων είναι σχεδόν συγχρονικές και ομόροπες του κύκλου. Μόνο οι επενδύσεις εξοπλισμού παρουσιάζουν μια υστέρηση σε σχέση με το προϊόν. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η πραγματοποίηση επενδύσεων παγίου κεφαλαίου μετατοπίζει προς τα έξω την καμπύλη προσφοράς (Διάγραμμα 4)

Διάγραμμα 4: Αντικυκλική Συμπεριφορά Τιμών- Προϊόντος εξαιτίας

Ομόροπων Μεταβολών Προσφοράς και Ζήτησης

($Q_1 < Q_2$ ενώ $P_1 > P_2$)

Τότε βλέπουμε ότι, παρά την αύξηση της συνολικής ζήτησης που προκαλούν οι επενδύσεις, οι τιμές των προϊόντων μπορεί να διαμορφωθούν σε χαμηλότερα επίπεδα. Το γεγονός αυτό ερμηνεύει και την αντικυκλική συμπεριφορά τιμών-προϊόντος.

Οι πάγιες επενδύσεις μεταβάλλουν ομόροπα το κεφαλαιουχικό απόθεμα της κάθε οικονομικής δραστηριότητας. Η προκυκλικότητα των επενδύσεων έχει έτσι ως

αποτέλεσμα να μεταβάλλεται και η εισροή κεφαλαίου προς την ίδια κατεύθυνση του οικονομικού κύκλου. Η μεταβολή όμως του κεφαλαίου είναι αισθητά μικρότερη από αυτή του προϊόντος για τους ίδιους λόγους που ισχύουν και στην περίπτωση της εργασίας. Στο σύνολο του αγροτικού και μη αγροτικού τομέα (μεταποίηση και υπηρεσίες), η εισροή κεφαλαίου ακολουθεί τον κύκλο με υστέρηση ενός έτους, πράγμα που ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι μέρος του κεφαλαίου συνίσταται από πρώτες ύλες και ενδιάμεσα προϊόντα που είχαν παραχθεί στις προηγούμενες περιόδους. Στον τομέα των υπηρεσιών, η εισροή κεφαλαίου είναι συγχρονική με τον κύκλο δεδομένου ότι οι επενδύσεις στον τομέα αυτό δεν απαιτούν συνήθως μεγάλες χρονικές περιόδους εγκατάστασης. Τέλος η παραγωγικότητα του κεφαλαίου εμφανίζεται και στους τρεις τομείς συγχρονική και ομόρροπη προς τον οικονομικό κύκλο.

4.3.4. Δημόσιες Δαπάνες.

Στο σύνολο τους οι δημόσιες δαπάνες εμφανίζουν προκυκλική συμπεριφορά αλλά δείχνουν να μην έχουν συσχέτιση με τον κύκλο. Αυτό οφείλεται στο ότι οι επιμέρους δαπάνες είναι αντίρροπες. Δηλαδή οι δαπάνες κατανάλωσης φαίνεται να μεταβάλλονται αντικυκλικά ως προς το σύνολο των δαπανών, ενώ οι δημόσιες επενδύσεις συγχρονίζονται προς την ίδια κατεύθυνση μεταβολής του τελευταίου. Έτσι, μια τάση μείωσης των συνολικών δαπανών θα συμπαρασύρει τις δημόσιες επενδύσεις, αλλά όχι και τις καταναλωτικές δαπάνες.

Το σύνολο των δημοσίων δαπανών εμφανίζει μεταβλητότητα μεγαλύτερη του ΑΧΠ λόγω των έντονων διακυμάνσεων της κρατικής δαπάνης κατά τη διάρκεια του έτους.

4.3.5. Το προϊόν κατά Τομείς.

Το προϊόν και στους τρεις τομείς δραστηριότητας εμφανίζεται να συμπίπτει με τον οικονομικό κύκλο. Το αγροτικό προϊόν εμφανίζει μικρότερη συσχέτιση από τους άλλους δύο τομείς, εξαιτίας των πολλών εξωγενών παραγόντων που επηρεάζουν αποκλειστικά τη γεωργική παραγωγή. Για τους λόγους αυτούς η μεταβλητότητα για τον αγροτικό τομέα συνολικά είναι αρκετά έντονη.

Η μεταποίηση παρουσιάζει και αυτή έντονη μεταβλητότητα, σχεδόν διπλάσια από το συνολικό προϊόν. Σε αντίθεση όμως με την αγροτική παραγωγή, όπου οι μεταβολές δεν σχετίζονται με τη φάση του κύκλου, η μεταβλητότητα της μεταποίησης οφείλεται

σχεδόν αποκλειστικά σε υπερακόντιση που σημειώνεται ακριβώς στο ζενίθ και το ναδίρ του κύκλου. Το πλεόνασμα (ή έλλειμμα) της μεταποιητικής παραγωγής που παρατηρείται οδηγεί στη συνέχεια σε αύξηση (ή μείωση) των αποθηκευμένων προϊόντων. Έτσι, τα αποθέματα προϊόντων θα συσσωρευούνται κατά την άνοδο και θα φθίνουν κατά την ύφεση.

Τέλος, ο τομέας των υπηρεσιών εμφανίζει πολύ μικρή μεταβλητότητα ως προς το προϊόν, επειδή ούτε δυνατότητες αποθεματοποίησης υπάρχουν, ούτε είναι ιδιαίτερα δύσκολη η άμεση προσαρμογή της δραστηριότητας του σε αυξομειώσεις της συνολικής ζήτησης.

4.3.6. Νομισματικά Μεγέθη και Τιμές.

Η νομισματική βάση και η στενή προσφορά χρήματος (M1) μεταβάλλονται αντικυκλικά ως προς το προϊόν με προπορεία 1-2 ετών σε ετήσια βάση σύγκρισης, ή 4-5 τριμήνων με βάση την ανάλυση των τριμηνιαίων στοιχείων. Παρόμοια συμπεριφορά αντικυκλικότητας, αλλά με κάπως μικρότερη διάρκεια προπορείας, εμφανίζουν και οι τρεις δείκτες τιμών (καταναλωτή, χονδρικής και ΑΧΠ), καθώς και οι αντίστοιχοι ρυθμοί πληθωρισμού ως προς το προϊόν. Έτσι προκύπτει μια ομόρροπη μεταβολή της νομισματικής βάσης και του M1 σε σχέση με τις μεταβολές των τιμών, φαινόμενο το οποίο είναι σύμφωνο με συναρτήσεις ζήτησης χρήματος που λαμβάνουν υπόψη τους την προσδοκώμενη συμπεριφορά των τιμών. Η ελαφρά προπορεία των τιμών είναι πιο ευδιάκριτη στα τριμηνιαία στοιχεία, παρά στα ετήσια όπου φαίνεται να συγχρονίζονται με τις τιμές.

Η ευρεία προσφορά χρήματος (M3) και οι καταθέσεις χωρίς τις όψεως (M3-M1) εμφανίζουν διαφορετική συμπεριφορά κατά την ανάλυση των ετήσιων ως προς τα τριμηνιαία στοιχεία. Σε ετήσια βάση φαίνεται να συμπεριφέρονται έντονα αντικυκλικά προς το προϊόν και το οποίο ακολουθούν με διαφορά ενός έτους. Αντίθετα, σε τριμηνιαία βάση, οι καταθέσεις και το M3 εμφανίζονται προκυκλικές με μια προπορεία 3-4 τριμήνων σε σχέση προς το προϊόν, αλλά και με πολύ χαμηλούς συντελεστές συσχέτισης.

Οι τριμηνιαίες μεταβολές είναι σύμφωνες με τις απλές σχέσεις προσαρμογής των αποθεματικών νομισματικών μεταβλητών, εξαιτίας των αποταμιεύσεων (ή αναλήψεων) που προκαλεί η αύξηση (ή μείωση) των εισοδημάτων. Η αντικυκλική

όμως, ετήσια συμπεριφορά των M3 και M3-M1 δεν μπορεί να εξηγηθεί με έναν εξίσου εύκολο τρόπο.

Η αντικυκλική συμπεριφορά των M3 και M3-M1 μπορεί ίσως να εξηγηθεί με την ύπαρξη μιας αντικυκλικής συνάρτησης αντίδρασης (reaction function) των νομισματικών αρχών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η ΣΥΓΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΥΚΛΩΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ

5.1. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΥΚΛΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.

Αναλύουμε τον περιφερειακό συγχρονισμό των οικονομικών κύκλων στην περιοχή του Ευρώ, χρησιμοποιώντας το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν σε 185 περιφέρειες του NUTS επιπέδου 2, για μία περίοδο 30 ετών (από το 1980-2009) χρησιμοποιώντας το φίλτρο Hodrick-Prescott.

Σε αυτή τη πτυχιακή επικεντρώνεται η μελέτη στην Οικονομική Ολοκλήρωση της Ευρωζώνης. Σημαντικός παράγοντας για την Ολοκλήρωση της Ευρωζώνης είναι και η κοινή Νομισματική Πολιτική. Υπάρχει μία ευρέως διαδεδομένη άποψη ότι η κοινή Νομισματική Πολιτική δεν είναι εξίσου αποτελεσματική για όλες τις χώρες ή περιφέρειες της Ευρωζώνης αλλά σε αυτή την πτυχιακή εργασία θα δουλέψουμε υπό την προϋπόθεση ότι η κοινή νομισματική πολιτική δεν επηρεάζει την Οικονομική Ολοκλήρωση. Αυτή είναι η «αισιόδοξη άποψη» η οποία είναι δημοφιλής μεταξύ των ευρωπαϊκών φορέων χάραξης πολιτικής. Για παράδειγμα σύμφωνα με τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας:

«Μπορούμε να είμαστε εύλογα βέβαιοι στην αυξανόμενη ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών χωρών και στο γεγονός ότι οι οικονομικές αναπτύξεις γίνονται όλο και πιο συσχετισμένες στην περιοχή. Αυτό επικρατεί στον ακαδημαϊκό τομέα, με βάση διάφορες εμπειρικές μελέτες. Θα ανέφερα τους συντάκτες Artis και Zhang (1999) που βρήκαν τα στοιχεία ότι οι κυκλικές οικονομικές διακυμάνσεις γίνονται πιο σύγχρονες σε ολόκληρη την Ευρώπη. (Trichet 2001, σελ.5-6)»

Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή η αναφορά του προέδρου λαμβάνει υπόψη της μόνο τη δεκαετία 1990-1999 που εξετάζεται στη παρούσα πτυχιακή και όπου όντως διαφαίνεται μεγάλος συγχρονισμός των περιφερειών με την Ευρωζώνη. Στην επόμενη δεκαετία 2000-2009 εμφανίζονται τάσεις αντικυκλικότητας που ίσως οφείλονται, μεταξύ άλλων, και στην κοινή νομισματική πολιτική, η οποία δεν λαμβάνει υπόψη της τις γεωγραφικές διαφορές των περιφερειών.

5.2. ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ.

Η ενότητα αυτή, αναθεωρεί τις προηγούμενες μελέτες για το συγχρονισμό των κυκλικών οικονομικών διακυμάνσεων των περιοχών στην Ευρώπη.

Το μεγαλύτερο μέρος της υπάρχουσας βιβλιογραφίας στο συγχρονισμό των οικονομικών κύκλων στην Ευρώπη επικεντρώνεται στο εθνικό επίπεδο. Αυτές οι μελέτες που εξετάζουν τους περιφερειακούς κύκλους χρησιμοποιούν διαφορετικές μεθοδολογίες και σύνολα δεδομένων. Δεν υπάρχει μία κοινή προσέγγιση για την ανάλυση των περιφερειακών κυκλικών οικονομικών διακυμάνσεων, ενώ τα σύνολα δεδομένων και οι μεθοδολογίες ποικίλουν αρκετά, καθιστώντας το δύσκολο να συγκρίνουν τα αποτελέσματα των προηγούμενων μελετών.

Εκείνες οι μελέτες για τις οποίες είμαστε ενήμεροι, συνοψίζονται στον πίνακα 1. Μια γρήγορη ματιά στον πίνακα, αρκεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι καμία από τις μελέτες δεν χρησιμοποιεί μία περιεκτική βάση δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων όλων των περιοχών (περιφερειών), περιοχής του ευρώ. Είναι επομένως δύσκολο να συναχθεί το συμπέρασμα εάν υπάρχει ένας περιφερειακός οικονομικός κύκλος στην περιοχή του ευρώ βάσει της υπάρχουσας μελέτης

Πίνακας 1: Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας στις περιφερειακές κυκλικές οικονομικές διακυμάνσεις				
Συντάκτες	Στοιχεία χρησιμοποιούμενα	Μέτρο του κύκλου	Μέτρο συγχρονισμού	Συμπεράσματα
De Grauwe και Vanhaverbeke (1993)	ΑΕΠ, απασχόληση	Ποσοστά αύξησης	Συσχετισμοί μεταξύ των μέτρων της διασποράς στην πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία και των ποσοστών αύξησης παραγωγής και απασχόλησης	Η ευελιξία συναλλαγματικής ισοτιμίας διαδραματίζει έναν ρόλο στην περιφερειακή ρύθμιση στους κλονισμούς. Οι ασυμμετρικοί κλονισμοί εμφανίζονται συχνά στις περιοχές.
Fatás (1997)	Απασχόληση, 38 ευρωπαϊκές περιοχές από FR,	Ποσοστά αύξησης	Δύο υπο-δείγματα (προ και μετα-ΜΣΙ	Ο ανώμαλος περιφερειακός συσχετισμός έχει

	το de, την ΤΠ και το UK		(Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών)), σύγχρονος συσχετισμός με τον Εε των 12 και το σύνολο χωρών	αυξηθεί ενώ μέσα στη χώρα ο περιφερειακός συσχετισμός έχει μειωθεί.
Clark και van Wincoop (1999)	ΑΕΠ, μεταβλητές ελέγχου απασχόλησης: Δείκτης Krugman, εμπορικό μέτρο και νομισματικές και φορολογικές πολιτικές 9 U.S περιοχές απογραφής και 38 ευρωπαϊκές περιοχές από FR, το de, την ΤΠ και το UK	Αλλαγές ποσοστού, HP	Pairwise συσχετισμοί που χρησιμοποιούν GMM	Τα ευρωπαϊκά εθνικά σύνορα είναι ισχυρότερα απ'ό, τι στις ΗΠΑ: Εξηγείται από το χαμηλότερο στάδιο της εμπορίας και της υψηλότερης ειδίκευσης. Το ενιαίο νόμισμα δεν είναι πιθανό να αυξήσει σύντομα το συγχρονισμό επιχειρηματικών κύκλων.
Barrios και λοιποί. (2002)	ΑΕΠ, μεταβλητές ελέγχου: Δείκτης Krugman, βρετανικές περιοχές και ευρο-χώρες ζώνης	HP	Pairwise συσχετισμοί που χρησιμοποιούν GMM	Κυκλική απόκλιση μεταξύ του UK και της ευρο- ζώνης. Η ειδίκευση δεν εξηγεί τις ανομοιότητες μεταξύ των βρετανικών περιοχών και της ευρο- ζώνης.
Barrios και de Lucio (2003)	Απασχόληση, περιοχές της ΕΕ NUTS2	HP	Pairwise συσχετισμός που χρησιμοποιεί GMM	Θετικός αντίκτυπος της οικονομικής ολοκλήρωσης στο συσχετισμό των περιφερειακών κυκλικών οικονομικών διακυμάνσεων». Οι φωλιές σύγκλισης

				<p>μπορούν να εμφανιστούν στην Ευρώπη.</p> <p>Το σχετικό μέγεθος και η βιομηχανική δομή είναι κύριοι καθοριστικοί παράγοντες των συνεταιρισμών κυκλικών οικονομικών διακυμάνσεων.</p>
Belke και Heine (2006)	<p>Απασχόληση, 30 περιοχές από το BE, FR, de, ΔΗΛ., μεταβλητές ελέγχου NL,</p> <p>και ES: Δείκτης της συμμόρφωσης, Kreinin δείκτης, συντελεστής ειδίκευσης</p>	HP	Pairwise διμεταβλητοί συσχετισμοί	<p>Η αύξηση απασχόλησης είναι συγχρονισμένη όταν υπάρχει παρόμοια δομή τομέα. Ο βαθμός synchronicity έχει μειωθεί στα τελευταία έτη.</p>

5.3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στην παρούσα ενότητα, το ενδιαφέρον της έρευνας επικεντρώνεται στην περιγραφή του πίνακα δεδομένων καθώς και των ερμηνευτικών μεταβλητών που χρησιμοποιήθηκαν για την εμπειρική ανάλυση του φαινομένου της σύγκλισης-απόκλισης μεταξύ Ευρωπαϊκών περιφερειών και Ευρωζώνης, τα αποτελέσματα του οποίου παρουσιάζονται στο επόμενο κεφάλαιο. Παράλληλα παρουσιάζεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και αντιπαραβάλλεται με άλλες μεθοδολογικές προσεγγίσεις.

Ερμηνευτικές Μεταβλητές:

1. Ταξινόμηση NUTS II:

Η παρούσα εργασία βασίζεται στην ταξινόμηση NUTS II για το σύνολο των περιφερειών της ΕΕ των 27 όπως αυτή υιοθετήθηκε από τη Eurostat το 1988. Οι βασικές αρχές στις οποίες βασίζεται η ταξινόμηση NUTS, σύμφωνα με την European Union (2008) είναι:

α) Ευνοεί τις καθιερωμένες διαχωρίσεις για τον χωρισμό των κρατών σε περιφέρειες βάση κανονιστικών και αναλυτικών κριτηρίων. Τα κανονιστικά κριτήρια εκφράζουν εθνικές πολιτικές επιλογές για τον καταμερισμό των εδαφικών κοινοτήτων βάση πληθυσμιακών μεγεθών, ιστορικών παραγόντων και άλλους παράγοντες (κουλτούρα). Τα αναλυτικά ή λειτουργικά κριτήρια εκφράζουν απαιτήσεις για ομαδοποίηση περιοχών βάση γεωγραφικών κριτηρίων (υψόμετρο και είδος εδάφους) ή ακόμα βάση κοινωνικο-οικονομικών κριτηρίων , όπως η ομοιογένεια και η συμπληρωματικότητα των τοπικών οικονομιών.

β) Ευνοεί περιφερειακές μονάδες γενικού χαρακτήρα (regional units of general character), ενώ αποκλείει ειδικές εδαφικές και τοπικές μονάδες, οι οποίες χρησιμοποιούνται από ορισμένα κράτη-μέλη και αφορούν μονάδες εξειδικευμένες σε τομείς οικονομικής δραστηριότητας (αγροτικές, μεταλλευτικές περιοχές κ.α.)

γ) Αποτελεί ένα σύστημα τριών επιπέδων ταξινόμησης της ιεραρχίας , όπου κάθε κράτος μέλος υποδιαιρείται σε NUTS I αριθμό περιοχών , οι οποίες στη συνέχεια υποδιαιρούνται σε NUTS II και NUTS III περιοχές αντίστοιχα. Ο κανονισμός της Eurostat για την ταξινόμηση NUTS καθορίζει ελάχιστα και μέγιστα πληθυσμιακά όρια αναφορικά με το μέσο μέγεθος των NUTS περιοχών (δείτε πίνακα 2).

Πίνακας 2: Κριτήρια Ταξινόμησης NUTS (αριθμός κατοίκων)		
Επίπεδο	Ελάχιστο	Μέγιστο
NUTS I	3 εκατομμύρια	7 εκατομμύρια
NUTS II	800.000	3 εκατομμύρια
NUTS III	150.000	800.000
Πηγή:European Union(2008)		

Αξίζει να σημειωθεί η ύπαρξη αποκλίσεων στη ταξινόμηση NUTS σε σχέση με τα χαρακτηριστικά της περιοχής, του πληθυσμού της οικονομικής και διοικητικής διάρθρωσης. Για παράδειγμα, με βάση το κριτήριο του πληθυσμού, το 2005, σε επίπεδο NUTS I οι περιοχές Nordrfalen-Westfalen στη Γερμανία και Nord-Ovest στην Ιταλία είχαν από 18 εκ. και 15 εκ. κατοίκους, αντίστοιχα. Αντίθετα η Aland στη Φινλανδία είχε

περίπου 26 χιλιάδες κατοίκους. Στο επίπεδο αναφοράς NUTS II η Ile de France και η Lombardia, είχαν 11 εκ. και 9 εκ. κατοίκους, αντίστοιχα, ενώ 14 περιφέρειες, στη πλειονότητα τους ακριτικές και νησιά, είχαν λιγότερο από 300.000 κατοίκους, όπως η Burgenland, Guyane, Ceuta, Malilla, Valle d’Aosta, Luxembourg, La Rioja, Corse, Acores, Madeira, καθώς και τρεις Ελληνικές περιφέρειες. Βάση των τελευταίων διαθέσιμων στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν 97 NUTS I περιοχές και 271 NUTS II περιφέρειες (δείτε Πίνακα 3)

Πίνακας 3: Αντιστοιχία Μεταξύ NUTS και Εθνικών Διοικητικών Μονάδων (2007)				
	NUTS I		NUTS II	
BE	Gewesten/	3	Provincies	11
	Regions		Provinces	
BG	Rajoni	2	Rajoni za Planirane	6
CZ	Uzemi	1	Oblasti	8
DK	-	1	Regioner	5
DE	Lander	16	Regierungsbezirke	39
EE	-	1	-	1
IE	-	1	Regions	2
GR	Groups of Development Regions	4	Periferies	13
ES	Agrupacion de comunidades auténomas	7	Comunidades y Ciudades Autónomas	19
FR	Z.E.A.T.	9	Regions	26
	+DOM		+DOM	

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΥΚΛΩΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ

IT	Gruppi di Regioni	5	Regioni	21
CY	-	1	-	1
LV	-	1	-	1
LT	-	1	-	1
LU	-	1	-	1
HU	Statisztikai nagyregiók	3	Tervezesi- Statisztikai regiok	7
MT	-	1	-	1
NL	Landsdelen	4	Provincies	12
AT	Gruppen von Bundeslandern	3	Bundeslandern	9
PL	Regiony	6	Wojewodztwa	16
PT	Continente	3	Comissoes de Coordenacao Regional +Regioes Autonomas	7
RO	Macroregiuni	4	Regiuni	8
SI	-	1	Kohezijske regije	2
SK	-	1	Oblasti	4
FI	Manner-Suomi Ahvenanmaa/ Fasta Finland , Aland	2	Suuralueet/ Storomraden	5
SE	Landsdelar	3	Riksomraden	8
UK	Government Office Regions	12	Counties (some grouped): Inner	37

			and Outer London	
EU-25		91		257
EU-27		97		271
Πηγή: European Union (2008)				

2. Κατά κεφαλήν ΑΕΠ

Παρά τη μεγάλη πρόοδο που έχει επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια από τη Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat) , η διαθεσιμότητα των χωρικών δεδομένων σε επίπεδο αναφοράς NUTS II εξακολουθεί να αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα στην Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Εμπειρική Ανάλυση. Στην πραγματικότητα, η διαθεσιμότητα των δεδομένων είναι περιορισμένη και σε πολλές περιπτώσεις καθίσταται δύσκολη η δυνατότητα χρήσης ομογενοποιημένων συνόλων δεδομένων τα οποία θα επέτρεπαν σε συνεπείς περιφερειακές συγκρίσεις.

Στην παρούσα εργασία, χρησιμοποιούμε περιφερειακά δεδομένα σε ετήσια βάση, για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανά κάτοικο, εκφρασμένο σε ΙΑΔ (Ισοδύναμο Αγοραστικής Δύναμης) για το χρονικό διάστημα (1980-2009). Για λόγους συγκρισιμότητας, τα δεδομένα για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ έχουν μετατραπεί σε σταθερές τιμές με έτος βάσης το 2009, ενώ έχει χρησιμοποιηθεί και ο αποπληθωριστής από τη βάση μακροοικονομικών δεδομένων της AMECO. Επιπλέον η μεταβλητή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ επελέγη για την ενδογενοποίηση στο μοντέλο του φαινομένου, όπου, περιφέρειες του επιπέδου NUTS II παρουσιάζουν σημαντικές ανομοιομορφίες στα πληθυσμιακά τους μεγέθη.

Μέθοδος:

Στην εργασία αυτή, γίνεται προσπάθεια ανάλυσης του οικονομικού κύκλου, στις Ευρωπαϊκές περιφέρειες των 11 χωρών σε σύγκριση με την Ευρωζώνη. Για τη διεξαγωγή της μελέτης , χρησιμοποιήσα τα στοιχεία της **EUROSTAT-Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία**, που αφορούν το ΑΕΠ σε πραγματικές τιμές των 185 περιφερειών της Ευρωζώνης για 30 έτη από το 1980 μέχρι και το 2009. Στη συνέχεια, βρίσκω τις λογαριθμικές τιμές των τιμών των περιφερειών της κάθε χώρας και κάνω λογαριθμική μετατροπή. Αυτή γίνεται χρησιμοποιώντας την συνάρτηση LN, ώστε οι αποκλίσεις της πραγματικής σειράς από την εκτιμημένη τάση που θέλουμε κυκλική

συνιστώσα να είναι σε ποσοστιαίες τιμές.. Στη συνέχεια με τη βοήθεια του φίλτρου H-P υπολογίσαμε την τάση της κάθε χρονοσειράς και την απόκλιση από αυτήν, η οποία αποτελεί στην ουσία τον οικονομικό κύκλο. Μέσω του προγράμματος e-views γίνεται η εφαρμογή του φίλτρου HP όπου είναι η ομαλοποίηση της τιμής του κύκλου, ουσιαστικά. Η μέθοδος ανάλυσης των οικονομικών κύκλων των επιμέρους περιφερειών και χωρών της Ευρωζώνης είναι η ίδια με αυτή που περιγράφεται στο Κεφάλαιο 4. Έτσι ακολουθούμε την μεθοδολογία των Kydland και Prescott (1990), ως οδηγό στον προσδιορισμό των στατιστικών χαρακτηριστικών που εξετάζουμε και τον τρόπο που τα παρουσιάζουμε. Στην ανάλυση αυτή τα πραγματικά στοιχεία των μεταβλητών είναι αυτά που καθοδηγούν τη θεωρία. Έτσι ο ερευνητής πρέπει να λαμβάνει πρωταρχικά υπόψη του τα βασικά χαρακτηριστικά των μεταβλητών στη προσπάθεια του να διατυπώσει τη κατάλληλη θεωρία για να ερμηνεύσει καλύτερα τη συμπεριφορά που υποδηλώνουν τα χαρακτηριστικά αυτά.

Η μεθοδολογία των Kydland και Prescott⁴, όπως έχει ήδη αναφερθεί στο Κεφάλαιο 4, χρησιμοποιεί τον ορισμό του Lucas (1977)⁵ για τον οικονομικό κύκλο ως τις αποκλίσεις της μεταβλητής από την ομαλοποιημένη τάση της και δεύτερον το φίλτρο των Hodrick και Prescott (1980)⁶, ή αλλιώς το φίλτρο HP, για τον προσδιορισμό της τάσης αυτής. Το φίλτρο HP έχει εφαρμοστεί στην πλειοψηφία των μελετών σε θέματα ανάλυσης οικονομικών κύκλων τα τελευταία χρόνια, πράγμα που διευκολύνει τη σύγκριση των αποτελεσμάτων τους.

Αναλύουμε τον περιφερειακό συγχρονισμό των οικονομικών κύκλων στην περιοχή του Ευρώ, χρησιμοποιώντας το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν σε 185 περιφέρειες του NUTS επιπέδου 2, για μία περίοδο 30 ετών (από το 1980-2009) χρησιμοποιώντας το φίλτρο Hodrick-Prescott. Έπειτα, υπολογίζουμε τα στατιστικά χαρακτηριστικά που είναι απαραίτητα για τη διερεύνηση της συμπεριφοράς του οικονομικού κύκλου.

Χρησιμοποιώ την Συνάρτηση STDEV για να βρω το βαθμό διασποράς των κυκλικών συσχετίσεων γύρω από το μέσο όρο-δηλαδή πόσο διεσπαρμένες είναι οι τιμές γύρω από το μέσο όρο. Όσο μεγαλώνει η τυπική απόκλιση, μεγαλώνει και η διασπορά των κυκλικών συσχετίσεων. Χρησιμοποιώντας την ποσοστιαία τυπική απόκλιση υπολογίζουμε το εύρος των διακυμάνσεων. Μία μεγάλη τιμή της Τυπικής Απόκλισης

⁴ Kydland F. and Prescott E. (1990), Business cycles : Real facts and a monetary myth.

⁵ Lucas R. jr Understanding business cycles.

⁶ Hodrick, R.J, and Prescott , E.C. (1980) , Post-war US business cycles : an empirical investigation , Carnegie-Mellon University

σημαίνει μεγάλη μεταβλητότητα για τον οικονομικό κύκλο, σημαίνει μεγάλο εύρος διακυμάνσεων. Αντίθετα, μία μικρή τιμή της Τυπικής Απόκλισης σημαίνει μικρή μεταβλητότητα δηλαδή μικρό εύρος διακυμάνσεων.

Ο συντελεστής συσχέτισης είναι η συνάρτηση CORREL. Η συνάρτηση CORREL χρησιμοποιήθηκε για να βρω τις κυλιόμενες συσχετίσεις μεταξύ του οικονομικού κύκλου της κάθε Ευρωπαϊκής Περιφέρειας με τον Οικονομικό Κύκλο της Ευρωζώνης. Κυλιόμενη Συσχέτιση σημαίνει ότι στο 1980-1989, μετά 1990-1999, μετά 2000-2009 (Δηλ. ανά δεκαετία) συσχετίζω τις τιμές του κύκλου της κάθε Ευρωπαϊκής περιφέρειας με τις τιμές του κύκλου της Ευρωζώνης. Χρησιμοποιώντας επομένως, αυτόν τον συντελεστή σταυροειδούς συσχέτισης υπολογίζουμε το βαθμό συγχρονισμού του Οικονομικού Κύκλου μεταξύ των αποκλίσεων της Ευρωζώνης και των Ευρωπαϊκών Περιφερειών. Στη περίπτωση αυτή εξετάζουμε τη συσχέτιση μεταξύ τους.

Χρησιμοποιώ την συνάρτηση AVERAGE για να βρω τον μέσο όρο συσχέτισης.

Όσον αφορά τη διεξαγωγή συμπερασμάτων, η μεθοδολογία περιλαμβάνει 3 βήματα. Στο πρώτο βήμα γίνεται σύγκριση της κάθε χώρας με το σύνολο της Ευρωζώνης, ανά δεκαετία σύμφωνα με τον εθνικό μέσο όρο κάθε χώρας. Στο δεύτερο βήμα γίνεται σύγκριση ανά δεκαετία ανάμεσα στις 11 χώρες για να εκμαιευτούν συμπεράσματα για το σύνολο της Ευρωζώνης. Στο τρίτο βήμα, βρίσκονται με τη συνάρτηση MIN και MAX οι μικρότερες και μεγαλύτερες τιμές των συντελεστών ανά χώρα και ανά δεκαετία. Αυτές οι τιμές χρησιμοποιούνται σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο της χώρας ανά δεκαετία και σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης και της τυπικής απόκλισης των τιμών από αυτόν για να αξιολογηθούν οι οικονομικοί κύκλοι των χωρών ανά δεκαετία.

Όλες οι μεταβλητές είναι εκφρασμένες σε λογαρίθμους εκτός από αυτές που εκφράζουν ποσοστά, προκειμένου να λάβουμε ποσοστιαίες αποκλίσεις των μεταβλητών από την τάση τους ώστε να διευκολύνονται οι συγκρίσεις. Ακόμα όλοι οι συντελεστές συσχέτισης που παρουσιάζονται στους πίνακες, αφορούν συσχετίσεις των αποκλίσεων των μεταβλητών από την τάση τους, είναι δηλαδή συσχετίσεις των κυκλικών συνιστωσών των σειρών.

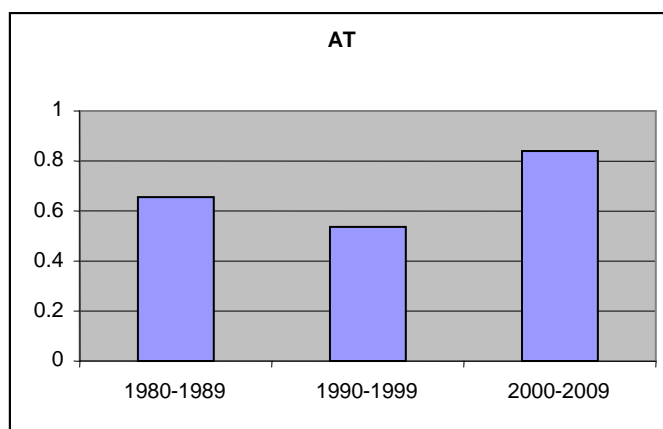
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ****6.1. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΝΑ ΧΩΡΑ**

Στην συγκεκριμένη ενότητα γίνεται σύγκριση κάθε χώρας με το σύνολο της Ευρωζώνης ανά δεκαετία.

Αυστρία:

Από το παρακάτω διάγραμμα φαίνεται ότι ο μέσος όρος των συσχετίσεων των Περιφερειών της Αυστρίας σε σχέση με το σύνολο της Ευρωζώνης για την περίοδο 1980-2009 είναι θετικός και αρκετά υψηλός αφού σε κάθε δεκαετία που εξετάζεται εδώ, το αποτέλεσμα υπερβαίνει το 0,5, δηλαδή εμφανίζει ισχυρή προκυκλικότητα σε στατιστικά σημαντικό βαθμό, επειδή $\rho > 0,33$. Επομένως, όταν ο κύκλος της Ευρωζώνης ανέρχεται, ανέρχεται και ο κύκλος της Αυστρίας. Δηλαδή, οι κύκλοι συγχρονίζονται μεταξύ τους και επομένως ο κύκλος της Αυστρίας συγχρονίζεται με τον κύκλο της Ευρωζώνης. Ο Συγχρονισμός βέβαια δεν είναι τέλειος εφόσον ο συντελεστής συσχέτισης δεν είναι +1 (η μεγαλύτερη τιμή που μπορεί να πάρει), αλλά ο βαθμός συγχρονισμού είναι ισχυρός αφού ο συντελεστής συσχέτισης μεγαλώνει με πρόσημο θετικό. Επομένως επειδή η Αυστρία συμβαδίζει με την Ευρωζώνη και έχουν την ίδια κυκλική συμπεριφορά τα προϊόντα τους, δηλαδή έχουν παρόμοια παραγωγικά συστήματα, σημαίνει ότι συγκλίνουν.

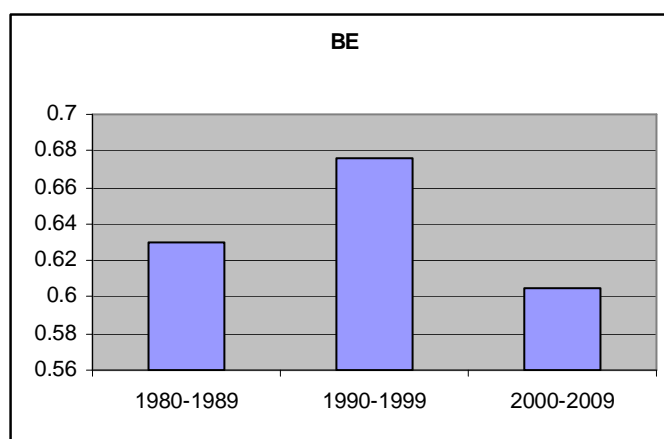
Γράφημα 1. Μέσος συντελεστής συσχέτισης περιφερειών Αυστρίας με Ευρωζώνη ανά Δεκαετία.

Βέλγιο:

Ο μέσος όρος των συσχετίσεων των Περιφερειών του Βελγίου σε σχέση με το σύνολο της Ευρωζώνης για την περίοδο 1980-2009 είναι θετικός και αρκετά υψηλός αφού σε κάθε δεκαετία, το αποτέλεσμα υπερβαίνει το 0,6, δηλαδή υπάρχει ισχυρή προκυκλικότητα. Αναλυτικά η μέση συσχέτιση την 1^η δεκαετία (1980-1989) είναι 0,63, τη 2^η δεκαετία (1990-1999) αυξάνεται σε 0,675 και την 3^η δεκαετία (2000-2009) μειώνεται σε 0,604. Ο Συγχρονισμός των κύκλων είναι αρκετά ισχυρός αλλά όχι τέλειος εφ' όσον ο συντελεστής συσχέτισης δεν είναι +1. Άρα το Βέλγιο συγκλίνει με την Ευρωζώνη ιδιαίτερα την 2^η δεκαετία της δειγματικής περιόδου.

Γράφημα 2. Μέσος συντελεστής συσχέτισης περιφερειών Βελγίου με Ευρωζώνη ανά Δεκαετία.

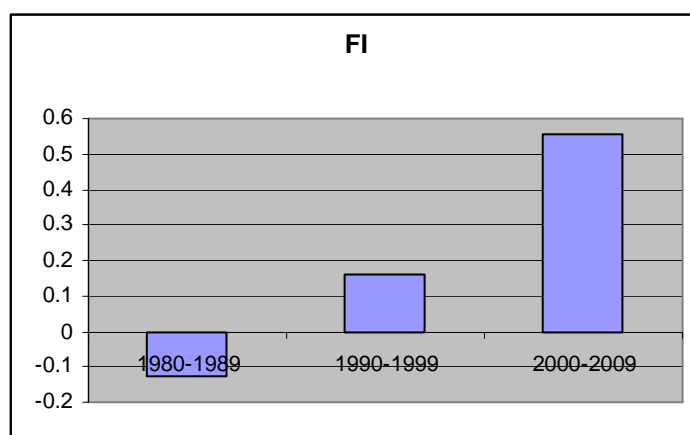
Φιλανδία:

Στο διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζεται ο μέσος όρος των συσχετίσεων των Περιφερειών της Φιλανδίας σε σχέση με το σύνολο της Ευρωζώνης για την περίοδο 1980-2009. Στην πρώτη δεκαετία η τιμή είναι αρνητική, ενώ στις επόμενες δύο δεκαετίες η πορεία είναι ανοδική, οπότε και επιτυγχάνεται προκυκλικότητα η οποία χαρακτηρίζεται ως ισχυρή την 3^η δεκαετία.. Επομένως, μετά το 1990, όταν ο κύκλος της Ευρωζώνης ανέρχεται, ανέρχεται και ο κύκλος της Φιλανδίας.

Την πρώτη δεκαετία 1980-1989, επειδή οι κύκλοι της Ευρωζώνης και αντίστοιχα της Φιλανδίας μεταβάλλονται προς αντίθετη κατεύθυνση και ο συντελεστής συσχέτισης είναι αρνητικός, υπάρχει αντικυκλικότητα. Αυτό σημαίνει ότι όταν ο κύκλος της Ευρωζώνης ανέρχεται προς τα πάνω, ο κύκλος της Φιλανδίας κατέρχεται προς τα κάτω, δηλαδή οι κύκλοι δεν συγχρονίζονται μεταξύ τους.

Στις επόμενες δύο δεκαετίες όμως, η πορεία είναι ανοδική και επιτυγχάνεται προκυκλικότητα για τη δεκαετία 1990-1999 και ισχυρή προκυκλικότητα για την δεκαετία 2000-2009. Άρα μετά το 2000 αναπτύσσεται ισχυρή σύγκλιση της Φινλανδίας με την Ευρωζώνη.

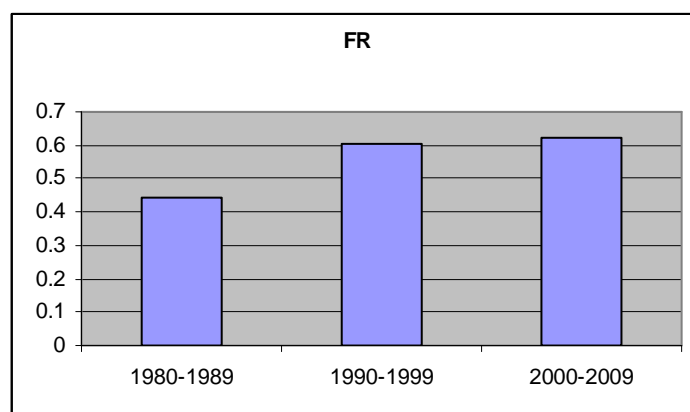
Γράφημα 3. Μέσος συντελεστής συσχέτισης περιφερειών Φινλανδίας με Ευρωζώνη ανά Δεκαετία

Γαλλία:

Η Γαλλία εμφανίζει ισχυρό βαθμό συγχρονισμού με την Ευρωζώνη ιδιαίτερα την 2^η και την 3^η δεκαετία της δειγματικής περιόδου. Τις δυο συγκεκριμένες δεκαετίες ο μέσος συντελεστής συσχέτισης μεταξύ των περιφερειών της Γαλλίας και της Ευρωζώνης είναι μεγαλύτερος του 0,60 και βαίνει αυξανόμενος με συνέπεια να υπάρχει ισχυρή προκυκλικότητα και ισχυρή σύγκλιση με την ζώνη του Ευρώ.

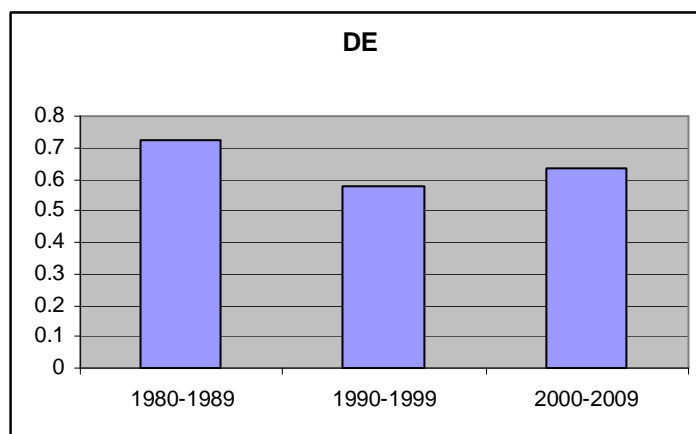
Γράφημα 4. Μέσος συντελεστής συσχέτισης περιφερειών Γαλλίας με Ευρωζώνη ανά Δεκαετία

Γερμανία:

Ο μέσος βαθμός συσχέτισης των Περιφερειών της Γερμανίας σε σχέση με το σύνολο της Ευρωζώνης είναι αρκετά υψηλός και τις 3 δεκαετίες της περιόδου 1980-2009. Αναλυτικά η μέση συσχέτιση την 1^η δεκαετία (1980-1989) είναι 0,6372 , τη 2^η δεκαετία (1990-1999) μειώνεται σε 0,576 και την 3^η δεκαετία (2000-2009) ανακάμπτει σε 0,634. Επομένως υπάρχει ισχυρή αλλά όχι τέλεια προκυκλικότητα μεταξύ περιφερειών της Γερμανίας και της Ευρωζώνης. Η σύγκλιση είναι αρκετά ορατή και τις 3 δεκαετίες και ιδιαίτερα την περίοδο 2000-2009.

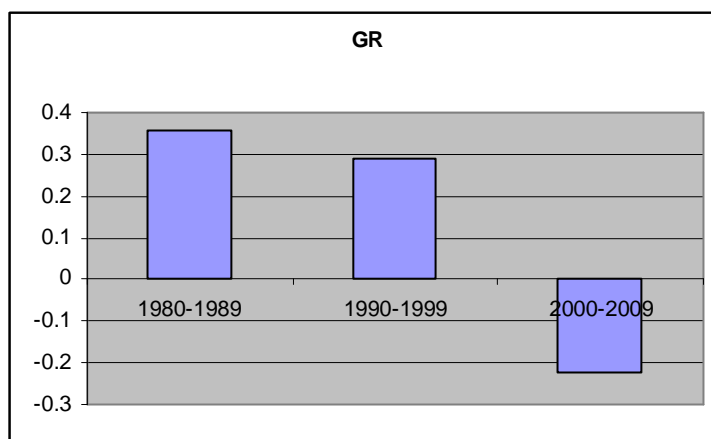
Γράφημα 5. Μέσος συντελεστής συσχέτισης περιφερειών Γερμανίας με Ευρωζώνη ανά Δεκαετία

Ελλάδα:

Η περίπτωση της Ελλάδας είναι αρκετά διαφορετική και χρίζει ιδιαίτερης προσοχής. Το παρακάτω διάγραμμα μας δείχνει ότι η Ελλάδα σταθερά απομακρύνεται από το ιδανικό της ισχυρής προκυκλικότητας. Στις πρώτες δύο δεκαετίες (1980-1999), διαφαίνεται μία πτωτική τάση σε σχέση με την ισχυρή προκυκλικότητα, αλλά δεν είναι τόσο εντυπωσιακή όσο στην επόμενη δεκαετία. Από το 2000 έως το 2009, ο μέσος όρος των συσχετίσεων των Περιφερειών της Ελλάδας σε σχέση με το σύνολο της Ευρωζώνης είναι αρνητικός -0,223. Αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα στην δεκαετία 2000-2009 εμφανίζει αντικυκλικότητα, δηλαδή οι κύκλοι των περιφερειών της χώρας, κατά μέσο όρο, κινούνται αντίθετα από τον κύκλο της Ευρωζώνης για την ίδια περίοδο. Αναλυτικότερα, τη δεκαετία 1980-1989 ο μέσος όρος των συσχετίσεων των περιφερειών της Ελλάδας σε σχέση με το σύνολο της Ευρωζώνης είναι θετικός και ίσος με 0,35. Τη δεκαετία 1990-1999, ο μέσος όρος των συσχετίσεων των περιφερειών της Ελλάδας σε σχέση με το σύνολο της Ευρωζώνης μειώνεται σε 0,290. Τέλος, τη

δεκαετία 2000-2009, ο μέσος όρος των συσχετίσεων των περιφερειών της Ελλάδας σε σχέση με το σύνολο της Ευρωζώνης είναι αρνητικός και ίσος με $-0,223$. Αυτό σημαίνει ότι οι περιφέρειες της Ελλάδας αποκλίνουν αντί να συγκλίνουν με τη Ζώνη του Ευρώ. Ουσιαστικά η Ελλάδα μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος το 2002 έχασε σημαντικό μέρος της ανταγωνιστικότητάς με συνέπεια να αποκλίνει συστηματικά από την Ευρωζώνη.

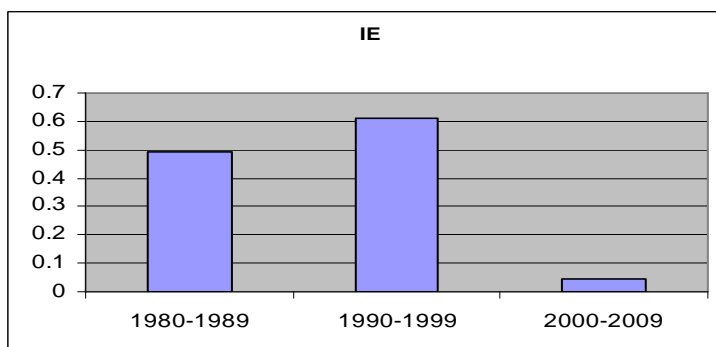
Γράφημα 6. Μέσος συντελεστής συσχέτισης περιφερειών Ελλάδας με Ευρωζώνη ανά Δεκαετία

Ιρλανδία:

Η περίπτωση της Ιρλανδίας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Την 1^η δεκαετία 1980-1989 ο μέσος συντελεστής συσχέτισης των περιφερειών της με την Ευρωζώνη είναι 0,491. Την 2^η δεκαετία ο συντελεστής αυξάνεται σε 0,612 γεγονός που φανερώνει ισχυρή προκυκλικότητα και σύγκλιση με τη Ζώνη του ευρώ. Όμως η τάση αντιστρέφεται την 3 δεκαετία. Την περίοδο 2000-2009 η πτώση είναι ραγδαία, ο συντελεστής συσχέτισης προσεγγίζει το μηδέν με συνέπεια να μην υφίσταται πλέον σύγκλιση.

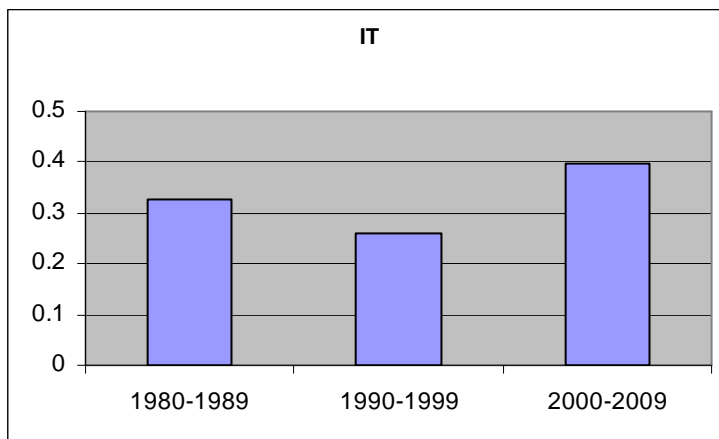
Γράφημα 7. Μέσος συντελεστής συσχέτισης περιφερειών Ιρλανδίας με Ευρωζώνη ανά Δεκαετία

Ιταλία:

Οι περιφέρειες της Ιταλίας συγκλίνουν ασθενώς και βραδέως με την Ευρωζώνη και τις 3 δεκαετίες αναφοράς. Ο μέσος συντελεστής είναι 0,328 με συνέπεια να υπάρχει ασθενής προκυκλικότητα. Την 3^η δεκαετία η προκυκλικότητα γίνεται πιο αισθητή αλλά και πάλι δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ισχυρή.

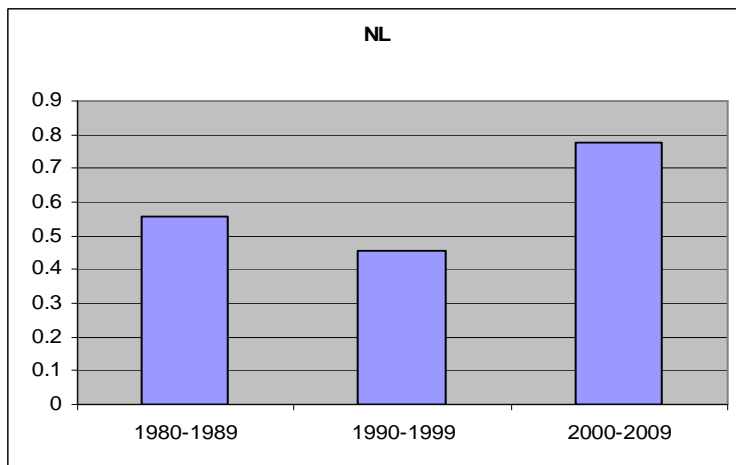
Γράφημα 8. Μέσος συντελεστής συσχέτισης περιφερειών Ιταλίας με Ευρωζώνη ανά Δεκαετία

Κάτω Χώρες:

Οι Κάτω Χώρες παρουσιάζουν προκυκλικότητα αναφορικά με την Ευρωζώνη. Την 3^η δεκαετία η προκυκλικότητα χαρακτηρίζεται ως αρκετά ισχυρή με συντελεστή συσχέτισης 0,776 αρκετά πάνω από το μέσο όρο των υπόλοιπων χωρών. Επομένως οι περιφέρειες των Κάτω Χωρών συγκλίνουν με την Ζώνη του Ευρώ και ιδιαίτερα την 3^η δεκαετία 2000-2009.

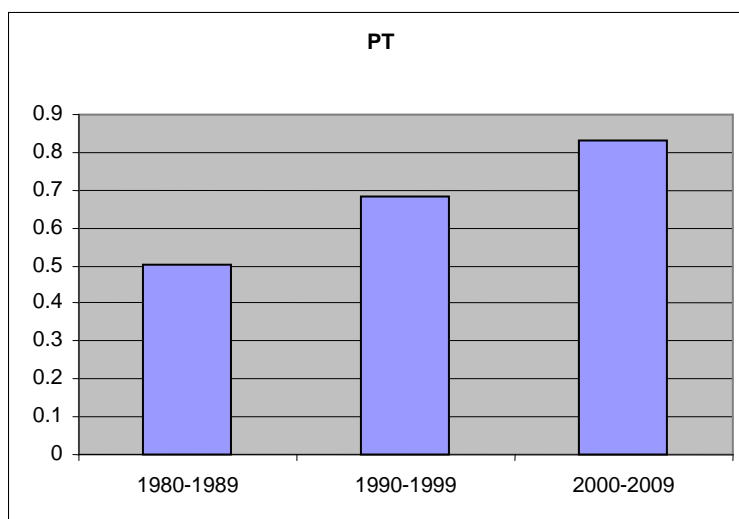
Γράφημα 9. Μέσος συντελεστής συσχέτισης περιφερειών Κάτω Χωρών με Ευρωζώνη ανά Δεκαετία.

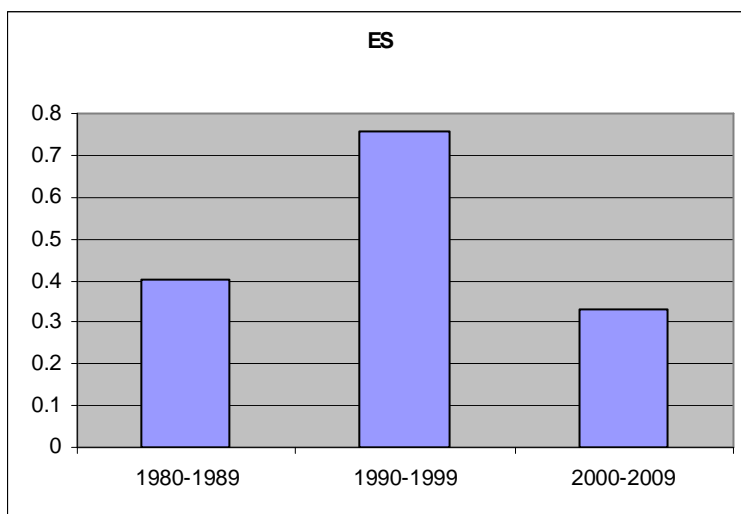
Πορτογαλία:

Οι περιφέρειες της Πορτογαλίας συγκλίνουν σταθερά και έντονα με την Ευρωζώνη και της 3 δεκαετίες της ερευνητικής περιόδου μας. Αναλυτικά η μέση συσχέτιση την 1^η δεκαετία (1980-1989) είναι 0,503 , τη 2^η δεκαετία (1990-1999) αυξάνεται σε 0,680 και την 3^η δεκαετία (2000-2009) βελτιώνεται περαιτέρω σε 0,830. Υπάρχει ισχυρός βαθμός συγχρονισμού και ιδιαίτερα την 3 δεκαετία ο συγχρονισμός μπορεί να χαρακτηριστεί ως τέλειος καθώς ο συντελεστής συσχέτισης προσεγγίζει το +1.

Γράφημα 10. Μέσος συντελεστής συσχέτισης περιφερειών Πορτογαλίας με Ευρωζώνη ανά Δεκαετία

Ισπανία:

Οι περιφέρειες της Ισπανίας παρουσιάζουν ασθενή προκυκλικότητα αναφορικά με την Ευρωζώνη την 1^η και την 3^η δεκαετία του δείγματος. Την 2^η δεκαετία η προκυκλικότητα χαρακτηρίζεται ως ισχυρή με μέσο συντελεστή συσχέτισης 0,745. Επομένως η σύγκλιση είναι δυναμικότερη την 2^η δεκαετία σε σχέση τόσο με την προηγούμενη (1980-1989) όσο και με την επόμενη (2000-2009).

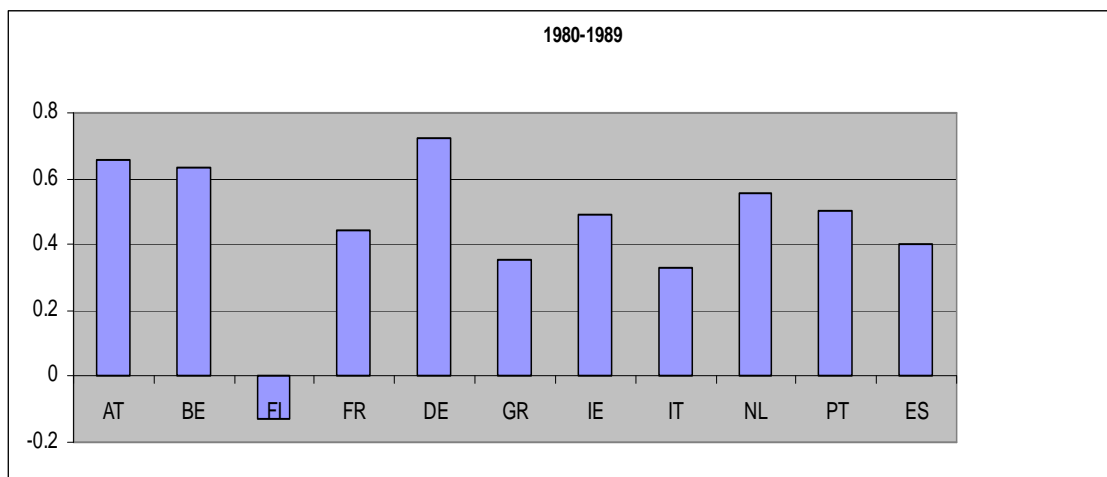
Γράφημα 11. Μέσος συντελεστής συσχέτισης περιφερειών Ισπανίας με Ευρωζώνη ανά Δεκαετία

6.2. ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ

Στην συγκεκριμένη ενότητα αναλύονται και παρουσιάζονται τα εμπειρικά αποτελέσματα για το σύνολο των χωρών ανά δεκαετία.

Δεκαετία 1980-1989.

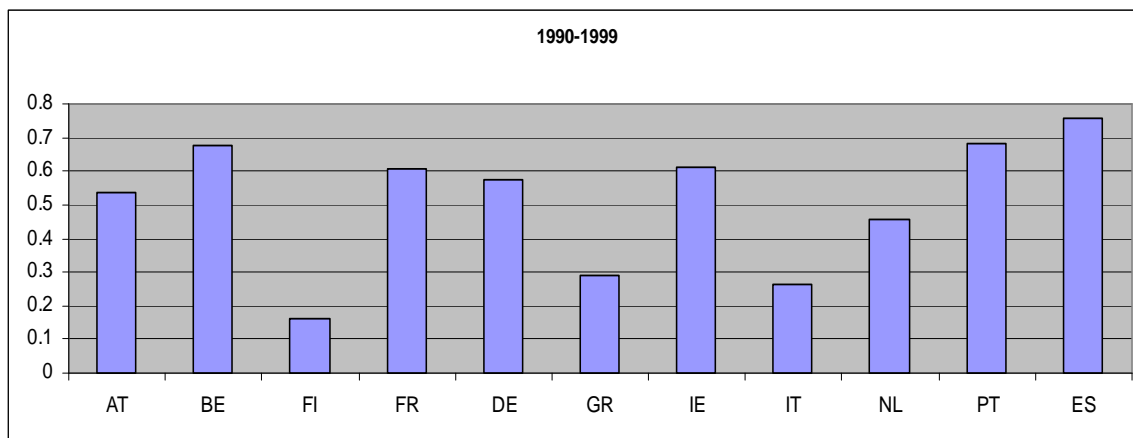
Την δεκαετία 1980 - 1989, η Γερμανία, η Αυστρία, το Βέλγιο, οι Κάτω Χώρες και η Πορτογαλία παρουσιάζουν ισχυρή προκυκλικότητα σε στατιστικά σημαντικό βαθμό σε σχέση με την Ευρωζώνη, καθώς οι περιφέρειες τους έχουν μέσο συντελεστή συσχέτισης που ξεπερνά το 0,5. Οι υπόλοιπες χώρες παρουσιάζουν θετικά αποτελέσματα με τιμές γύρω στο 0,3, οπότε εμφανίζεται κι εκεί προκυκλικότητα αλλά σε ασθενή μορφή.. Η Φινλανδία είναι η μόνη χώρα που, αντί να εμφανίζει θετικό συντελεστή βρίσκεται σε αντικυκλικότητα, με συντελεστή στο -0,1.

Δεκαετία 1990-1999

Στα πλαίσια της οικονομικής σύγκλισης, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε να βοηθήσει τις λιγότερο δυνατές χώρες για να επιτευχθεί μία κατάσταση ισορροπίας μεταξύ των χωρών, ίσες μεταξύ ίσων με σκοπό την παραπέρα υιοθέτηση κοινού νομίσματος. Τα λεγόμενα Κοινοτικά Πακέτα Στήριξης προώθησαν την έννοια της ευρωπαϊκής σύγκλισης και είναι ένας από τους κύριους λόγους για τον οποίο στην δεκαετία 1990-1999 όλες οι χώρες εμφανίζουν προκυκλικότητα, δηλαδή θετικό πρόσημο στον συντελεστή συσχέτισης τους.

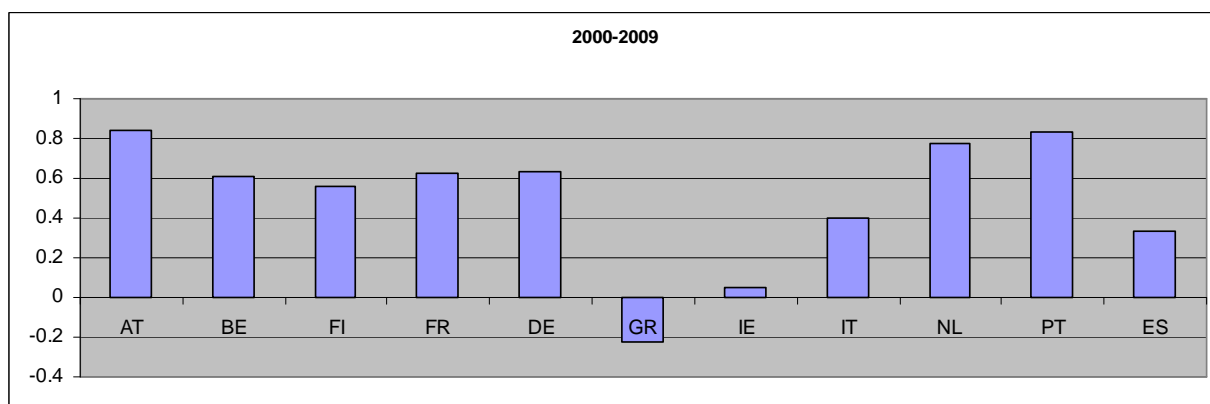
Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην Ισπανία που σχεδόν διπλασίασε τον συντελεστή της, από 0,4 σχεδόν στο 0,8, ισχυρότατη προκυκλικότητα, ενώ η Φινλανδία ανέτρεψε τη δυσμενή θέση της, περνώντας από το -0,1 στο +0,15. Η Ελλάδα, αν και έλαβε πολλούς κοινοτικούς πόρους, δεν κατάφερε να ενισχύσει τη θέση της αλλά να εμφανίσει ελαφρά πτωτική τάση στο συντελεστή της, από 0,4 το 1980-1989 στο 0,3 το 1990-1999. Η Ελλάδα παραμένει σε προκυκλικότητα αλλά φαίνεται να μειώνει ταχύτητα αντί να επωφελείται από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης. Ισχυρότερη προκυκλικότητα μεταξύ των 11 χωρών εμφανίζουν Ισπανία, Πορτογαλία, Γαλλία και Ιρλανδία και την ασθενέστερη Φινλανδία, Ελλάδα και Ιταλία.

Δεκαετία 2000-2009

Η τρίτη δεκαετία που εξετάζεται στο παρακάτω γράφημα (2000-2009) παρουσιάζει ένα διαφορετικό, αντιφατικό, από το αναμενόμενο πρόσωπο της Ευρωζώνης. Η Ελλάδα παρουσιάζει τάσεις αντικυκλικότητας, παρά τη κοινοτική στήριξη. Η Ιρλανδία καταφέρνει να πάει στο 0,05 από το 0,6 της προηγούμενης δεκαετίας ενώ η Ισπανία πηγαίνει από το 0,7 στο 0,3 και η Ελλάδα από το 0,3 της προηγούμενης δεκαετίας φτάνει στο -0,2 τη δεκαετία 2000-2009.

Παρά την κοινοτική στήριξη, η ελληνική οικονομία χάνει την ανταγωνιστικότητα της και αυτό φαίνεται στο αρνητικό πρόσημο του συντελεστή συσχέτισής της. Ο οικονομικός κύκλος της Ελλάδος δε συγχρονίζεται με εκείνον της Ευρωζώνης. Αντίθετα χώρες όπως η Αυστρία και η Πορτογαλία εμφανίζουν ισχυρή προκυκλικότητα. Γαλλία, Γερμανία διατηρούν την προκυκλικότητα τους.

6.3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΥΚΛΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Στους παρακάτω 3 πίνακες παρουσιάζονται οι περιφέρειες των χωρών με τον μικρότερο και μεγαλύτερο συντελεστή συσχέτισης σε σχέση με την Ευρωζώνη ανά δεκαετία. Αναλύονται οι περιφέρειες Αυστρίας, Γερμανίας, Ελλάδας και Πορτογαλίας.

Πίνακας 4. Δεκαετία 1980-1989			
ΧΩΡΑ	MIN	ΣΥΜΒΟΛΟ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
AT	0.359627373	AT32	Περιφέρεια Salzburg(AT32)
BE	0.01812971	BE24	Περιφέρεια Prov. Vlaams Brabant(BE24)
FI	-	FI12	Περιφέρεια Åland(FI12)
FR	0.623117394	FR83	Περιφέρεια Corse(FR83)
DE	0.008187248	DE72	Περιφέρεια Gießen(DE72)
GR	-	GR25	Περιφέρεια της Πελοποννήσου(GR25)
IE	0.324457687	IE02	Περιφέρεια Southern and Eastern(IE02)
IT	-	ITF6	Περιφέρεια Calabria(ITF6)
NL	0.204225194	NL11	Περιφέρεια Groningen(NL11)
PT	0.191370474	PT17	Περιφέρεια Lisboa(PT17)
ES	-	ES61	Περιφέρεια Andalucia(ES61)
ΧΩΡΑ	MAX	ΣΥΜΒΟΛΟ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
AT	0.809057924	AT1	Περιφέρεια Ostösterreich(AT1)
BE	0.887370484	BE31	Περιφέρεια Prov. Brabant Wallon(BE31)
FI	0.222575672	FI13	Περιφέρεια Itä-Suomi(FI13)
FR	0.899678467	FR41	Περιφέρεια Lorraine(FR41)
DE	0.959676431	DE12	Περιφέρεια Karlsruhe(DE12)
GR	0.841017347	GR43	Περιφέρεια της Κρήτης(GR43)
IE	0.658630063	IE01	Περιφέρεια Border, Midlands and Western(IE01)
IT	0.738423859	ITC2	Περιφέρεια Valle d'Aosta/Vallée d'Aoste(ITC2)
NL	0.927016578	NL21	Περιφέρεια Overijssel(NL21)
PT	0.74897632	PT1	Περιφέρεια Continente (PT)(PT1)
ES	0.740250676	ES51	Περιφέρεια Cataluña(ES51)

Πίνακας 5. Δεκαετία 1990-1999			
ΧΩΡΑ	MIN	ΣΥΜΒΟΛΟ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
AT	-	AT21	Περιφέρεια Kärnten(AT21)
BE	0.102201315	BE22	Περιφέρεια Prov. Limburg (B)(BE22)

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΥΚΛΩΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ

FI	0.060992724	FI1A	Περιφέρεια Pohjois-Suomi(FI1A)
FR	0.066592479	FR61	Περιφέρεια Aquitaine(FR61)
DE	0.059122573	DE73	Περιφέρεια Kassel(DE73)
GR	0.335565158	GR24	Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας(GR24)
IE	0.51916221	IE01	Περιφέρεια Border, Midlands and Western(IE01)
IT	0.744633201	ITF5	Περιφέρεια Basilicata(ITF5)
NL	0.127185479	NL11	Περιφέρεια Groningen(NL11)
PT	0.412934118	PT18	Περιφέρεια Alentejo(PT18)
ES	0.310267388	ES64	Περιφέρεια Ciudad Autónoma de Melilla (ES)(ES64)
ΧΩΡΑ	MAX	ΣΥΜΒΟΛΟ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
AT	0.906233954	AT3	Περιφέρεια Westösterreich(AT3)
BE	0.937732096	BE31	Περιφέρεια Prov. Brabant Wallon(BE31)
FI	0.455711067	FI12	Περιφέρεια Åland(FI12)
FR	0.884067418	FR52	Περιφέρεια Bretagne(FR52)
DE	0.967521606	DE21	Περιφέρεια Oberbayern(DE21)
GR	0.601384688	GR41	Περιφέρεια του Βόρειου Αιγαίου(GR41)
IE	0.705661308	IE02	Περιφέρεια Southern and Eastern(IE02)
IT	0.81042167	ITE4	Περιφέρεια Lazio(ITE4)
NL	0.710411233	NL12	Περιφέρεια Friesland(NL12)
PT	0.884985512	PT15	Περιφέρεια Algarve(PT15)
ES	0.91137315	ES23	Περιφέρεια La Rioja(ES23)

Πίνακας 6. Δεκαετία 2000-2009

ΧΩΡΑ	MIN	ΣΥΜΒΟΛΟ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
AT	0.72440573	AT32	Περιφέρεια Salzburg(AT32)
BE	0.182138962	BE32	Περιφέρεια Prov. Hainaut(BE32)
FI	0.197751919	FI1A	Περιφέρεια Pohjois-Suomi(FI1A)
FR	0.464434362	FR6	Περιφέρεια Sud-Ouest(FR6)
DE	0.016431187	DE21	Περιφέρεια Oberbayern(DE21)
GR	0.820674207	GR14	Περιφέρεια της Θεσσαλίας(GR14)
IE	0.221202427	IE01	Περιφέρεια Border, Midlands and Western(IE01)
IT	-0.4452193	ITC2	Περιφέρεια Valle d'Aosta/Vallée d'Aoste(ITC2)
NL	0.112830851	NL22	Περιφέρεια Gelderland(NL22)
PT	0.639164988	PT15	Περιφέρεια Algarve(PT15)
ES	0.531668061	ES43	Περιφέρεια Extremadura(E3S43)
ΧΩΡΑ	MAX	ΣΥΜΒΟΛΟ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

AT	0.946718387	AT34	Περιφέρεια Vorarlberg(AT34)
BE	0.962314981	BE25	Περιφέρεια Prov. West-Vlaanderen(BE25)
FI	0.972316848	FI18	Περιφέρεια Etelä-Suomi(FI18)
FR	0.914369504	FR22	Περιφέρεια Picardie(FR22)
DE	0.985010952	DE2	Περιφέρεια Bayern(DE2)
GR	0.204499304	GR3	Περιφέρεια της Αττικής(GR3)
IE	0.31583801	IE02	Περιφέρεια Southern and Eastern(IE02)
IT	0.883780514	ITD	Περιφέρεια Nord Est(ITD)
NL	0.987417844	NL2	Περιφέρεια Oost-Nederland(NL2)
PT	0.912439101	PT11	Περιφέρεια Norte(PT11)
ES	0.875564979	ES21	Περιφέρεια Pais Vasco(ES21)

Αυστρία:

Στην περίοδο που εξετάζουμε (1980-2009), η Αυστρία ήταν σταθερά στις πιο δυνατές οικονομίες και μία από τις οποίες η οικονομική σύγκλιση με την Ευρωζώνη κρίνεται ιδιαίτερω πετυχημένη.

Στη δεκαετία 1980-1989, ο μικρότερος συντελεστής ήταν 0.359627373 στην περιφέρεια Salzburg(AT32), ενώ ο μεγαλύτερος συντελεστής ήταν 0.809057924 στην περιφέρεια Ostösterreich(AT1).

Στη δεκαετία 1990-1999, ο μικρότερος συντελεστής ήταν 0.332775716 στη περιφέρεια Kärnten(AT21), ενώ ο μεγαλύτερος συντελεστής ήταν 0.906233954 στη περιφέρεια Westösterreich(AT3).

Στη δεκαετία 2000-2009, ο μικρότερος συντελεστής ήταν 0.72440573 στη περιφέρεια Salzburg(AT32), ενώ ο μεγαλύτερος συντελεστής ήταν 0.946718387 στη περιφέρεια Vorarlberg(AT34). Πολύ υψηλές τιμές που αντιστοιχούν σε εξίσου υψηλό εθνικό μέσο όρο (0,838507676) και δείχνουν μία χώρα με πολύ δυναμική οικονομία σε σχέση με τις δύο προηγούμενες δεκαετίες και μία ισχυρότατη προκυκλικότητα που αγγίζει το ιδεατό του +1.

Γερμανία:

Την περίοδο 1980-2009, η Γερμανία ήταν μία από τις πιο δυνατές οικονομίες της Ευρωζώνης αν όχι η ισχυρότερη.

Στη δεκαετία 1980-1989, ο μικρότερος συντελεστής ήταν 0.008187248 στην περιφέρεια Gießen(DE72), ενώ ο μεγαλύτερος συντελεστής ήταν 0.959676431 στην περιφέρεια Karlsruhe(DE12).

Στη δεκαετία 1990-1999, ο μικρότερος συντελεστής ήταν 0.059122573 στην περιφέρεια Kassel(DE73), ενώ ο μεγαλύτερος συντελεστής ήταν 0.967521606 στην περιφέρεια Oberbayern(DE21).

Στη δεκαετία 2000-2009, ο μικρότερος συντελεστής ήταν 0.016431187 στην περιφέρεια Oberbayern (DE21), ενώ ο μεγαλύτερος συντελεστής ήταν 0.985010952 στην περιφέρεια Bayern(DE2). Εάν συγκριθούν εκείνες οι τιμές με τον εθνικό μέσο όρο που είναι 0,634107293, τότε το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι υπάρχει μεγάλη ανισότητα μεταξύ των Γερμανικών περιφερειών.

Ελλάδα:

Στην περίπτωση της Ελλάδας, οι περιφέρειες της παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ τους κατά την διάρκεια και των τριών δεκαετιών.

Στη δεκαετία 1980-1989, ο μικρότερος συντελεστής ήταν -0.540778011 στην περιφέρεια της Πελοποννήσου(GR25), ενώ ο μεγαλύτερος συντελεστής ήταν 0.841017347 στην περιφέρεια της Κρήτης(GR43)

Στη δεκαετία 1990-1999, ο μικρότερος συντελεστής -0.335565158 ήταν στην περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας(GR24), ενώ ο μεγαλύτερος συντελεστής 0.601384688 ήταν στην περιφέρεια του Βόρειου Αιγαίου(GR41).

Στη δεκαετία 2000-2009, ο μικρότερος συντελεστής ήταν -0.820674207 στην περιφέρεια της Θεσσαλίας(GR14), ενώ ο μεγαλύτερος συντελεστής ήταν 0.204499304 στην περιφέρεια της Αττικής(GR3). Εάν συγκριθούν εκείνες οι τιμές με τον εθνικό μέσο όρο που είναι -0,223084333, τότε είναι προφανές ότι η Ελλάδα εμφανίζει ισχυρή αντικυκλικότητα.

Πορτογαλία:

Η Πορτογαλία είναι μία χώρα η οποία είχε σχετικά σταθερή πορεία στην περίοδο που εξετάζουμε (1980-2009).

Στη δεκαετία 1980-1989, ο μικρότερος συντελεστής ήταν 0.191370474 στη περιφέρεια Lisboa(PT17), ενώ ο μεγαλύτερος συντελεστής ήταν 0.74897632 στη περιφέρεια Continente (PT)(PT1).

Στη δεκαετία 1990-1999, ο μικρότερος συντελεστής ήταν 0.412934118 στη περιφέρεια Alentejo(PT18), ενώ ο μεγαλύτερος συντελεστής ήταν 0.884985512 στη περιφέρεια Algarve(PT15).

Στη δεκαετία 2000-2009, ο μικρότερος συντελεστής ήταν 0.639164988 στη περιφέρεια Algarve(PT15), ενώ ο μεγαλύτερος συντελεστής ήταν 0.912439101 στη περιφέρεια Norte(PT11). Ο εθνικός μέσος όρος είναι υψηλότερος (0,830993878) και η Πορτογαλία πετυχαίνει ισχυρότατη προκυκλικότητα με συντελεστή που υπερβαίνει το 0,8!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάλυση των οικονομικών κύκλων των περιφερειών της Ευρωζώνης για το διάστημα 1980-2009. Για την πλήρη παρουσίαση του θέματος χρειάστηκε αρκετή προετοιμασία, μελέτη βιβλιογραφικών πηγών, συλλογή απαραίτητων δεδομένων, επεξεργασίας αυτών των δεδομένων προς εκπόνηση συμπερασμάτων και κυρίως καλή οργάνωση.

Στο πρώτο μέρος της πτυχιακής εργασίας γίνεται σύντομη ιστορική αναφορά στην πορεία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Εισάγεται η έννοια της Οικονομικής Σύγκλισης και ορίζονται τα κριτήρια της.

Τα κοινοτικά πλαίσια Στήριξης που θεσπίστηκαν το 1989 για να προωθήσουν την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, όπως επίσης και τα Πακέτα Delors παρουσιάζονται στη συνέχεια.

Ακολουθεί ο ορισμός της Ευρωζώνης και των περιφερειών της. Η Ευρωζώνη αποτελείται από 210 περιφέρειες εκ των οποίων εξετάστηκαν για τις ανάγκες της παρούσας πτυχιακής οι 185 εξ'αυτών. Ως Ευρωζώνη ορίζεται μία ομάδα χωρών, οι οποίες έχουν καταργήσει οικειοθελώς το εθνικό νόμισμα τους και το έχουν αντικαταστήσει με το ευρώ. Ως περιφέρεια ορίζεται η μία από τις 210 διοικητικές μονάδες της Ευρωζώνης, η οποία έχει συγκροτηθεί σε μια ευρύτερη περιοχή της Ευρωζώνης.

Έπειτα, ορίζεται ο οικονομικός κύκλος και εισάγεται το Φίλτρο Hodrick-Prescott το οποίο μας επιτρέπει την επεξεργασία δεδομένων που συλλέχτηκαν από τη Eurostat. Συγκεκριμένα, για την ανάλυση των οικονομικών κύκλων συνυπολογίζονται δεδομένα που αφορούν το προϊόν και την απασχόληση, τις αμοιβές εργασίας και παραγωγικότητας, τις επενδύσεις και εισροές κεφαλαίων, τις Δημόσιες Δαπάνες, το Προϊόν κατά τομείς, Νομισματικά Μεγέθη και Τιμές.

Όσον αφορά τη μεθοδολογία, η πτυχιακή επικεντρώνεται στην εμπειρική ανάλυση των συλλεγμένων δεδομένων καθώς και των ερμηνευτικών μεταβλητών που χρησιμοποιήθηκαν για να μελετήσουν το φαινόμενο της σύγκλισης ή απόκλισης των περιφερειών της Ευρωζώνης. Πρέπει να σημειωθεί ότι η πλειοψηφία της βιβλιογραφίας εστιάζεται στην μελέτη και ανάλυση των οικονομικών κύκλων της Ευρωζώνης σε επίπεδο χωρών και όχι σε επίπεδο περιφερειών.

Η ταξινόμηση NUTS II ευνοεί τις καθιερωμένες διαχωρίσεις για τον χωρισμό των κρατών σε περιφέρειες βάση κανονιστικών και αναλυτικών κριτηρίων, ευνοεί περιφερειακές μονάδες γενικού χαρακτήρα (regional units of general character), ενώ αποκλείει ειδικές εδαφικές και τοπικές μονάδες. Επίσης, αποτελεί ένα σύστημα τριών επιπέδων ταξινόμησης της ιεραρχίας, όπου κάθε κράτος μέλος υποδιαιρείται σε NUTS I αριθμό περιοχών, οι οποίες στη συνέχεια υποδιαιρούνται σε NUTS II και NUTS III περιοχές αντίστοιχα.

Η ερμηνευτική μεταβλητή που χρησιμοποιείται σε αυτή την πτυχιακή εργασία είναι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανά κάτοικο, εκφρασμένο σε ΙΑΔ (Ισοδύναμο Αγοραστικής Δύναμης) για το χρονικό διάστημα (1980-2009). Για λόγους συγκρισιμότητας, τα δεδομένα για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ έχουν μετατραπεί σε σταθερές τιμές με έτος βάσης το 2009, ενώ έχει χρησιμοποιηθεί και ο αποπληθωριστής από τη βάση μακροοικονομικών δεδομένων της AMECO. Επιπλέον η μεταβλητή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ επελέγη για την ενδογενοποίηση στο μοντέλο του φαινομένου, όπου, περιφέρειες του επιπέδου NUTS II παρουσιάζουν σημαντικές ανομοιομορφίες στα πληθυσμιακά τους μεγέθη.

Η ανάλυση των οικονομικών κύκλων της Ευρωζώνης εμφάνισε μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ χωρών και περιφερειών κατά τη διάρκεια της περιόδου 1980-2009. Χώρες όπως η Αυστρία, η Γαλλία, η Γερμανία, Κάτω Χώρες και η Πορτογαλία παρουσίασαν υψηλή προκυκλικότητα στην εξεταζόμενη περίοδο. Αυτές οι χώρες εκτός από την υψηλή προκυκλικότητα, επέδειξαν επίσης και σταθερότητα, εφόσον οι τιμές των συντελεστών παρέμειναν υψηλές χωρίς να παρουσιάσουν ιδιαίτερες μεταβολές.

Αντίθετα άλλες χώρες δεν εκμεταλλεύτηκαν εξίσου τις ευκαιρίες που πρόσφεραν τα κοινοτικά πακέτα Στήριξης. Ιδιαίτερα στη περίπτωση της Ελλάδας, τη πρώτη δεκαετία 1980-1989, ο οικονομικός κύκλος της χώρας εμφανίζει ασθενή προκυκλικότητα. Η απορρόφηση των κοινοτικών πόρων για την δεκαετία 1990-1999 δεν οδήγησε σε πραγματική σύγκλιση. Την τρίτη δεκαετία οι περιφέρειες της Ελλάδας αποκλίνουν αντί να συγκλίνουν με τη Ζώνη του Ευρώ.

Η Ιρλανδία και η Ελλάδα αποτελούν τον αδύναμο κρίκο της Ευρωζώνης για την εξεταζόμενη περίοδο 1980-2009 και ιδιαίτερα την Τρίτη δεκαετία. Οι δύο χώρες επωφελήθηκαν από τα κοινοτικά πακέτα στήριξης της δεκαετίας 1990-1999. Όμως, στη

δεκαετία 2000-2009, η Ιρλανδία έχασε πολύ έδαφος αλλά παρέμεινε σε προκυκλικότητα, ενώ η Ελλάδα πέρασε σε αντικυκλικότητα.

Η οικονομία της Ελλάδας παρουσίασε έντονες αδυναμίες. Δύο και πλέον δεκαετίες κοινοτικής στήριξης δεν απέφεραν τα αναμενόμενα αποτελέσματα με συνέπεια να μην πραγματοποιηθεί η πολυπόθητη πραγματική σύγκλιση με την Ευρωζώνη. Ιδιαίτερος, η αντικυκλικότητα της δεκαετίας 2000-2009 περισσότερο παραπέμπει σε οικονομική απόκλιση παρά σε σύγκλιση.

Στη συνέχεια η ανάλυση προχώρησε σε επόμενο επίπεδο. Έγινε παρουσίαση και σύγκριση των οικονομικών κύκλων σε επίπεδο περιφερειών. Διαπιστώθηκε μεγάλη ανισότητα μεταξύ των περιφερειών της Ελλάδας κατά τη διάρκεια και των τριών δεκαετιών.

► ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ:

1.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ(GR):

1.1.Περιφέρεια Βόρειας Ελλάδας(GR1)

1.2.Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης(GR11):

- περιφερειακή ενότητα Δράμας με πρωτεύουσα την Δράμα
- περιφερειακή ενότητα Ξανθής με πρωτεύουσα την Ξανθή
- περιφερειακή ενότητα Καβάλας με πρωτεύουσα την Καβάλα
- περιφερειακή ενότητα Ροδόπης με πρωτεύουσα την Κομοτηνή
- περιφερειακή ενότητα Έβρου με πρωτεύουσα την Αλεξανδρούπολη

1.3.Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας(GR12):

- περιφερειακή ενότητα Ημαθίας με πρωτεύουσα την Βέροια
- περιφερειακή ενότητα Πέλλας με πρωτεύουσα την Έδεσσα
- περιφερειακή ενότητα Κιλκίς με πρωτεύουσα το Κιλκίς
- περιφερειακή ενότητα Πιερίας με πρωτεύουσα την Κατερίνη
- περιφερειακή ενότητα Σερρών με πρωτεύουσα της Σέρρες
- περιφερειακή ενότητα Θεσσαλονίκης με πρωτεύουσα την Θεσσαλονίκη
- περιφερειακή ενότητα Χαλκιδικής με πρωτεύουσα τον Πολύγυρο

1.4.Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας(GR13):

- περιφερειακή ενότητα Φλώρινας με πρωτεύουσα την Φλώρινα
- περιφερειακή ενότητα Καστοριά με πρωτεύουσα την Καστοριά

- περιφερειακή ενότητα Γρεβενών με πρωτεύουσα τα Γρεβενά
- περιφερειακή ενότητα Κοζάνης με πρωτεύουσα την Κοζάνη

1.5.Περιφέρεια της Θεσσαλίας(GR14):

- περιφερειακή ενότητα Τρικάλων με πρωτεύουσα τα Τρίκαλα
- περιφερειακή ενότητα Λάρισας με πρωτεύουσα την Λάρισα
- περιφερειακή ενότητα Μαγνησίας με πρωτεύουσα τον Βόλο
- περιφερειακή ενότητα Καρδίτσας με πρωτεύουσα την Καρδίτσα

1.6.Περιφέρεια της Κεντρικής Ελλάδας(GR2)

1.7.Περιφέρεια της Ηπείρου(GR21):

- περιφερειακή ενότητα Ιωαννίνων με πρωτεύουσα τα Ιωάννινα
- περιφερειακή ενότητα Πρέβεζας με πρωτεύουσα την Πρέβεζα
- περιφερειακή ενότητα Άρτας με πρωτεύουσα την Άρτα
- περιφερειακή ενότητα Θεσπρωτίας με πρωτεύουσα την Ηγουμενίτσα

1.8.Περιφέρεια Ιονίων Νήσων(GR22):

- περιφερειακή ενότητα Κέρκυρας με πρωτεύουσα την Κέρκυρα
- περιφερειακή ενότητα Κεφαλονιάς και Ιθάκης με πρωτεύουσα το Αργοστόλι
- περιφερειακή ενότητα Ζακύνθου με πρωτεύουσα την Ζάκυνθο
- περιφερειακή ενότητα Λευκάδας με πρωτεύουσα την Λευκάδα

1.9.Περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας(GR23):

- περιφερειακή ενότητα Αιτωλοακαρνανίας με πρωτεύουσα το Μεσολόγγι
- περιφερειακή ενότητα Ηλείας με πρωτεύουσα τον Πύργο

- περιφερειακή ενότητα Αχαΐας με πρωτεύουσα την Πάτρα

1.10.Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας(GR24):

- περιφερειακή ενότητα Εύβοιας με πρωτεύουσα την Χαλκίδα
- περιφερειακή ενότητα Ευρυτανίας με πρωτεύουσα την Καρπενήσι
- περιφερειακή ενότητα Φωκίδας με πρωτεύουσα την Άμφισσα
- περιφερειακή ενότητα Φθιώτιδας με πρωτεύουσα την Λαμία
- περιφερειακή ενότητα Βοιωτίας με πρωτεύουσα την Λιβαδειά

1.11.Περιφέρεια της Πελοποννήσου(GR25):

- περιφερειακή ενότητα Κορινθίας με πρωτεύουσα την Κόρινθο
- περιφερειακή ενότητα Λακωνίας με πρωτεύουσα την Σπάρτη
- περιφερειακή ενότητα Αρκαδίας με πρωτεύουσα την Τρίπολη
- περιφερειακή ενότητα Μεσσηνίας με πρωτεύουσα την Καλαμάτα
- περιφερειακή ενότητα Αργολίδας με πρωτεύουσα το Ναύπλιο

1.12.Περιφέρεια της Αττικής(GR3):

- περιφερειακή ενότητα Αττικής με πρωτεύουσα την Αθήνα

1.13.Περιφέρεια των Νησιών Αιγαίου, Κρήτη(GR4):

1.14.Περιφέρεια του Βόρειου Αιγαίου(GR41):

- περιφερειακή ενότητα Σάμου με πρωτεύουσα την Σάμο
- περιφερειακή ενότητα Λέσβου με πρωτεύουσα την Μυτιλήνη
- περιφερειακή ενότητα Χίου με πρωτεύουσα την Χίο

1.15.Περιφέρεια του Νότιου Αιγαίου(GR42):

- περιφερειακή ενότητα Κυκλάδων με πρωτεύουσα την Ερμούπολη

- περιφερειακή ενότητα Δωδεκανήσων με πρωτεύουσα την Ρόδο

1.16.Περιφέρεια της Κρήτης(GR43):

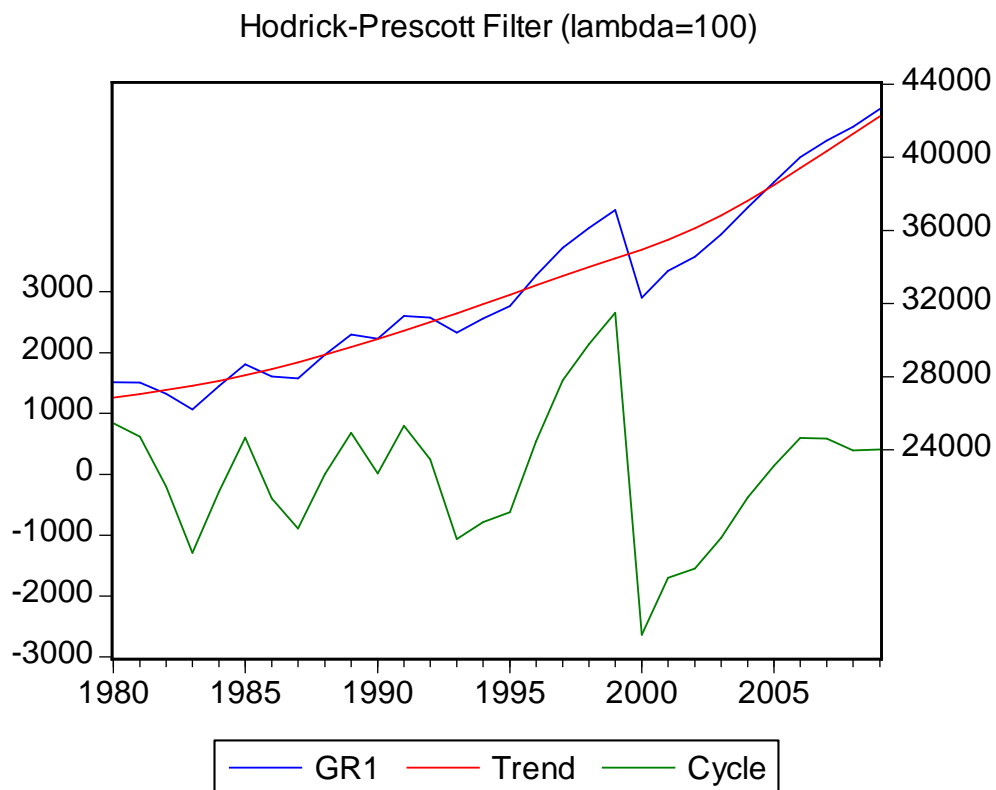
- περιφερειακή ενότητα Λασιθίου με πρωτεύουσα τον Άγιο Νικόλαο

- περιφερειακή ενότητα Ρεθύμνου με πρωτεύουσα το Ρέθυμνο

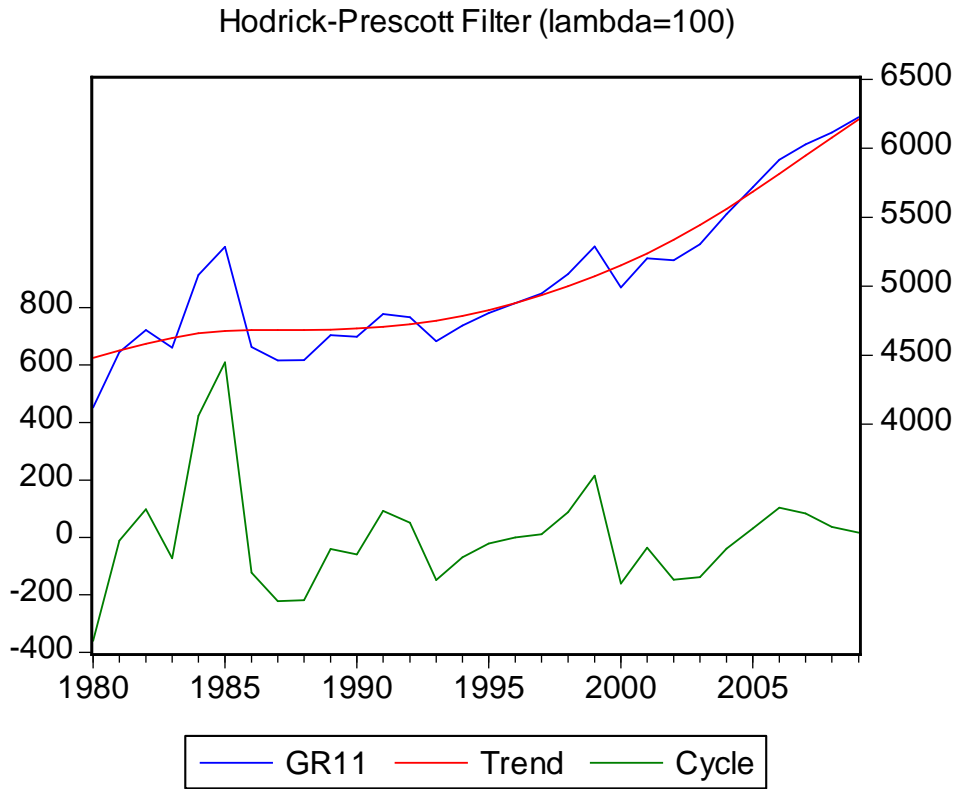
- περιφερειακή ενότητα Ηρακλείου με πρωτεύουσα το Ηράκλειο

- περιφερειακή ενότητα Χανίων με πρωτεύουσα τα Χανιά

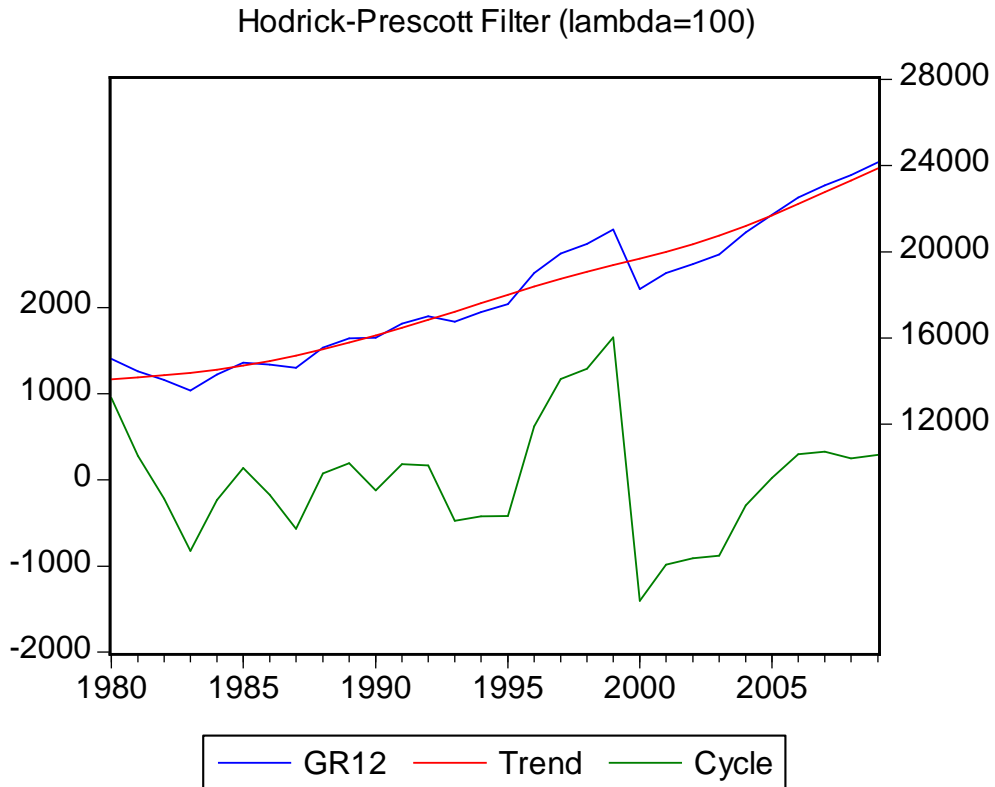
2. ΦΙΛΤΡΟ HODRICK-PRESCOT, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

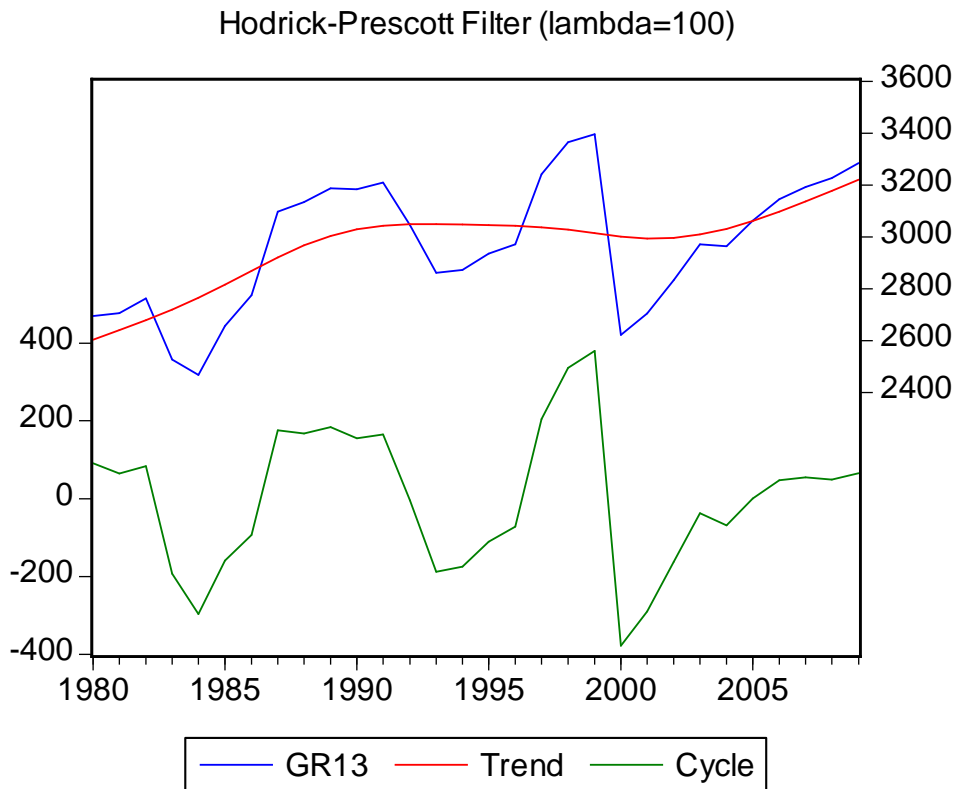
Περιφέρεια Βόρειας Ελλάδας(GR1)

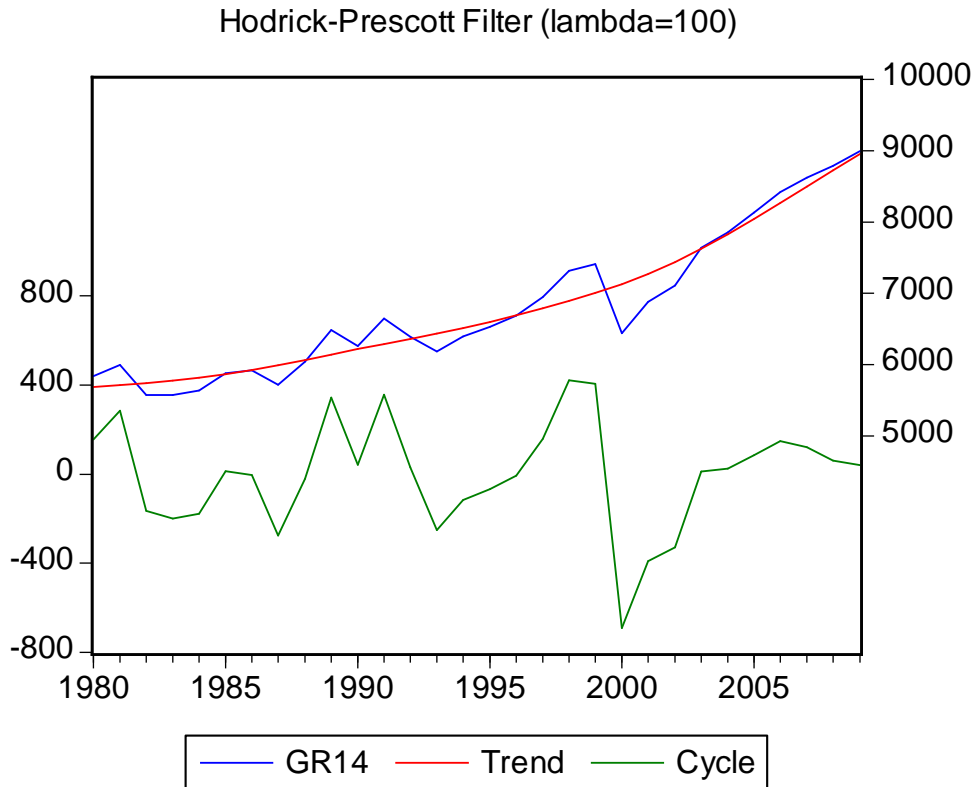
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης(GR11):

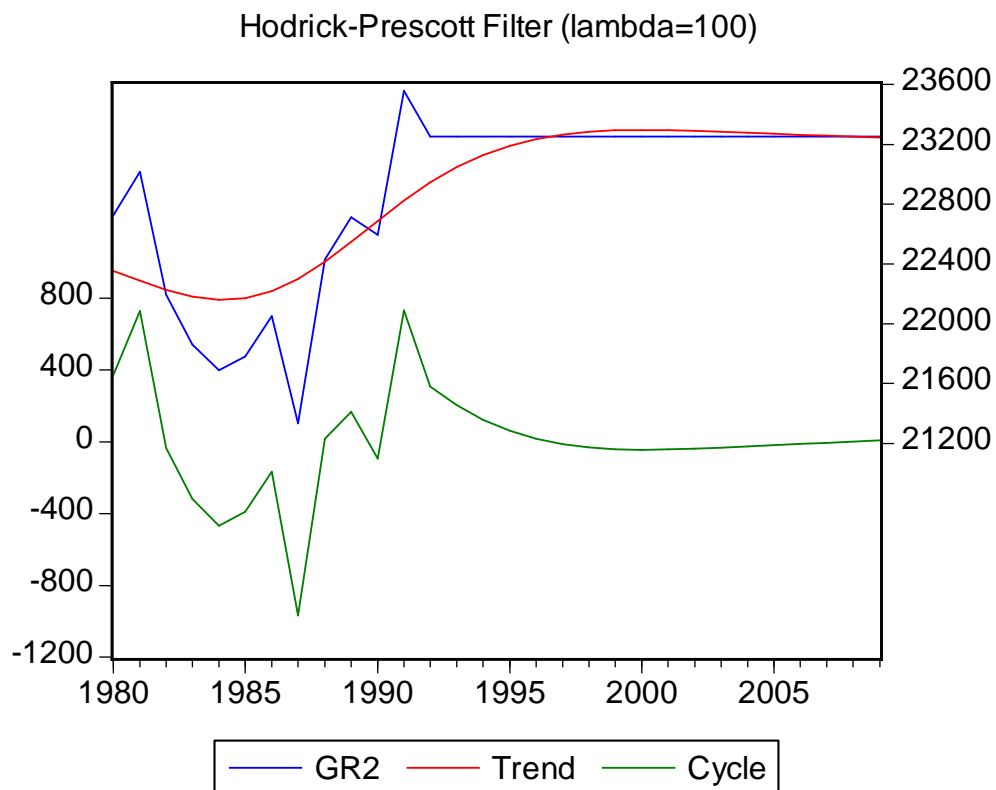
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας(GR12):

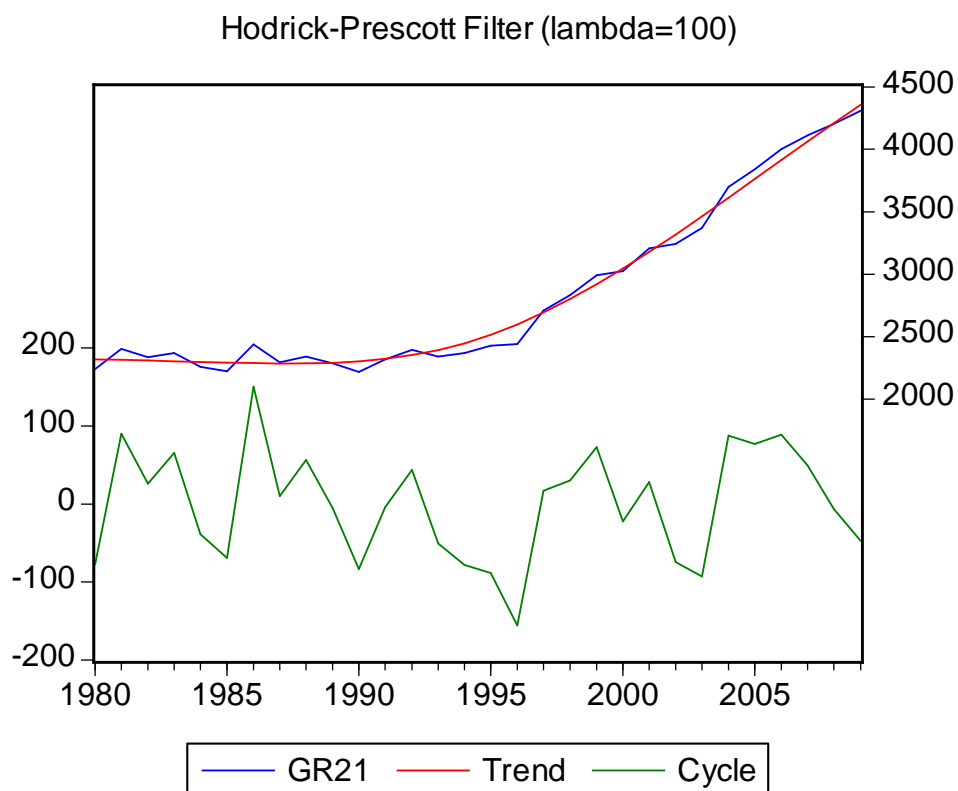
Περίφερεια Δυτικής Μακεδονίας(GR13):

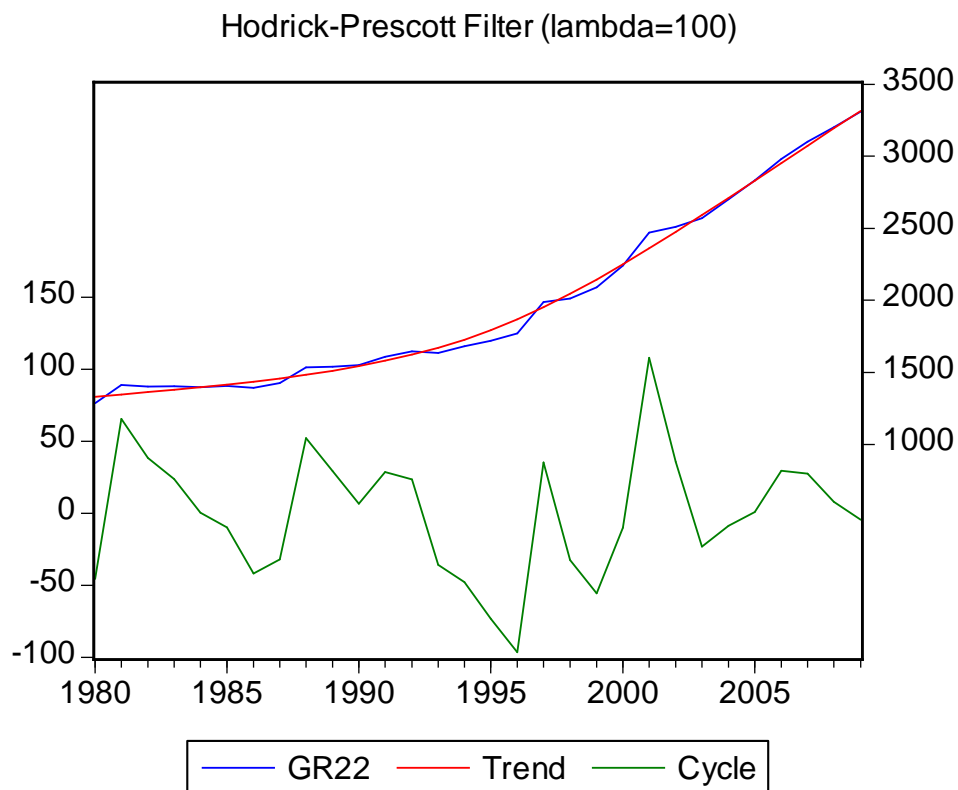
Περιφέρεια της Θεσσαλίας(GR14)

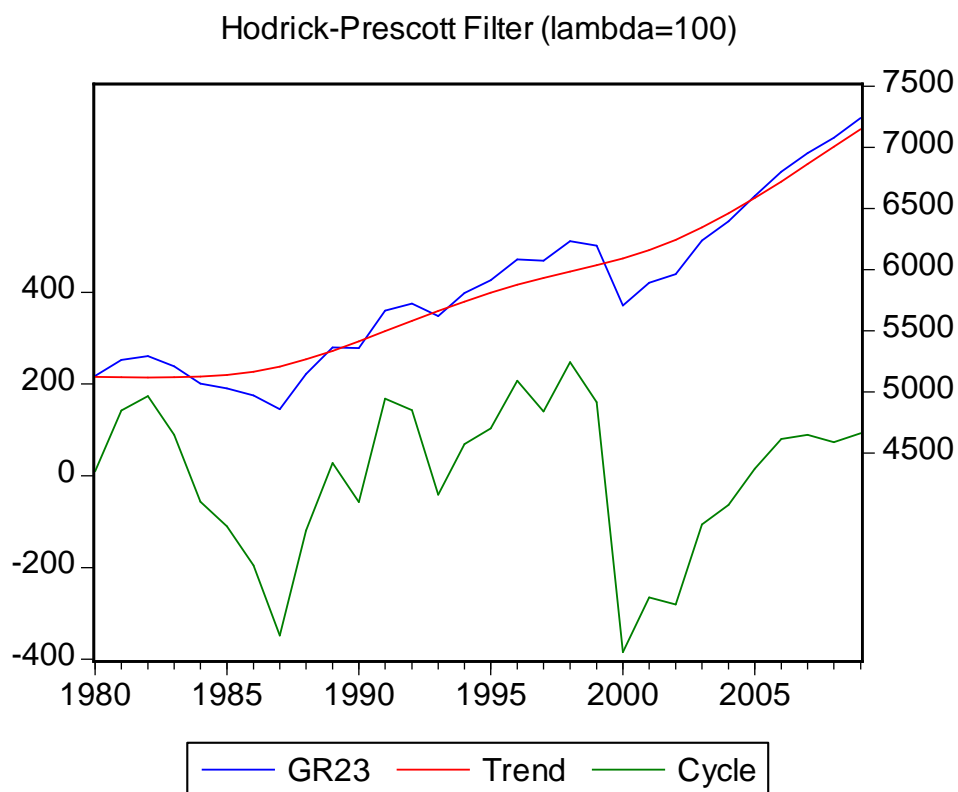
Περιφέρεια της Κεντρικής Ελλάδας(GR2)

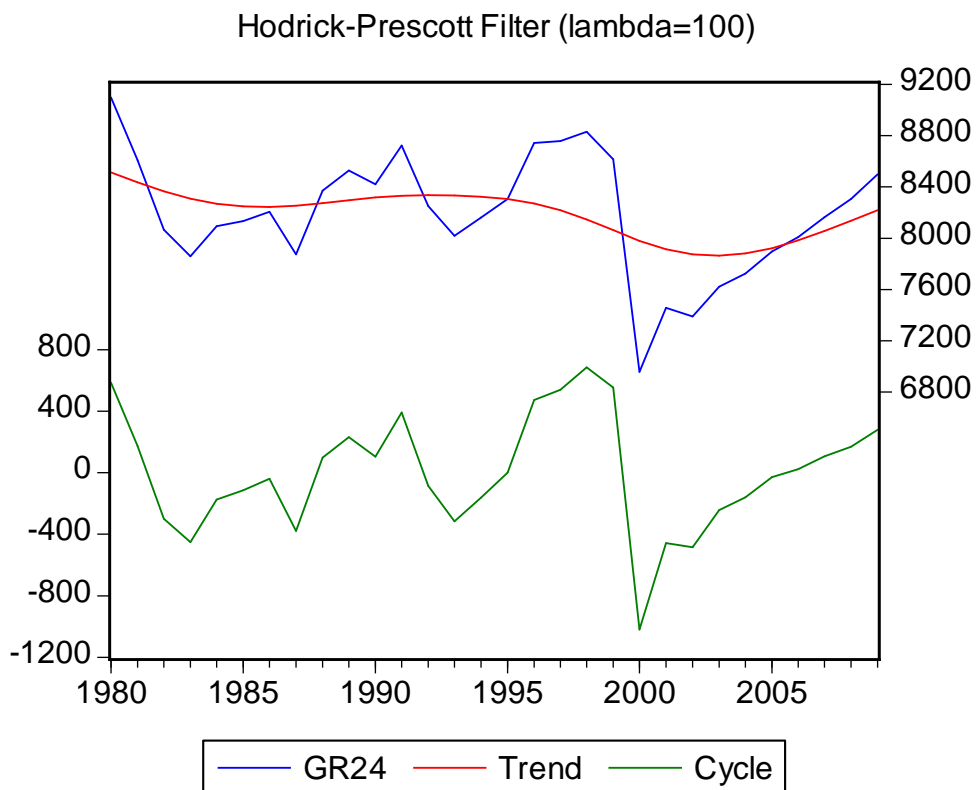
Περιφέρεια της Ηπείρου(GR21)

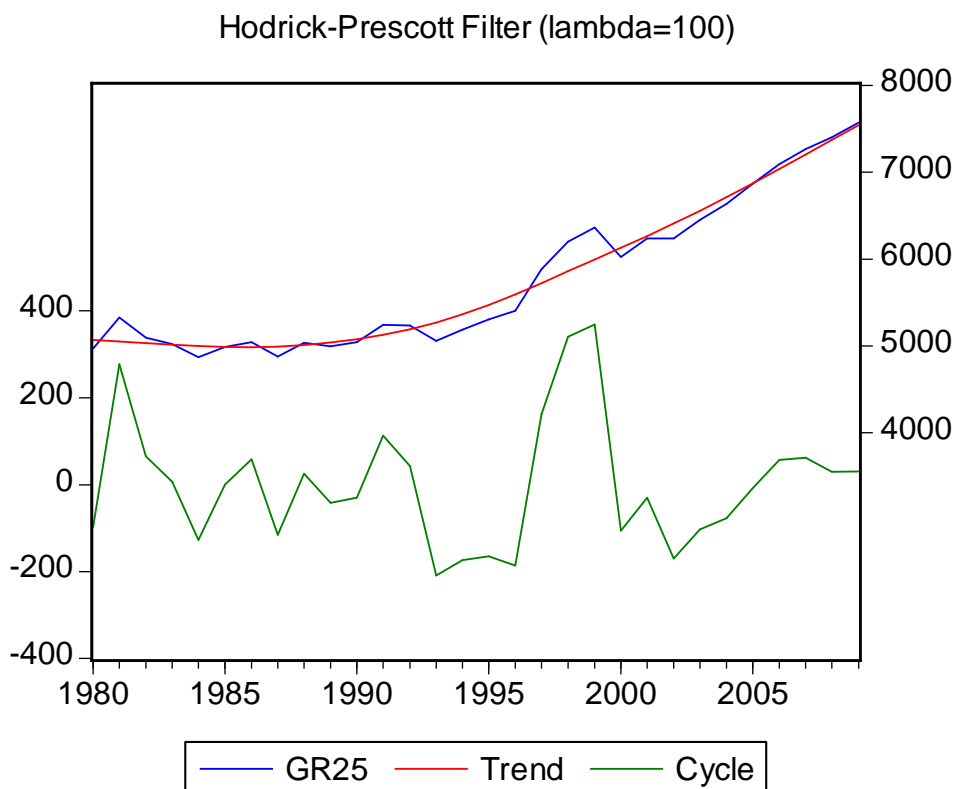
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων(GR22)

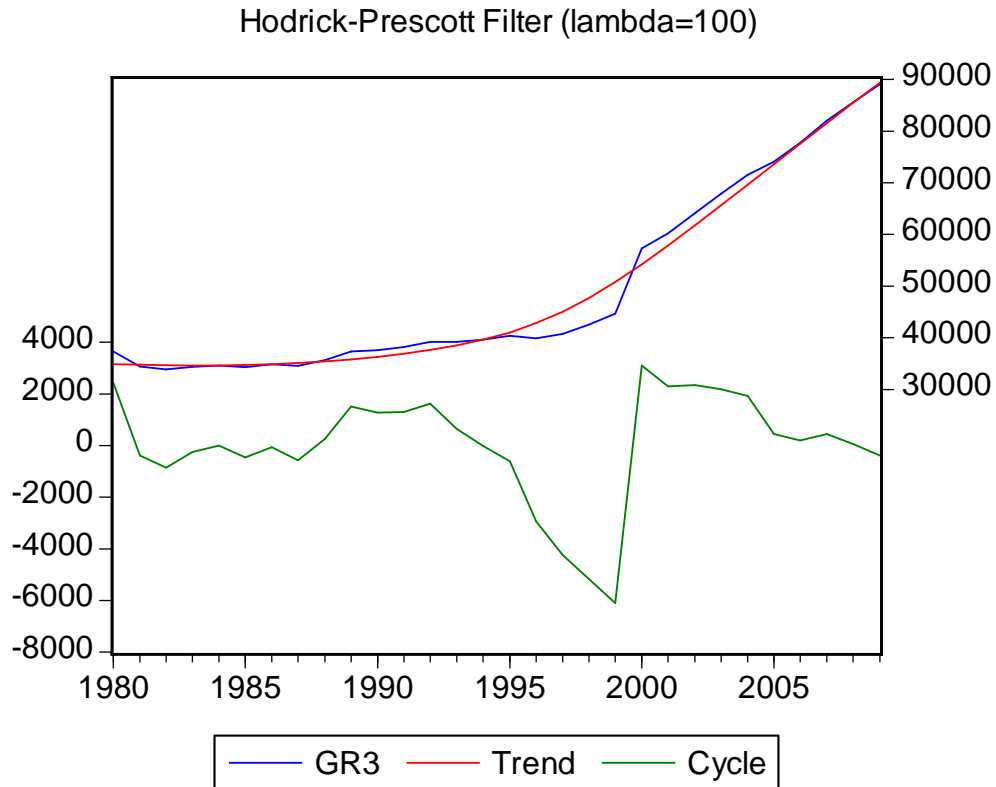
Περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας(GR23)

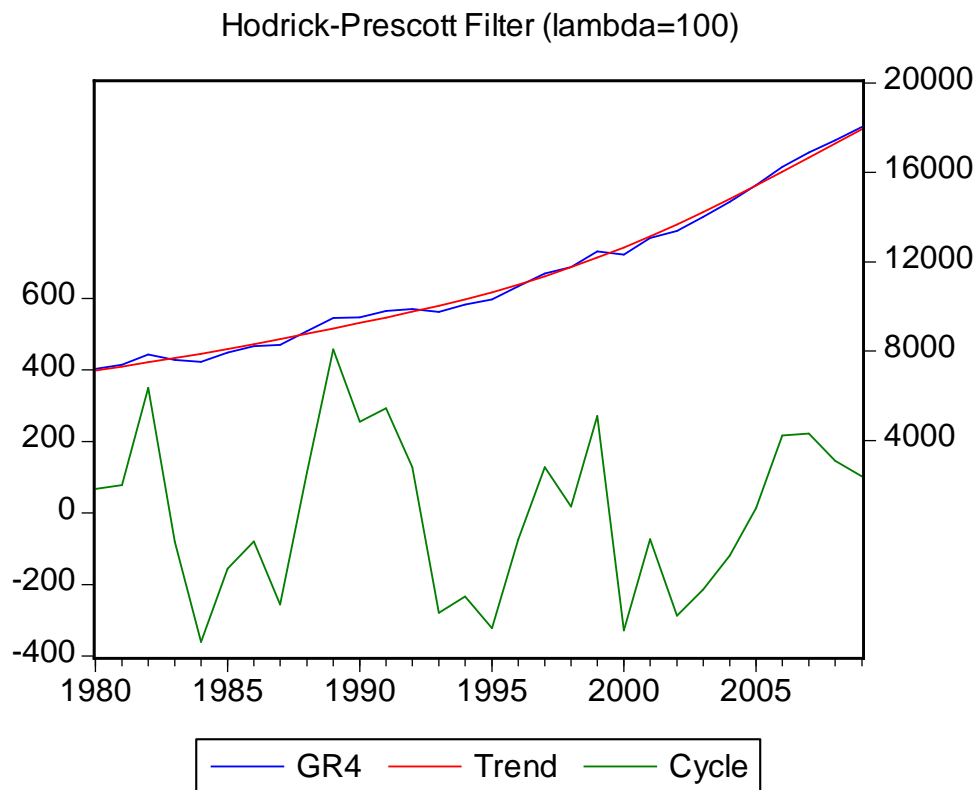
Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας(GR24)

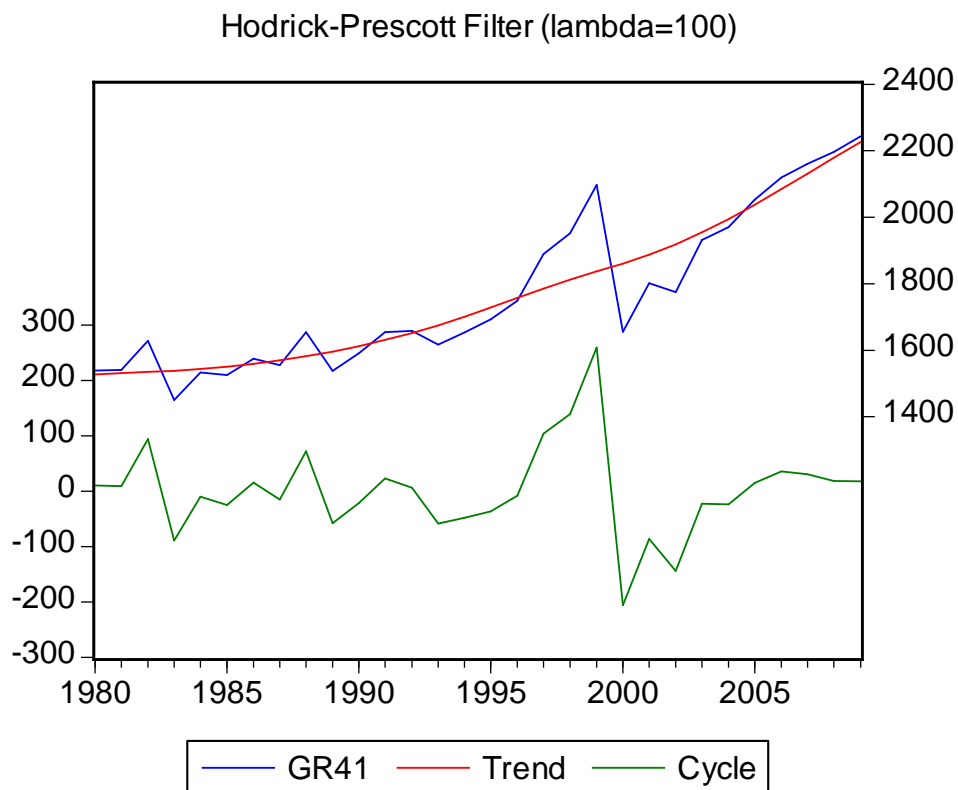
Περιφέρεια της Πελοποννήσου(GR25):

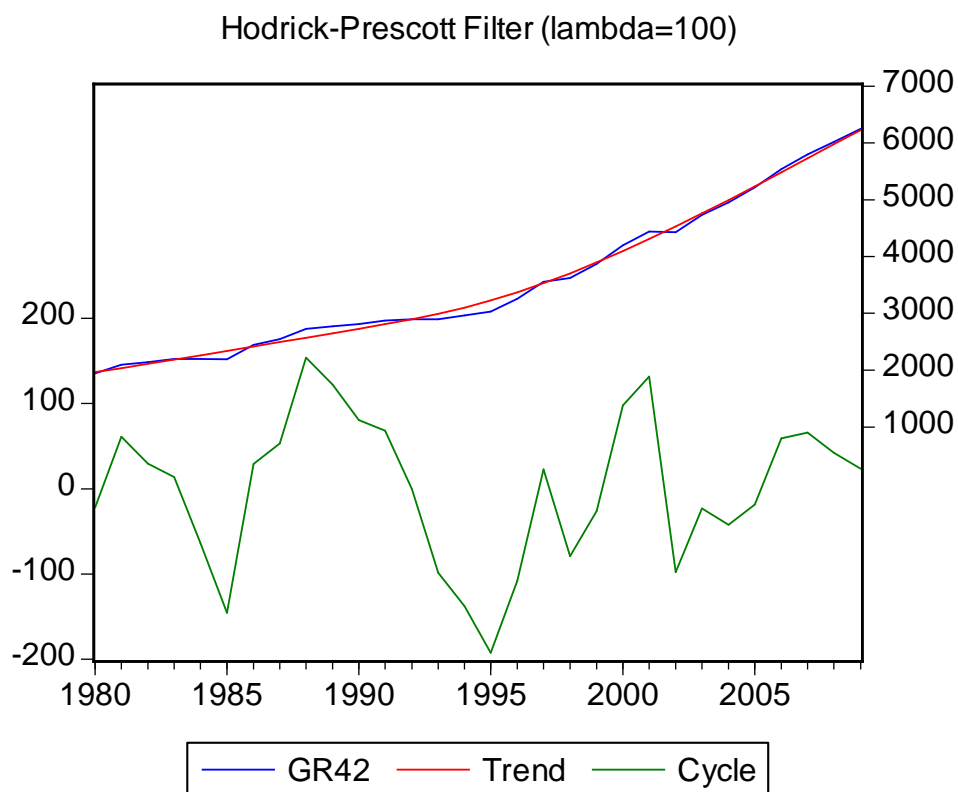
.Περιφέρεια της Αττικής(GR3)

Περιφέρεια των Νησιών Αιγαίου, Κρήτη(GR4)

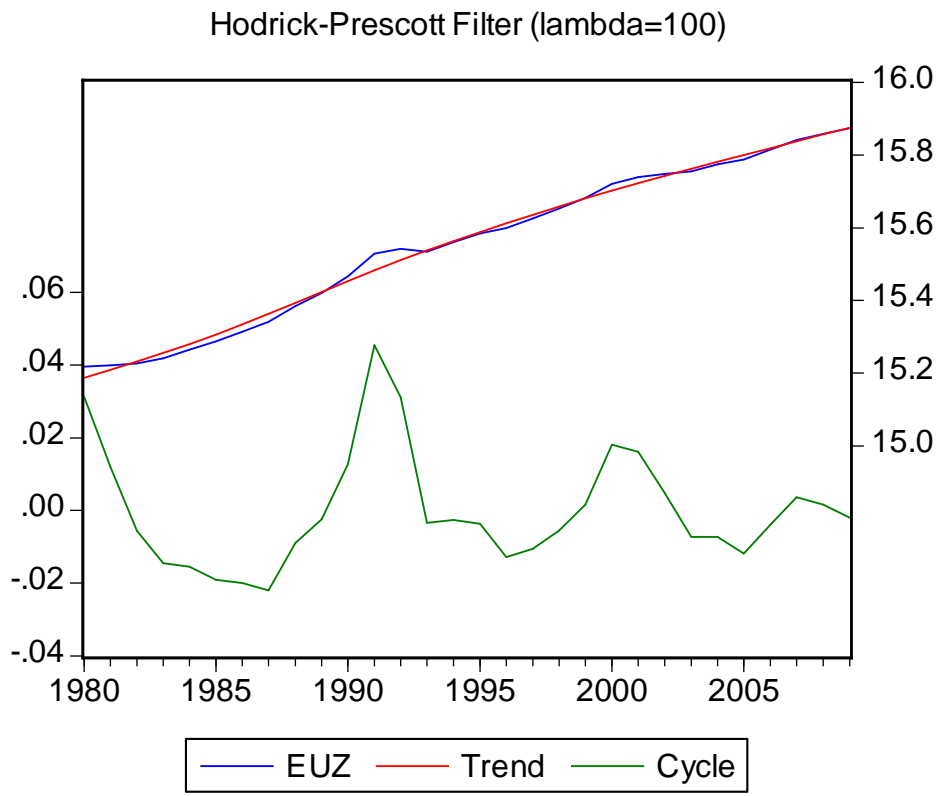

Περιφέρεια του Βόρειου Αιγαίου(GR41)

Περιφέρεια του Νότιου Αιγαίου(GR42)

12. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ

Περιφέρεια Ευρωζώνης

Έντυπη Βιβλιογραφία:

- Hodrick, R.J, and Prescott , E.C., (1980) , Post-war US business cycles : an empirical investigation, Carnegie-Mellon University.
- Kydland, F. E., and Prescott, E.C. (1990) Business cycles : Real facts and a monetary myth”, Federal Reserve Bank of Minneapolis Quartely Review, Spring , 3-18.
- Lucas R. Jr. Understanding Business Cycles. Essential Readings in Economics, Macmillan Press Ltd.
- Miles, D. and Scott A.(2000). Macroeconomics, Understanding the wealth of Nations, (p.369-404).
- Montoya, L. and De Haan, J. (2007). Regional business cycle synchronization in Europe?, Bruges European Economic Research Paper 11, International Economics and Economic Policy.
- Dornbusch R and Fisher S.(1998). Μακροοικονομική, εκδόσεις Κριτική.
- Δημέλη Σ., Κολλίντζας Τ. και Χριστοδουλάκης Ν. (1997), Οικονομικές Διακυμάνσεις και Ανάπτυξη στην Ελλάδα και Ευρώπη, εκδόσεις Σταμούλης
- Θεοδωρόπουλος Σ. Εξελίξεις και Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ολοκλήρωσης, Εκδόσεις Σταμούλης
- Θεοδωρόπουλος Σ., (1997), Ευρωπαϊκή Οικονομική Ολοκλήρωση θεωρία και πολιτική, εκδόσεις Σταμούλης.
- Θεοδώρου Η. (2003). Περιγραφική στατιστική επιχειρήσεων, 4η έκδοση, εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική.
- Κολλίντζας Τρ. (1999). Θεωρία Οικονομικής Αναπτύξεως, εκδόσεις Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Κωστόπουλος Τρ. (2000), Ευρωπαϊκή Οικονομική Ολοκλήρωση και Εθνικό κόστος: περιφέρειες και περιφερειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκδόσεις Κυριακίδου Αφοί.

- Λεβεντάκης Ι. (1995). Μακροοικονομική Ανοικτής Οικονομίας, εκδόσεις Σταμούλη.
- Λιανός Θ. και Μπένος Θ. (1998). Μακροοικονομική Θεωρία και Πολιτική, εκδόσεις Μπένου.
- Χρήστου Γ. (2008). Εισαγωγή στην Οικονομετρία, Τόμος Α, εκδόσεις Gutenberg.

Ηλεκτρονικές Πηγές:

- http://ec.europa.eu/energy/nuclear/euratom/euratom_en.htm
- http://en.wikipedia.org/wiki/File:European_Regions_16.png
- <http://www.wbc-inco.net/uimg/convergenceregions.jpg>
- <http://europedia.moussis.eu>
- http://www.infopeloponnisos.gr/innovation/index1_2.html
- <http://www.euretirio.com/2010/06/kata-kefalin-eisodima.html>
- <http://economics.soc.uoc.gr>
- <http://www.macroeconomics.gr/pancv/macrotheory.pdf>
- <http://www.econ.uoi.gr>
- <http://el.wikipedia.org/wiki/Ευρωζώνη>
- <http://el.wikipedia.org>
- http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag26/mag26_el.pdf
- http://ec.europa.eu/regional_policy/what/milestones/index_el.cfm
- http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/g24231_el.htm
- <http://www.eyeisotita.gr/el/Pages/DictionaryFS.aspx?item=920>
- <http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/convergence-criteria.el.html#price>
- http://www.uehr.panteion.gr/topos/gr/pdf/3_petrakos.pdf
- <http://www.observatory.gr/files/meletes>

- <http://www.hellaskps.gr/Details.asp?L1=3&L2=1>
- <http://www.hellaskps.gr>
- <http://www.espa.gr/el/Pages/staticWhatIsESPA.aspx>
- http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_singlect_el.htm
- <http://panelladikes.blogspot.com/2009/04/9.html>
- www.euretirio.com

Ιστότοποι:

- Europedia.moussis.eu (2009), πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέσιμες στην ιστοσελίδα <http://www.europedia.moussis.eu> .
- Europa (2009), πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέσιμες στην ιστοσελίδα <http://www.europa.eu> .
- EUR – Lex (2009), πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://www.EUR_Lex.europa.eu .
- Βικιπαίδεια (2009), πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση (ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια) διαθέσιμη στην ιστοσελίδα <http://el.wikipedia.org> και πιο συγκεκριμένα <http://el.wikipedia.org/wiki/ΕυρωπαϊκήΈνωση> .
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2009), διαθέσιμες πληροφορίες στην ιστοσελίδα <http://www.europarl.europa.eu> .
- Πληροφορίες υπάρχουν και στις ιστοσελίδες του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών <http://www.aueb.gr> και στο Πανεπιστήμιο του Πειραιά <http://www.lib.unipi.gr> .

Στατιστικές Πηγές:

- ▶ Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία-Eurostat